

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EŞLERİ PRENATAL DÖNEMDE OLAN BABA ADAYLARININ
RUHSALLIKLARINDA KADINSI ÖZDEŞİMLERİN
RORSCHACH TESTİYLE İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Büşra Bilge ÇAĞLAYAN

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

AĞUSTOS, 2023

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**EŞLERİ PRENATAL DÖNEMDE OLAN BABA ADAYLARININ
RUHSALLIKLARINDA KADINSI ÖZDEŞİMLERİN
RORSCHACH TESTİYLE İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Büşra Bilge ÇAĞLAYAN
(Y2012.480035)**

**Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı**

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Engin EKER

AĞUSTOS, 2023

ONAY FORMU

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Eşleri Prenatal Dönemde Olan Baba Adaylarının Ruhsallıklarında Kadınsı Özdeşimlerin Rorschach Testiyle İncelenmesi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (29/08/2023)

Büşra Bilge ÇAĞLAYAN

ÖNSÖZ

Öncelikle çalışmamın başından itibaren beni destekleyen, yönlendiren ve önerileriyle bana yol gösteren tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Engin EKER'e her şey için çok teşekkürler.

Lisans eğitimimde beni psikanalizle tanıştırdıkları ve bana kattıkları her bir bilgi için değerli hocalarım Dr. Alper ŞAHİN'e ve Öğr. Gör. Ayşe ÖZALKUŞ ŞAHİN'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmamda kullandığım Rorschach Testi'ni öğreten, tez çalışmam sürecinde fikirleriyle yön veren ve savunmamda tezimin değerlendirilme sürecinde de yer alarak bana katkılarıyla yardımcı olan değerli hocam Doç. Dr. İrem ERDEM ATAĞ'a her şey için çok teşekkürler.

Lisans eğitimimde ve Yüksek Lisans eğitimimde beni araştırmanın incelikleriyle tanıştıran saygıdeğer iki hocam Dr. Öğr. Üyesi Gökçe GÜVERCİN SEÇKİN'e ve Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin KAZAN'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmamda yer alan tüm babalara gönüllü katılımları için çok teşekkürler.

Çalışmamda katılımcı bulmam için tüm desteğini bana sunan halam Fatma USLU'ya; yardımı için Özlem DURU'ya; bana kapılarını açarak hastanelerinde uygulama yapmamı kabul eden Özel Pembemavi Hastanesi'ne ve orada bulunduğum süre boyunca bana yardımcı olan Op. Dr. Aycan KOPUZ'a, Op. Dr. Esra Can BEYAZLI'ya, Op. Dr. İsmail KÜÇÜKERDOĞAN'a, hasta hizmetleri sorumlusu Ece UÇMAK'a ve tüm Pembemavi Hastanesi çalışanlarına teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez sürecinde birlikte ilerlediğim ve sıklıkla yardımlaştığım dönem arkadaşlarım Melissa KAHRAMAN, Kenan TURAN ve Sümeyye KONAKÇI'ya; çalışmam boyunca bana ilgileriyle destek veren tüm dostlarıma ve yakınlarıma her şey için çok teşekkürler.

Lisans eğitimimizden itibaren ortak hayallerle başladığımız yola hayallerimizi gerçekleştirerek devam ediyoruz. Tez çalışmam boyunca tezimin her bir kelimesini inceleyerek sunduğın önerilerin ve en önemlisi benim için sunduğın desteğın, derin anlayışın ve dostluğın için İclal ERGİN BAT sana sonsuz teşekkürler.

Daima sağladıkları sevgi, destek ve güven için anneme ve babama; bu süreçte her zaman desteğini sunan ve fikirleriyle bana yardımcı olan abime ve süreç içerisinde hep yanımda olarak kaygılarıma ve mutluluklarıma ortak olan canım kardeşime sonsuz teşekkürler.

Ağustos,2023

Büşra Bilge ÇAĞLAYAN

EŞLERİ PRENATAL DÖNEMDE OLAN BABA ADAYLARININ RUHSALLIKLARINDA KADINSI ÖZDEŞİMLERİN RORSCHACH TESTİYLE İNCELENMESİ

ÖZET

Baba olma süreci baba adayının ruhsallığında erken döneme gerilemeye sebep olmakta ve baba adayının kastrasyon karmaşası, rahim içi düşlemleri ve ruhsal çiftcinselliğiyle alakalı çatışmalarının tetiklenmesine neden olmaktadır. Bu çalışmada ruhsal çiftcinselliği ve kastrasyon karmaşası tetiklenen baba adaylarının kadınsı özdeşimlerinin ve kadınsının reddinin ruhsallıklarındaki görünümünün incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma psikanalitik kuramdan temel almış ve çalışmada projektif bir yöntem olan Rorschach Testi kullanılmıştır. Çalışmanın katılımcıları 20 baba adayından oluşmaktadır ve 20 baba adayının yarısı kız bebek beklemekte, yarısı erkek bebek beklemektedir. Çalışmada katılımcı baba adaylarının Rorschach Testinde bulunan II, III, IV, VI, VII ve IX numaralı kartlara verdikleri yanıtlar incelenmiştir. Çalışmanın bulguları içerik analizi yöntemine göre yorumlanmıştır. Çalışmanın bulgusuna göre eşleri prenatal dönemde olan baba adaylarında kastrasyon endişelerinin yoğun olduğu, kadınsı özdeşimlerinin bastırıldığı ve kadınsının değersizleştirilerek reddedildiği görülmektedir. Bu çalışmanın babalığın ve baba olma sürecindeki kişilerin klinik çalışmalarındaki çatışmalarının anlaşılmasına yönelik katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Prenatal, Babalık, Özdeşim, Kadınsılık, Rorschach Testi

INVESTIGATION OF FEMININE IDENTIFICATIONS IN THE PSYCHOLOGY OF EXPECTANT FATHERS WHOSE SPOUSES ARE IN THE PRENATAL PERIOD USING THE RORSCHACH TEST

ABSTRACT

The process of becoming a father causes an early regression in the psychology of the father-to-be and triggers conflicts with the castration complex, intrauterine fantasies and psychic bisexuality of the father-to-be. In this study, it is aimed to examine the feminine identifications and the appearance of the rejection of the feminine in the psychology of expectant fathers whose psychic bisexuality and castration complex are triggered. The study was based on psychoanalytic theory and the Rorschach Test, which is a projective method. The participants of the study consisted of 20 expectant father. Half of the 20 father-to-be are expecting a baby girl and half are expecting a baby boy. In the study, the answers given by expectant fathers to cards II, III, IV, VI, VII and IX in the Rorschach test were examined. The findings of the study were interpreted according to the content analysis method. According to the findings of the study, it is seen that the castration concerns are intense in expectant fathers whose spouses are in the prenatal period, their feminine identifications are suppressed and the femininity is rejected by being devalued. It is thought that this study will contribute to the understanding of fatherhood and conflicts in the clinical studies of people in the process of becoming a father.

Keywords: Prenatal, Paternity, Identification, Femininity, Rorschach Test

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ONUR SÖZÜ	i
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	xiii
I. GİRİŞ	1
A. Araştırmanın Hipotezleri	4
1. Kuramsal Hipotezler	4
2. İşlemsel Hipotezler	4
B. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
C. Araştırmanın Amacı.....	5
II. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	7
A. Prenatal Dönemde Baba Adayı.....	7
1. Prenatal Dönemde Babada Görülen Fizyolojik Değişimler.....	7
a. Couvade Sendromu (Sempatik Gebelik)	10
B. Psikanalitik Kuramda Babalık	10
1. Baba Olma Arzusu.....	10
2. Prenatal Dönemin Babanın Ruhsallığına Etkisi.....	13
a. Ödipal Çatışmalar ve Kastrasyon Endişesi.....	16
b. Babanın İçindeki Kadınsı ve Annesel Nesne	17

c. Rahim Hasedi Kavramı.....	19
C. Psikanalitik Kuramda Babanın Ruhsallığının Kökenleri.....	21
1. Preödipal Dönem.....	21
a. Preödipal Dönemde Babanın İşlevi	22
2. Oidipus Karmaşası	23
a. Oidipus Karmaşasında Babanın İşlevi.....	25
i. Aşığın Sansürü Kavramı	25
3. Kastrasyon Karmaşası.....	26
D. Psikanalitik Kuramda Kadınsılık Ve Erkeksilik.....	27
1. Psikanalitik Kuramda Ruhsal Çiftcinsellik Kavramı	27
2. Psikanalitik Kuramda Kadınsılık ve Erkeksilik	29
a. Erkeklerde Kadınsılığın Reddi.....	31
III. YÖNTEM.....	33
A. Çalışma Grubu	33
B. Veri Toplama Süreci	35
C. Veri Toplama Araçları	36
1. Yarı Yapılandırılmış Ön Görüşme	36
2. Rorschach Testi.....	36
D. Araştırmanın Modeli.....	37
1. İçerik Analizi.....	37
a. Psikanalitik bakış açısına göre Rorschach kartlarının içeriği	37
IV. BULGULAR.....	39
A. Yarı Yapılandırılmış Ön Görüşme Bulguları.....	39
1. Baba Adaylarının Anneleri ile İlgili Söylemleri	39
2. Baba Adaylarının Babaları ile İlgili Söylemleri	42
3. Baba Adaylarının Kardeşleri ile İlgili Söylemleri	46

4. Baba Adaylarının Eşleriyle İlişkileri Hakkında Söylemleri	50
5. Baba Adaylarının Kendi Doğum Hikayeleri ve İstenilen Bir Bebek Olup Olmadıkları ile İlgili Söylemleri	52
6. Baba Adaylarının Doğacak Olan Bebeklerine Dair İmgeleri ile İlgili Söylemleri	56
7. Baba Adaylarının Kendi Babalıklarına Dair Beklentileri ile İlgili Söylemleri	59
8. Baba Adaylarının Doğacak Olan Bebeklerine Dair Hissettikleri ile İlgili Söylemleri	62
9. Baba Adaylarının Doğacak Olan Bebeklerinin Cinsiyetlerine Dair Hissettikleri ile İlgili Söylemleri	65
10. Baba Adaylarının Cinsiyetler Arası Farklılık ve Cinsiyet Eşitliği Kavramı ile İlgili Söylemleri.....	68
B. Rorschach Testi Bulguları	75
1. Cinsiyet Özdeşimine Yönelik Bulgular	77
2. Kadınsı ve Annesel Tasarımlara Yönelik Bulgular	82
3. Kastrasyon Endişesi ve Otorite İmgesine Yönelik Bulgular	89
4. Narsisistik Kırılganlığa Yönelik Bulgular	91
V. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	99
A. Tartışma	99
B. Sonuç ve Öneriler	109
VI. KAYNAKÇA	113
EKLER.....	127
ÖZGEÇMİŞ.....	137

ÇİZELGELER LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1.	Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	34
Çizelge 2.	Katılımcı Baba Adaylarının Psikogram Yüzde Oranlarının Tablosu ..	76

I. GİRİŞ

Prenatal dönem hamileliğin ilk haftasından doğuma kadar olan süreci kapsamaktadır. Babanın bebekle ilişkisi eşinin karnında onu hissettiği andan itibaren doğrudan başlamaktadır. Babalık rolü ise gebeliğin teşhisiyle başlamaktadır ve ileriki aylarda gelişmektedir (Başbakkal, 1999).

Psikanalitik literatüre göre anne-babanın bebeklerine olan yatırımları bebek henüz doğmadan anne-babanın zihninde bebeğe ait düşünceler, düşler ve fanteziler şeklinde kendisine yer bulmaktadır (Della Vedova ve R. Burro, 2017). Brunswick'e göre (1940) kız ve erkek çocuklarında başlangıcı pre-ödüpal dönemlere dayanan çocuk arzusu bulunmaktadır. Jacobson da (1950) özellikle erkek çocuklarında çocuk arzusunun ödüpalite öncesi dönemlerde başladığını söylemiştir fakat bu durum ödüpal dönemde kastrasyon karmaşasının devreye girmesiyle erkek çocukta değişime uğramaktadır. Erkek çocuk bu süreçte babayla fallik özdeşime geçiş yapacak ve bebek büyütme fantezisini terk edecektir (Brunswick, 1940).

Erkekler babalık sürecine girdiklerinde ruhsallıklarında erken döneme gerileme olmakta ve rahim içi düşlemleri, kastrasyon karmaşası ve ruhsal çiftcinselliğe ait çatışmaları tetiklenmektedir. Bu süreçte aynı zamanda kendi arkaik anne-baba temsillerinin hatırlanmasıyla ödüpal çatışma tekrar açığa çıkmaktadır (Missionnier 2015;2018).

Psikanalitik kuramda, bireyin cinsel kimliği ruhsal çiftcinsellik (psikobiseksüellik) bağlamında kadınsı ve erkeksi özdeşimlerden oluşmaktadır (Abrevaya 2002). Birey ilk doğduğunda anatomik cinsiyetinin yanında ona atfedilen bir cinsiyet vardır. Bu atfedilen cinsiyet çevreyle beraber, öncelikle annenin bilinçdışı arzu ve fantezilerinden etkilenmektedir. Bunlar, annenin ebeveynleriyle kurduğu özdeşimlerinden, kendi cinsiyetini kabullenip kabullenmediğinden ve eşinin kendisine olan arzusundan oluşmaktadır (Green, 1973). Daha sonra ödüpal dönemde çocuk cinsiyet farklılığını, kadınsı ve erkeksi

olan özellikleri tanımaya, ayırtırmaya başlayacaktır. Bu dönemde çocuk bir ebeveynine libidinal yatırım yaparak diğeriyle özdeşleşmeye gitmektedir. Böylelikle çocuğun cinsel kimliğinin temeli oluşmaktadır. Bu özdeşleşme erkek çocuklarında genellikle baba, kız çocuklarında ise anneye karşılık gelmektedir. Erkek çocuk anneye sahip olmak ister fakat anneye arasına giren bir baba söz konusudur. Erkek çocuğu ya anneye sahip olmak için baba gibi olup erkeksiliği kabul edecektir ya da anne gibi olup babanın sevgisini kazanacaktır. Bu durum da kadınsı bir tutuma karşılık gelmektedir. Erkek çocuk için her iki seçenek de temelde kastrasyon tehlikesini savuşturmak içindir. Erkek çocuğun anneye sahip olmak için babayla gireceği savaşta düşmanca duyguları ortaya çıkacak ve bu duygular çocukta suçluluğa ve oradan da babadan gelecek misilleme korkusuna yani iğdiş edilme tehlikesine yol açacaktır. Babanın sevgisini kazanmaya çalışmak için girilecek ikinci yol da yine kastrasyon tehlikesini ortadan kaldırmaya yöneliktir (Freud, 1924; Keser, 2007).

Her birey hem kadınsı hem de erkeksi özelliklere sahiptir fakat toplumsal süreçte erkeksilik ve kadınsılık birbirinden ayrı düşünülmektedir. Özellikle erkekteki kadınsılık bastırılmaktadır ve erkeksi olabilmek için kadınsı olmamak gerekmektedir. Kadınsılığın ve kadınsılığa ait özelliklerin reddi söz konusudur (Abrevaya, 2002). Kadınsılığın reddinin altında yatan sebeplerden biri iğdiş edilme korkusudur. Kadınsı olan erkeğe iğdiş edilmeyi hatırlatmaktadır çünkü kadın penisten yoksun olandır. Erkek çocuk bu yoksunluğu hadım edilmeye ilişkilendirir. Ona göre kadın hadım edildiğinden aynı durum kendisi için de bir ihtimal dahilindedir (Cournut, 2005).

Kadınsılığın reddinin bir diğer sebebi ise kadınsılığa olan hasettir. Jacobson (1950), erkek çocuğun ilk özdeşleşmenin yaşandığı anneden farklı bir varlık olduğunu fark ederek anneden ayrışmasının erkekte bastırılmış bir kadın kıskançlığına sebep olduğunu söylemektedir. Bu durumun sonucunda erkek çocuğunda kadınlığa ve doğurganlığa karşı bir haset oluşmaktadır.

Betcher ve Pollack (1993)'a göre çocuğun sevgi dolu, besleyici anne-oğul etkileşiminden zorunlu olarak ayrılması bir "erkek yarası"nın temelidir ve çocuk için travmatik, erken bir nesne kaybıdır. Travmatik olan bu ayrılığı daha büyük başka bir travma takip etmektedir: Çocuğun anneye aynı olmadığını fark etmesiyle oluşan narsisistik yara. Anneden farklı olduğunu kabul etmesi çocuğun

ruhunun böyle bir kaybı kapsayabilecek çok az kaynağa sahip olduğu bir zamanda ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle çocuk kendini yoksun ve dezavantajlı hissetmektedir. Annenin niteliklerine duyulan kıskançlık zorla bastırılmaktadır. Toplum tarafından dayatılan erkeklik klişeleri, genel ataerkil önyargılar ve kadınsılığın değersizleştirilmesi erkek çocuğunun kadınsı arzularını bastırmasına neden olmaktadır. Bastırılmış "kadın hasedi"nden ve erkekliğe ulaşmak için gerekli görülen anneden zorla ayrılmadan kaynaklanan psişik çatışmalar, erkeklerin fetih, şiddet, kendini gösterme ve maçoluk kavramlarıyla birlikte, savunmacı cinsiyetçilikte ve kadına olan değersizleştirici tutumlarda kendini gösterebilmektedir (Lax, 1997).

Smirgel'e göre ise (2003), eğer erkek çocuk ödipal dönemi anneye sağlıklı bir ilişki kurarak atlatırsa libidinal ve narsisistik yatırımın bir bölümünü annesel organlara ve becerilere, yani vajina ve doğurganlık gibi yetilere ayıracaktır. Bunun sonucunda da hem kendi cinsiyetini sağlıklı bir şekilde geliştirecek hem de kadınsı yetilere değersizleştirici tepkileri olmayıp, aşk ilişkisi içinde olduğu kadının arzularını anlayabilecektir.

Bütün bu dinamiklerin erkek cinsiyetine ve babanın ruhsallığına olan etkileri, tarihsel süreçte varlığını göstermektedir. Bu çalışmada hamile eşinin doğurganlığı ve kadınsılığın ön plana çıkmasıyla tetiklenen bu kavramların baba adayındaki görünümünün projektif bir yöntem olan Rorschach Testiyle incelenmesi amaçlanmıştır.

Projektif testler temelini psikanalitik kuramda yer alan yansıtma kavramından almaktadır. Yansıtma, kişinin bilinçdışında varlığını sürdüren arzu ve dürtülerinin nesnesini dış dünyada konumlandırarak bir anlamda reddetmesi, tanınamasıdır (Freud, 1911). Projektif testlerde malzeme belirsiz bir formda yer almaktadır. Malzemelerin belirsizliği kişide bilinçdışı çatışmaları uyandırarak kaygı ve gerilemeye neden olduğundan bilinçdışı tasarımlar yanıtlarda görülebilmektedir (Anzieu ve Chabert, 2011).

A. Araştırmanın Hipotezleri

1. Kuramsal Hipotezler

H1- Baba adaylarının prenatal dönemdeki eşleri ve kadınsı olanın varlığıyla yeniden yüzleşmeleri sebebiyle kastrasyon karmaşasının tetiklenmesi beklenmektedir.

H2- Cinsiyet farkının anlaşılmasıyla erkek çocukta oluşan kastrasyon endişesinin kadınsılığın reddiyle bastırılmaya çalışılması sebebiyle eşleri prenatal dönemde olan baba adaylarının kadınsı ve annesel özdeşimlerini bastırmaları beklenmektedir.

H3- Ödipal dönemde cinsiyet farkının anlaşılmasıyla narsisistik zedelenme yaşayan baba adaylarının eşlerinin hamileliği sürecinde narsisistik zedelenmenin tetiklenmesi sebebiyle narsisistik kırılganlık göstermeleri beklenmektedir.

2. İşlemsel Hipotezler

H1- Baba adaylarının Rorschach Testi'nde bulunan IV ve VI numaralı kartlara verilen yanıtları incelenecektir. IV. Kartta fallik güç sembolleri ile aktif yanıtlar sonrasında VI. kartta reddetme ve şok tepkileri ile pasifleştirici yanıtlar beklenmektedir.

H2- Baba adaylarının Rorschach Testi'nde bulunan II ve III numaralı kartlarda cinsiyet özdeşimin bastırılması ve görülmemesi beklenmektedir. VII, IX numaralı kartlarda kadınsı veya annesel tasarımların verilmemesi beklenmektedir.

H3- Baba adaylarının VII ve IX numaralı kadınsılığa ve annesel olana ait kartlarda narsisistik bir savunmaya girecekleri (testöre sorular sorma, testi veya testörü değersizleştirme, kartlara yorum yapma, kartları döndürme) beklenmektedir.

B. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın katılımcılarının ortak sosyo-demografik özelliklere sahip olması ve daha geniş bir kitleyi kapsamıyor olması çalışmanın bir sınırlılığı olarak düşünülmektedir.

C. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı eşlerinin hamilelik süreciyle beraber birincil annesel özdeşleşme dönemine ve pre-ödipal süreçlere regrese olan baba adaylarının tetiklenecek ruhsal yaşantılarının Rorschach Testi ile incelenmesidir.

Gebelik dönemiyle ilgili literatürde anne adayının ruhsallığına dair pek çok araştırma bulunmasına rağmen baba adayının ruhsallığına dair yeterli araştırmaya ulaşılamamaktadır. Bu çalışmada baba adayının erken dönem nesne ilişkilerine, özdeşim süreçlerine, cinsel yatırımlarına ve baba- bebek ilişkisine dair elde edileceği amaçlanan bulgularla, ilgili literatüre katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

II. KURAMSAL ÇERÇEVE

A. Prenatal Dönemde Baba Adayı

1. Prenatal Dönemde Babada Görülen Fizyolojik Değişimler

Prenatal dönem doğum öncesi 0-9 aylık süreci tanımlamak için kullanılmaktadır. Gebeliğin ilk aylarıyla beraber baba adaylarında fizyolojik ve psikolojik değişimler gözlenmektedir (Özcan vd. 2018).

Prenatal dönem biyolojik açıdan kadındaki kadar olmasa da baba adaylarında da bazı değişikliklere neden olmaktadır (Ergin ve Özdilek 2014). Gebeliğin ilk aylarıyla birlikte baba adaylarında östradiol seviyesinin arttığı gözlenmiştir (Wynne-Edwards 2001; Gudsruk ve Champagne, 2012). Eşlerinin gebeliği baba adaylarında yüksek prolaktin ve kortizol üretimine ve testosteron düşüşüne sebep olmaktadır. Bunun sonucunda da babalarda çocuklarına karşı şefkat ve koruyucu duygular açığa çıkmaktadır (Storey vd. 2000). Bir baba adayının beklenenden fazla prolaktin üretimi sonucunda gebelik belirtileri sergileyebileceği ileri sürülmektedir (Fleming vd., 2002).

Babalık kimliği-rolü gebelikle beraber başlamaktadır ve ömür boyu devam etmektedir (Özkan vd. 2016). Babalık davranışının biyolojik kökenleri bulunmaktadır. Babalık davranışı tek eşli memelilerde görülmektedir ve babalık davranışının altında annelik davranışını yöneten beyin yolları olduğu düşünülmektedir. Bu davranışların memelilerin beyinde hep var olduğu fakat bir çocukla ilgilenirken harekete geçtiği düşünülmektedir. Anneliğin nöroendokrin yollarının babalarda da mevcut ve etkin olduğu bulunmuştur (Nunes vd. 2001; Eşel, 2010) (akt. Ergin, Özdilek, 2014).

Özellikle ilk trimesterde baba adaylarının gerginlik yaşadığı, kilo kontrol problemi yaşadıkları, mide bulantısı, daha sık hastalandıkları ve dinlenemedikleri gözlenmiştir (Barlett, 2004). Son trimesterde ise: anksiyete, kilo alma, aşırı yorgunluk, duygusal hassasiyet, mide bulantısı, bel ağrısı ve sinirlilik durumları gözlenmiştir (Mason ve Elwood 1995; Chalmers ve Meyer 1996).

Koçak'ın (2007) yaptığı bir araştırmaya göre üç trimesterde baba adaylarında farklı psikolojik değişimler gözlenmiştir. Baba adayı ilk trimesterde sevinç veya hazır olmaması durumunda üzüntü yaşayabilmektedir. Baba adayının özellikle plansız gebeliklerde gebeliğin devamıyla ilgili kararsızlık yaşayabildiği gözlenmiştir. İkinci trimesterde baba adayı babalığın anlamını kavramaya başlamakta, anne adayının büyüyen karnını fark etmekte ve bebeğin hareketlerini hissetmeye başlamaktadır. Bu dönemde baba adayı etrafındaki diğer ebeveynleri gözlemlemektedir. Baba adayının ayrıca anne adayının beklentilerini ve ekonomik sorumlulukları karşılayabilme ile ilgili kaygıları gözlenmektedir. Üçüncü trimesterde ise baba adayının eşine karşı daha hassas bir tutuma geçiş yaptığı, ileriye dönük hayallerinin arttığı, ekonomik kaygıları sürdürdüğü ve beklentileri yerine getirmeye çalıştığı gözlenmiştir.

Ebeveynlik tutumları, kültürel değerlerden, ekonomik ve politik değişikliklerden, dini inançlardan, toplumsal cinsiyet algısından ve kişilerin bireysel ebeveynlik beklentilerinden, kurallarından etkilenmektedir (Ergin, Özdilek, 2014).

Yapılan araştırmalara göre ilk kez baba olacak erkekler kendi benlik duygularının tehdit altında olduklarını hissedebilmektedir. Hamilelik sürecinde tüm ilginin eşleri üzerinde olduğu ve kendi endişelerinin ihmal edildiğini düşündükleri görülmüştür. Bu süreçte baba adaylarının kimlik değişimi, ilişki değişimleri ve bir baba olarak gelecekteki rolleri konularında endişeli oldukları görülmüştür. Bu süreçte yalnızca kadınların ihtiyaçlarının gözetilmesinin çift ilişkilerinde sorunlara neden olduğu, erkeklerde hayal kırıklığı ve dışlanmışlık hislerine neden olduğu belirtilmiştir (Barclay ve ark. 1996; Hallgren ve ark. 1999).

Finnbogadottir ve ark. (2003) yaptıkları bir araştırmada baba adaylarının hamilelik sırasında yaşadığı bazı psikolojik, sosyal ve fiziksel değişikliklere dikkat çekmişlerdir. Babalığa geçiş aşamasında erkeklerin hissettikleri duygulara göre sekiz ana başlık belirlemişlerdir: I. Gerçek dışılık hissi, II. Yetersizlik hissi, III. Dışlanma hissi, IV. Gerçeklik Duygusu, V. Sosyal Değişim hissi, VI. Fiziksel Değişim hissi, VII. Sorumluluk Duygusu ve VIII. Gelişim Hissi.

Baba adayları gebeliğin ilk haftalarında hamilelik testinin pozitif çıkmasına rağmen bu sonuca inanmakta zorluk çektiklerini belirtmişlerdir. Buna ek olarak geleceğe yönelik endişe, güvensizlik, yetersizlik ve güçsüzlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tüm bunların baba adaylarında suçluluk duygusuna yol açtığı görülmüştür. Kadındaki fiziksel değişimler ve sağlık çalışanları tarafından kadına verilen öncelik sebebiyle dışlanmış hissetmektedirler. Bununla beraber erkeklerin gebeliğin en başından beri aktif bir katılım göstermek istedikleri görülmektedir. Hamilelik sürecinde aktif olarak yer alan baba adaylarında gerçek dışılık ve dışlanma hislerinin azaldığı görülmektedir. Özellikle ilk ultrason muayenesinin bu anlamda önem taşıdığı belirtilmektedir. Fetal hareketleri hissetmenin ve kalp atışlarını duymanın baba adaylarında gurur, mutluluk, minnet duyguları hissetmeleriyle derin bir deneyim sağladığı gözlenmiştir. Prenatal dönemin bazı baba adaylarında özgürlüklerini kaybetme korkusuna yol açtığı da görülmüştür. Baba adaylarının kendi babalarıyla olan ilişkilerinin de bu süreçten etkilendiği görülmüştür. Bazı erkekler kendilerini hamile hissetmekte ve hamilelik sürecinde kilo alabilmektedir. Tüm erkekler hamilelik sürecinde artan bir sorumluluk duygusu yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu duygu, artan kontrol ihtiyacını, kendi yaşam tarzı için sorumluluğu ve bilgi arama ihtiyacını içermektedir. Ayrıca günlük yaşamda eşlerine/partnerlerine her bakımdan daha fazla özen gösterdiklerini belirtmişlerdir. Baba adaylarının hamilelik sırasında anne ve bebeğin sağlığı hakkında endişeli oldukları görülmektedir. Eşlerinin kendilerine eskiden daha fazla ihtiyaç duymaları onlarda bir özgüven duygusu ve sorumluluk duygusu oluşturmaktadır. Bebeğin doğum sürecine hazırlık aşamasında, bebeğin doğumundan önce iyi fiziksel formda olmak daha önemli hale gelmiştir. Baba adayı olmanın egolarını güçlendirdiği ve erkekliklerinin doğrulandığını hissettikleri ortaya çıkmıştır. Hamileliğin başlangıcında, tüm erkekler sağlıklı bir bebeğe sahip olma arzusunu hissetmiş ve bebeğin ciddi şekilde engelli olduğu ortaya çıkarsa yeterince güçlü hissetmeme korkusu duymuşlardır. Hamilelik ilerledikçe, tüm erkekler, bir çift olarak ilişkilerinin geliştiğini bildirmiştir ve birbirlerine eskisinden daha fazla hassasiyet ve dikkat gösterdikleri görülmüştür (Finnbogadottir, Svalenius, Persson, 2003).

Prenatal dönemde eşlerine yardımcı olan ve bebeklerinin doğumunu bekleyen babalarda eşleri ile aralarında yüksek uyum, sürece yönelik daha düşük

kaygı ve baba-bebek bağlanmasının yüksek olduğu görülmektedir (Wilson vd, 2000; Latifses vd. 2005). Doğuma hazırlık eğitimlerinin de prenatal bağlanma düzeyini arttırdığı ve depresyon riskini azalttığı gözlenmiştir (Aydın vd. 2017).

a. Couvade Sendromu (Sempatik Gebelik)

Couvade sendromu ilk olarak 1865 yılında ortaya atılmıştır. Fransızca “couver” kelimesinden köken alan Couvade kavramı, kuluçkaya yatmak ve yumurtadan çıkmak anlamlarına gelmektedir (Bogren 1983). Eşleri hamile olan baba adaylarının sempatik gebelik belirtileri göstermesi Couvade sendromu olarak adlandırılmıştır (Trethowan ve Conlon 1965).

Couvade sendromunda baba adayı genellikle gebeliğin birinci ve üçüncü trimesterlerinde ortaya çıkan sebebi henüz açıklanamayan birtakım psikolojik ve fizyolojik tepkiler göstermektedir (Markowska vd., 2018). Psikolojik tepkiler olarak: kaygı ve depresyon, stres, sinirlilik, ruhsallıkta ve kişinin vücut algısında değişiklikler yaşaması, vücut bütünlüğünün bozulması ile ilgili endişeler sayılmaktadır. Fizyolojik tepkiler ise: kilo alma ve iştahta değişiklikler, sırt ağrıları ve bacak krampları, kokuya karşı hassasiyet, mide ve bağırsak sistemindeki rahatsızlıklar, uykusuzluk, halsizlik, bayılma, deride isilik gibi belirtilerle görülmektedir (Sevil ve Kavlak, 2003).

B. Psikanalitik Kuramda Babalık

1. Baba Olma Arzusu

Freud, “Küçük Hans” (1909), “Schreber” (1911) ve “Kurt Adam” (1918) vakalarında erkeklerde hamilelik fantezilerinden bahsetmiştir. Beş yaşındaki Hans, bir erkek çocuğunun bebeklere bakabileceğini düşlemlerken erkeklerdeki üreme isteğini de ortaya çıkarmaktadır. Freud (1909), Küçük Hans’ın fobisini anlattığı yazısında Hans ilk başta atlar tarafından ısırılmaktan korkarken sonrasında -tıpkı “yumru” vermek için lazımlığa oturduğunda olduğu gibi- düşmelerinden ve ayak kürek çekmelerinden korkmuştur. Düşen at Hans için yalnızca rekabet içinde olduğu öldürülmekte olan babasını değil, aynı zamanda doğum sırasındaki annesini de temsil etmektedir. Bebeklerin kökeniyle ilgili büyük bilmece tarafından uyarılan çocuk, sorunu çözmek için kendi bedensel, duyuşal-motor deneyimine başvurmaktadır. Böylece boşaltıma eşlik eden haz

duygusunda “bebek doğurma zevkine ve onlara bakmanın (bir bakıma telafi edici) hazzına” benzer bir şey keşfetmiştir.

Küçük Hans vakasına göre erkek çocuğunda bebek sahibi olma fantezisi yetişkin bir erkek tarafından hamile bırakılmasını ya da nüfuz edilmeyi gerektirmekteydi. Hans’ın söyleminde bir yerde “Baba bir şey düşündüm, küvetteyim, tesisatçı geliyor ve küveti söküyor. Sonra eline büyükçe bir delgi alıp karnıma batırıyor.” geçmektedir. Buradan yola çıkarak kaygı tarafından çarpıtılmış bir üreme düşleminin yeniden yorumlanması sonradan gerçekleşmiştir. Böylece Freud, her küçük çocuğun, daha sonra “olumsuz odipal karmaşa” (Freud, 1923) olarak kabul ettiği babaya olan erotik ilgiye de dikkat çekmektedir (Ross, 1994).

Bu vakadan iki yıl sonra Freud (1911), Schreber’in anıları üzerine yaptığı çalışmada bir adamın çocuk doğurma arzusunun dinamiklerini detaylıca açıklamaktadır. Schreber, Tanrı’nın karısı olmak ve yepyeni bir erkek ırkı doğurmak için bir kadına dönüştürüldüğüne ikna olmuş bir adamın vaka öyküsüdür. Freud bu vakada "eşcinsel libido"nun "hastalığın heyecan verici nedeni" olduğu sonucuna varmıştır. Tanrı, Schreber’in hem sevdiği hem de nefret ettiği tanrısal babasından başkası değildi. Babanın ölümü, Schreber’in kastrasyon kaygısını yoğunlaştırmış ve bu da kadın olma fikrini beslemiştir. Schreber’in saldırılma korkusu, nüfuz edilme arzusu ve altta yatan kastrasyon endişesini ifade etmenin yanı sıra telafi etmeye hizmet eden gizli bir arzuyu yansıtmaktadır (Ross, 1994).

Freud (1916), çocuklardaki çocuk doğurma fantezileri hakkındaki görüşlerini genelleştirerek bunları cinsiyetler arasındaki farklılık olarak görmüştür. Ona göre kız çocuğundaki penis keşfi kıskançlıkla sonuçlanmakta ve sonrasında penis sahibi bir erkeğe duyulan arzuya dönüşmektedir. Erkeklerde ise çocuğun cinsellikle ilgili araştırmaları, onu kadınlarda penisin yokluğunun keşfine götürür. Erkek çocuk dışkıya benzer bir şekilde, penisin vücudun ayrılabilir bir parçası olması gerektiği sonucuna varır. Böylece eski anal meydan okuma, hadım etme kompleksinin bileşimine girer. Bir bebek doğduğunda çocuk bu bebeği "yumru" olarak değerlendirir. Penisin onu yapmadaki işlevi genellikle keşfedilmemektedir.

Freud (1918), “Kurt Adam” vakasında ise erkek çocuğun çocuk arzusunu babanın intikamı değil, sevgisini davet eden kendini hadım etmeye bağlamaktadır. Ross’a (1994) göre Freud bu yazısında erkekte kendi annesinin annelik gücüne duyduğu özleme değinmiştir fakat ona olan hasedi ve onunla özdeşleşme gelişimini bir kez daha gözden kaçırmıştır.

Brunswick (1940) ile olan makalesine kadar Freud fikirlerinde sabitti. Daha sonra Brunswick ile ortak çalıştığı ve erkek çocuğundaki bebek arzusuna değindikleri makalede çocuk cinsel gelişiminde aktif-pasif, fallik-hadım edilmiş ve erkeksi-kadınsı şeklinde bir kronolojik ilerlemeden bahsetmektedirler. Bebek arzusu başlangıçta aseksüel olan ve her iki cins için de geçerli olan özdeşleşmelerden kaynaklanan bir arzudur. Kız çocuğu gibi erkek çocuk da annesini taklit etmek istemektedir ve ondan bir bebek sahibi olmak istemektedir. Bu dilek başlangıçta pasiftir ve alma arzusuna dayanmaktadır. Fallik dönemde bu özlem anneye bir bebek sunma şeklinde aktif bir çabaya bürünmektedir. Bu evrede erkek çocuk babayla özdeşleşerek hem edilgenliğini bastırmakta hem de erkeksi hırslarının hizmetine girmektedir (De Groot 1946).

Ödipal dönemin başlaması ile birlikte cinsiyetler arası farklılıkların keşfi ve kastrasyon karmaşasının etkisiyle kız ve erkek çocukların bebek fantezileri farklı anlamlar ve yönler kazanmaktadır (Brunswick, 1940). Kız çocuklarında bebek büyütme isteği penis eksikliği ve kadınlıklarının farkına varmalarıyla birlikte artmaktadır. Erkek çocuklarda ise kadın genitalinin keşfi kastrasyon korkularını harekete geçirmekte ve babayla fallik özdeşime geçiş yapılmaktadır. Sonuç olarak cinsel ilişki yoluyla hamile kalan anneye yönelik aktif eril dürtüler, eşcinsel kadınsı isteklerine üstün gelmektedir. Bu nedenle de kız çocuğu penis arzusundan vazgeçerken erkek çocuk bebek büyütme arzusundan fedakârlık etmektedir. Ödipal karmaşanın başarılı bir şekilde çözülmesi sonucunda erkek çocuk babasıyla özdeşleşecek ve babası gibi olmak isteyecektir. Böylece ödipalite sonrası baba olma arzusu, çocuğun babasıyla olan rekabetinin hedefine ulaşmaktadır (Brunswick, 1940; Jacobson, 1950; Diamond, 1986).

Benedek (1970) genç erkeklerde, yaklaşan ayrılık tehdidi üzerine bağımlılık çatışmalarının artışını incelediği bir çalışmada, erkeğin narsisistik savunmalarının gerilemeye bağımlı eğilimleri fethetme girişimini arttırdığı ve sıklıkla, erkeğin "erkeklik" yoluyla erkekliğini güvence altına alan bilinçli bir

üreme arzusuna yol açtığını belirtmiştir. Böylece, ego idealiyle uyumlu olarak, (genç) adam (gerileyen) bağımlılık ihtiyaçlarının üstesinden gelmenin kabul edilebilir bir yolunu bulmakta ve doğum oranı yükselmektedir (Diamond, 1986).

Bir çocuk babası olan erkek, sonraki babalar ve çocuk nesiller arasındaki zincirde bir halka olarak yerini almaktadır (Benedek, 1970). Üreme ve çocuk arzusu erkeği kendi babasının “babalığı” ile özdeşleştirmekte ve erkekliğine dair güven vermektedir. Aynı zamanda muhtaç bebeğe bakarak bağımlı rolünü tersine çevirmesini sağlamaktadır. Bir erkeğin bebek doğurma ve besleme dürtüsü çoğunlukla kendi bağımlı ilişkilerinin geçmişine dayanmaktadır (Ross, 1994).

Jessner ve arkadaşlarına (1970) göre erkek çocuklarının küçük kardeşlerine ve oyun arkadaşlarına yönelik sergiledikleri doğum öncesi ebeveyn tutumları erkek çocuklarındaki bebek arzularını da güçlendirmektedir.

Manninen (1993) tam bir erkeklik arzusunu tartıştığı yazısında çocuk arzusunu farklı bir açıdan ele almaktadır. Erkek için annelik, babalık olmadan olamaz demektedir. Bir erkek kendisini baba yapmak için önce eşini anne yapmalıdır. Bunu yaparak erkek hem eşine annelik tatminini yaşatmakta hem de kendisi narsistik bir bütünlük ve tümgüçlülük doyumunu elde etmektedir. Kendisi yeni bir hayat üretmiştir. Bu şekilde ayrıca temel üçlemeyi, anne-baba-çocuk üçlemesini de oluşturmuş olacaktır. Bir üçlemeyi oluşturmak her iki ebeveyn için de narsistik bir doyum sağlamaktadır. Bir bebeğin dünyaya gelmesi erkeğe hem hayat üzerindeki yeterliliğini gösterecek hem de erkeksiliğinin kanıtı olacaktır. Erkeklerde genellikle bir erkek çocuk arzusu görülmektedir. Erkek çocuk onlar için kendi fiziksel devamlılıkları, erkeksilikleri ve gelecek kuşakların simgesi olarak düşlenmektedir (Okroy, 2015).

2. Prenatal Dönemin Babanın Ruhsallığına Etkisi

Doğum sürecinin baba üzerinde her zaman psikolojik bir etkisi olmaktadır. Shapiro (1985), babanın ruhsallığına yeterince dikkat edilmediğinden, hamilelik süreci ve doğumla ilgili süreçlerde erkeğin düşünceleri, duyguları ve çatışmalarının göz ardı edildiğini söylemektedir. Hamilelik ve bir çocuğun doğumu babanın ruhsallığı için uyarıcı etkiye sahiptir. Eşlerinin hamileliği ile psikopatolojilerinde çökme meydana gelen babalar bulunmaktadır. Baba rolü

erkekteki ödipal ve preödipal çatışmalar hakkında önemli bilgiler ortaya çıkarmaktadır (Jarvis, 1962).

Hamilelik sürecinde baba adayının ruhsallığında kastrasyon karmaşası, birincil annelik kavramı, rahim içi düşlemi, birincil dişinin birincil sahnesi, ruhsal çiftcinsellik ve kadınsı-erkeksi özdeşimler ilk halleriyle yeniden canlanmaktadır (Missionnier, 2018).

Jarvis (1962) makalesinde tartıştığı vakalar sonucunda baba adaylarının, eşlerinin hamileliği ve çocuk doğumu ile ilgili kaygılandığını ve bilinçdışı çatışmalara tepki verdiklerinin altını çizmiştir. Eşinin hamileliği ve doğum süreci baba adayının ruhsallığında uyarıya neden olmaktadır. Bu süreçte ailesine bağlılığını korumaya çalışan baba bu sürece psikotik rahatsızlıkla tepki verebilmektedir. Baba adayı zihinselliğine çocuğunu da eklediği takdirde ruhsallığında bir denge kurabilmektedir.

Burlingham (1973) baba adayının eşinin hamilelik sürecindeki ve bebeğin ilk haftalarındaki fantezilerine dair yaptığı araştırmalarında farklı bulgularla karşılaşmıştır. Baba adayının, bebeğinin büyümesi ve gelişimine dair beklentilerinin geliştiği, annenin bebekle meşguliyetine dair kıskançlık hissettiği, kendi kadınsılığının uyarıldığı ve tüm bu sürecin kendi babasıyla ilişkisine dair gizli anıları uyandırdığı görülmüştür.

Ross'a (1994) göre babalıkla beraber erkekte şu değişimlerin görülmesi beklenmektedir: babalık kimliğinde belirsizlik ve baba rolünün nasıl olması gerektiğinin sorgulanması, eşiyle ilişkisinde değişiklik, yetiştirdiği ailesiyle ilişkisindeki değişiklik, kendi babasıyla olan içsel ilişkideki değişimler, preödipal ve simbiyotik dönemlere özlem, annesel ve kadınsı özdeşimlerin ve bunlara karşı savunmaların canlanması.

Doğum süreci babanın narsisizmi için zorlayıcı bir süreçtir. Bu süreçte baba kendi narsisizminin bir kısmını ve üreme gücünü bebeğe aktarabilmelidir. Aksi halde depresif bir durum onu beklemektedir (Aubert-Godard, vd., 1999). Bergman (2015) doğum sonrası depresyonun erkeklerde de görülebilen bir sendrom olduğunu söylemektedir.

Baba adaylarının doğacak olan bebekle ilişkisi hormonal uyarım ve psikobiyolojik dürtüden çok duyguları ile belirlenmektedir. Baba adayları

gebelik, fetal büyüme, doğum ve emzirme gibi biyolojik durumları ikinci elden, ancak duygusal bir şekilde deneyimlemektedir. Erkeğin üremedeki rolü ve çiftleşme davranışının dürtüselliğinin temelinde baba olmaya dayalı içgüdüsel kökenler bulunmaktadır. Baba adayının içindeki içgüdüsel kökenler babanın bebeğine karşı empatik bir tepkiyle yaklaşmasını da sağlamaktadır (Benedek, 1970).

Pruett (1983), hem öncelikle babaları tarafından yetiştirilen bebeklerin gelişimine hem de yetiştirmeyi yapan babalara odaklanan bir klinik çalışma yürütmüştür. Bu çalışma sonucunda, babaların, bebekleriyle, birincil rolde annelerin sergilediğine benzer bir tür empatik besleme olarak, bebekleriyle “biyoritmik bir eşzamanlılık” elde ettiklerini bulmuştur.

Bebek veya fetüs baba için bir aktarım nesnesi konumundadır. Goldberger (1991) kadınlar üzerine yaptığı bir çalışmada hamilelik dönemlerinde fetüsü bir aktarım nesnesi olarak saptamıştır ve sonuç babalara kadar uzanmaktadır. Bebeğe yöneltilen aktarımlardan biri kendilerini sevecek bir nesnenin varlığıdır. Bebeklerin sevmeye yönelik bir arzu beklentileri bulunmaktadır (Blum, 2015).

Jessner ve ark. (1970), üç grup baba adayı tanımlamıştır: babalık deneyimini bir olgunlaşma olarak görüp yeni sorumlulukları endişeyle kabul ederek ebeveynliğe karşı romantik bir yönelime sahip olanlar; yeni sorumlulukları kolayca kabul edip hamilelik durumunu bir hediye gibi karşılayarak eşiyile daha yakın bir ilişki içinde olan aile kökenliler; kariyer yönelimli olup babalığı bir yük olarak gören ve babalığın kimliğinde getireceği dönüşümü inkâr etme eğiliminde olanlar.

Shapiro (1985), birkaç babayla hamilelik sürecindeki deneyimleri hakkında görüşerek Jacobson'ın (1950) çocukluk anılarının ve çözülmemiş çocukluk sorunlarının yeniden deneyimlenmesiyle ilgili varsayımlarını doğrulamıştır. Ayrıca doğum deneyimine katılan baba adayları arasında ortaya çıkan yedi büyük korkuyu bildirmiştir: (1) doğum odasında mide bulantısı; (2) babalık endişeleri; (3) kadın doğum kurumu ve hastane prosedürleriyle ilgili endişeler; (4) eşini veya çocuğunu ölüm veya hastalık nedeniyle kaybetmek; (5) bebekle yer değiştirilmesi; (6) artan sorumluluklar ve (7) yaşam ve ölümle ilgili varoluşsal konular (akt. Diamond, 1986).

Bergman (2015), babalık yaşantısının preödipal çatışmalara ve anne-baba ile olan erken dönem ilişkisine etkisini incelemiştir. Ona göre babaların anneleriyle olan ilk dönem ilişkilerinin babanın kendi bebeğine olan duygusal ilişkisine önemli katkıları olmaktadır. Bu durum özellikle ilk kez baba olanlar ile yapılan tedavilerde dikkate alınmalıdır. Ayrıca babanın bu yeni bebekle olan ilişkisinin kendi erken dönemdeki yoksunlukları için bir tedavi niteliği taşıyabileceğini belirtmektedir. Buna ek olarak ilk kez baba olan erkeklerin kendi anneleriyle olan yakınlıklarını yeniden yaşamak istediklerini ifade etmektedir. Fakat anne ile olan yaşantılar olumsuz olduğunda ve yeniden yakınlaşma çatışmaları çözülmediğinde babalığa geçişte zorlanacağını söylemektedir.

a. Ödipal Çatışmalar ve Kastrasyon Endişesi

Doğum sürecinde baba adayının yeniden canlanan preödipal ve ödipal çatışmaları, kardeş doğumu ile ilgili sorunlu yaşantıları, kadınsı özdeşimiyle ilgili sıkıntıları ve ailenin erkeği olmakla ilgili endişeleri zorluğa neden olmaktadır (Blum, 2015).

Hamilelik ve doğum sürecinin çift ilişkisine bir üçüncüyü getiriyor olması baba adayının ödipal üçlüde yeniden yer edinmesini gerektirmektedir (Gurwitt 1976). Her iki cinsten çocuk aynı zamanda babanın bir rakibidir. Baba bu durum karşısında kendini çocuğu için feda etmeyi ve yerini çocuğa bırakmayı öğrenmek zorundadır. Bu durum baba için hem ölümü kabullenmek hem de ölüme meydan okumak anlamına gelmektedir. Baba öncelikle çocuk sahibi olarak ölümü inkâr etmekte ama diğer yandan yerini çocuğuna bırakarak ölümü kabullenmektedir. Bu durum anne için de geçerli olmakla birlikte babanın durumunda ona bir eksiği hatırlatmaktadır: bedensel eksiği (Parman, 2001).

Jacobson (1950), beklenen bebeğin, baba adayının annesi, babası ve kardeşleriyle olan bilinçdışı ilişkilerini yeniden canlandırıldığını ve bunun sonucunda bazı narsistik beklenti ve korkularının bilinçdışı taşıyıcısı olarak hizmet ettiğini söylemektedir. Aynı şekilde yeniden canlanan çocukluk anıları genellikle kişinin kendi anne-babasıyla intrapsişik (ruhsallık içi) revizyonunu (yeniden incelenmesi) ve uzlaşmasını da içermektedir.

Canevar ve Butts (1977), baba adaylarının annelerinin hamilelikleri döneminde yeni gelen kardeşleri nedeniyle yaşadıkları çatışmalar sebebiyle

eşlerinin hamilelik döneminde de duygusal sorunlar yaşadıklarından bahsetmektedirler.

Eşi ile olan bağılılığının bebek ile birlikte tekrar sarsılması, ödipal süreçte annesinden vazgeçip eşi ile enest içermeyen bir ilişkiye kavuşan erkek için öfke uyandırmaktadır. Bu öfke kendisini hem fiziksel veya sözlü bir şiddet hem de anne ile bebeği sembiyotik ilişki içinde bırakmak şeklinde ortaya çıkabilmektedir (Şahin, 2020).

b. Babanın İçindeki Kadınsı ve Annesel Nesne

Anne bebek ilişkisinin önemi literatürlerde kanıtlanmış bir olgudur. Fakat zaman içinde kadınların topluma katılımı arttıkça, kadın rolü algısı toplumsal olarak değişmiş, erkeğin rolü de bununla beraber tekrar gözden geçirilir duruma gelmiştir. Baba rolünün, anne rolünün tamamlayıcısı olarak, erkek doğası ile ilişkisi bağlamında düşünülmesi gerekmektedir (Fischer, 2015).

Babalık hem ruhsal hem de sosyolojik bir yapıdır. Erkekler önceden annesel rolleri üstlendiklerinde yargılanırken günümüzde bu konumu almakta daha rahat oldukları gözlenmektedir. Erkeksiliğin de kültürel anlamda tanımı değişmektedir. Eskiden gelen erkeksilik anlayışı kadınsılığa karşı savunmalarla oluşturulmuş bir erkeksilik iken artık erkeksilikteki babalık kadar annesellik de kabullenilmektedir (Blum, 2015).

Ross'a (1994a) göre erkeğin baba olma hırsı ve yaşam yaratma dürtüsü genellikle annelik ve kadınsılıkla bağlantılıdır. Ebeveyn olmak için kadın da olmak gerektiği gibi bir algı vardır (Diamond, 1986). Toplum tarafından da çocuk yetiştirmenin özellikle annenin görevi olarak kabul edildiğine ve babaların önemsiz olduklarına dair olan inançlar da bu noktada önemlidir (Lamb, 2010).

Klein (1948), bir erkeğin, bir kadınla iyi bir ilişki kurarak tatmin edilmemiş kadın isteklerini tatmin etmeye çalışabileceğini söylemiştir. Bir erkek, çocuğuna babalık yaparak hem kendini hem de çocuğu anneye özdeşleştirmekte, annesinin memesine ve kadınlara özgü sihirli güçlere sahip olmak konusundaki arkaik arzusunu bu sayede dindirerek kendini tamamlamaktadır (Kubie, 1974).

Mahler ve Bergman'a göre (1975), preödipal dönemden temel alan annesel özdeşimler babalarda bebeklerini besleme, büyütme ve baba işlevi edinme üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bergman, babalık sürecinde babanın kendi

çocukluğuna ait erken yaşantılarının rolünün ve bu dönemdeki özdeşimlerin önemini belirtmiştir.

Erkeklerin ebeveynlikle ilgili beklentileri, özerkliklerinden ödün vermeden kaynaştırıcı seviyi yeniden yakalama olasılığını vaat etmektedir. Bu seçenek baba adayı için oldukça önemlidir. Bebeğin hayranlığı ve sevgisi, sağlıklı sembiyotik isteklerini tatmin etmeye çok ihtiyaç duyan yetişkin erkekler için onarım ve sınırsız olanaklar sunuyor gibi görünmektedir (Diamond, 1986).

Herzog (1994), hamilelik sürecinde erkeklerin sürece dahil olma seviyesine göre eşlerindeki fizyolojik değişikliklere psikolojik olarak ne derece tepki vereceklerini belirlediklerini gözlemlemiştir. Bunun sonucunda eşleriyle zaten yakın olma eğiliminde olan erkeklerin, bu tür bir yakınlığa dahil olmayan erkeklere kıyasla babalık deneyimi beklentisine tam olarak katılma olasılıklarının daha yüksek olduğunu fark etmiştir. Eşlerine daha fazla empatik yatırım yapan baba adaylarında kendi duygularının ve ilk çocuklarının yaklaşmakta olan gelişinin daha fazla farkında olduklarının altını çizmektedir.

Boehm (1930), “erkeklerdeki kadınlık kompleksi”nden bahsetmektedir. Horney gibi Boehm de pek çok erkeğin kadınsı olan her şeye karşı duyduğu hoşnutsuzluğun kadın olma arzusundan kaynaklandığını söylemektedir. “Doğumun aktardığı izlenim, çocuğun vücuttan atılması, erkeğe, ereksiyondan daha güçlü bir güç kanıtı gibi görünmektedir. Bütün erkekler, bebeğin kafasının vajinadan çıktığını ilk kez gördüklerinde bunaltıcı bulurlar. Kadının çocuk doğurma kapasitesine haset, erkeklerde üretim kapasitesi için önemli bir teşviktir.” demektedir.

Annesel özdeşimler erkek için oldukça tehdit edici bir seviyeye geldiğinde erkekte buna karşı bir savunma ortaya çıkmaktadır. Bu da bazı sorunlara yol açabilmektedir. Örneğin bazı erkeklerdeki “maço” konumuna sığınmanın ardında bu annesel özdeşimler yer alabilmektedir (Ross, 1994). Bergman (2015) erkeğin bu annesel özdeşimleri kabul edebilmesinin onun üretkenliğine yardımcı olacağını öne sürmektedir.

c. Rahim Hasedi Kavramı

Doğurganlık kavramı her iki cins için de gerekli olmakla beraber doğurmak yalnızca kadına özgü bir eylemdir. Erkekler hem doğuramaz hem de birçok kültürde bir doğumda bulunmaları engellenmektedir (Blum, 2015).

Missionnier'e göre (2018) baba olmak: "annenin sahip olduğu üreme gücüne sahip olamayışın, biseksüel ruhsallığın ve cinsiyet kimliğinin oluşturduğu bütünleşmenin yasından doğan yoğun bir hatırlanma anıdır."

Diamond (1985) erkek çocuğun anneye duyduğu hasetin yani "rahim kıskançlığı"nın hiçbir zaman terk edilmediğini ve başarılı bir şekilde yüceltilirse bu durumun sağlıklı bir babalığı beslediğini söylemektedir.

Bir kadının çocuk üretme yeteneğine yönelik yoğun bir haset, erkek çocuğun çocuk doğurma arzusundan vazgeçmesini ya da bu arzusunu yüceltmesini özellikle zorlaştırabilmektedir. Bu tür bir hasede karşı geliştirilen savunmalar gelecek yıllarda koruyucu tepki oluşumları şeklinde geliştirilmektedir. Jacobson'ın (1950) tanımladığı gibi, evlilik yaklaşana kadar erkeğin çocuk özlemi duymamasıyla kendini göstermektedir. Evliliklerinde bu hasede büyük ölçüde hakim olabilen erkekler arasında çocuk arzusu yeniden kendini göstermektedir; bunu yapamayan erkeklerde iktidarsızlık yaşanmış ya da bu erkekler çocuklarına narsistik yatırım yapmış ve annesel bakım konusunda eşleriyle sıklıkla rekabet halinde olmuşlardır. Yaratıcı çalışmalar erkeklerin bu tür kadınsı üreme isteklerinin yüceltilmesi için ana kanaldır (Diamond, 1986).

Bir kadın-anne tekeli gerçeği cinsiyetler arasında büyük bir asimetriyi sürdürmeye katkıda bulunmaktadır. Erkeklerin annelikten dışlanmış olmalarının onlarda uyandırdığı hasedi kabul etmeye pek gönüllü olmadıkları bir gerçektir. Günümüzde hala çeşitli kültürlerin ve dinlerin kadınların toplumsal rolünü değersizleştirici ve indirgeyen uygulamalara başvurdukları bilinmektedir. Bunun altında erkeklerin yaşamın başında ilk nesnesi olan kadınların elinde tuttuğu sınırsız gücün uyandırdığı korku yatmaktadır. Bu kültürel fallusçuluk erkeklerin kaygısının bir karşı yatırımı olarak, erkeklerin narsistik bir savunması şeklinde ortaya çıkmaktadır (Penot, 2019).

Jones (1927, 1933), Küçük Hans'taki kastrasyon korkusu ve annenin yaratıcı gücüne hasete dikkat çekerek bunları erkeğin doğuma olan tepkisi olarak

yorumlamıştır. Daha sonra Fromm (1943), kadının, erkeğin sahip olmadığı doğal üreme kapasitesine sahip olduğuna dikkat çekmiştir ve erkeklerde bu yeteneğe karşı bir “kadın korkusu”nun olduğunu ileri sürmüştür. Ona göre kadının bu üstünlük durumu sebebiyle erkek kadını kıskanmakta ve kadından korkmaktadır.

Erkek çocuğunun çocuk doğurma isteği için Boehm (1930) “doğum kıskançlığı” demeyi önermiştir. Klein (1948), erkek çocuğunun çocuk sahibi olmasının engellenmesinin, kendisini anneden daha aşağı hissetmesine neden olduğunu ve bunun sonucunda da bu dezavantajlı durumu bir penise sahip olmaktan çıkardığı üstünlükle fazlasıyla telafi ettiğini ileri sürmektedir. Horney (1924, 1932, 1933) ise bir erkek çocuğun annesine karşı duyduğu haset üzerinde durmuştur. Ayrıca erkek çocuğun yaşadığı “kadın korkusu”nun altını çizmiştir. Fakat bu korkunun altında yatanın büyük bir penisinin olmasında değil, annesi gibi güçlü ve başarılı bir “kadın olma” isteğinde yattığını öne sürmektedir. Bu istekler fallik evrede “kadınsı” ve “annelik” dürtüler olarak etiketlenmekte ve kastrasyonla ilişkilendirilmektedir ve başka şekilde yüzeye çıkmak şartıyla bastırılmaktadır. Bu farklı yüzeye çıkışlara örnek olarak, tersine dönüş, kadınların değersizleştirilmesi, üstün erkek sosyolojisinin desteklenmesi, kadın düşmanlığı bulunmaktadır (Ross, 1994).

Jacobson (1950), erkeklerde evlilik yaklaşana kadar bir çocuk özleminin olmamasının kadınların üreme işlevine yönelik kıskançlığa karşı geliştirilen güçlü savunmalardan kaynaklandığını söylemektedir. Jacobson ayrıca psikanalistlerin erkeklerdeki annelik unsurlarını çıkarıp aydınlatmalarındaki başarısızlıkları erkek analistlerin benzer bilinçdışı fantezilerine karşı bir direnç olabileceğini öne sürmektedir.

Ödipal dönemde babayla olan çatışmanın özdeşleşmeyle çözülmesi için erkek çocuğu kaygılara dayanabilmeli ve babanın, penisine ve kişiliğine karşı yıkıcı hislerini dönüştürebilmelidir. Erkek çocuk heteroseksüel konuma ilkel kadınsı evreyi aştıktan sonra ulaşabilir ve böylelikle kadın düşmanlığının da üstesinden gelebilmektedir. Bu durumun altında aşağılık, korku ve nefret duyguları yer almaktadır. Erkek çocuğunda ayrıca kadınlığa imrenme mevcuttur. Bu durumda erkek çocuk hem kadınlara arzu duymakta hem de onlara olan saldırganlığın getireceği misilleme korkusuyla karşı karşıya gelmektedir. Erkek bu ilkel kadınsı evreyi özümlemeli ve kadınların babanın penisine sahip olma

ihtiyaçlarını anlamlandırmalıdır. Erkek bu ilkel anneye özdeşleşmesi sonucunda ileride çocuğu durumuna gelecek olan karısına da annelik yapabilecektir (Green, 1990).

C. Psikanalitik Kuramda Babanın Ruhsallığının Kökenleri

1. Preödüpal Dönem

Preödüpal dönem anneye bağlanmanın en erken evresini içeren dönemdir. Bu ilişki fiziksel olduğu kadar zihinsel olarak da iki kişi arasında mümkün olan en yakın ilişkidir. Aynı zamanda en arkaik olan ve olağan düşünce tarzımıza en uzak olan dönemdir. Bu dönemden sonra gelen dönemlere ait malzemeler bu dönemi kaplamış ve ayrıştırılması, anlaşılması zor bir duruma sokmuştur. Bu dönemin izleri yetişkin yaşamda ve cinsiyet gelişimlerinde etkisini göstermektedir (Brunswick, 1940; De Groot, 1946).

Bu dönemde cinsel yapı her iki cinsiyet için de evrensel kabul edilmektedir. Her iki cinsiyetteki çocuk için baba bir rakip olarak ortaya çıkmadan önce, ilk sevgi nesnesi olan anneye bağlanmanın olduğu en erken evredir. Bu dönemde anne ve bebek arasında özel bir ilişki mevcuttur. Baba bu evrede yine var olsa da henüz bir rakip değildir ve anne ile bebek arasındaki güçlü bağ henüz çevredeki diğer bireyler tarafından bölünmemiştir (Brunswick, 1940).

Freud (1925), erkek çocuklarda ödüpal evrenin öncesinden “Cinsler Arasındaki Anatomik Farkın Bazı Ruhsal Sonuçları” adlı yazısında bahsetmiştir. Bu yazısında erkek çocuğun babasıyla sevecen bir özdeşim kurduğunu ve henüz bu dönemde baba ile rekabetten uzak olduğunu söylemektedir. Daha sonra (1931) “Kadın Cinselliği” adlı yazısında Freud, her iki cinsiyetten çocukların ödüpal dönem öncesinde bağlı oldukları nesnenin anne olduğunu, daha sonra bu durumun kız çocukta babaya doğru bir yön değişikliği yaparken, erkek çocukta değişmediğini söylemektedir.

Preödüpal arzuların son aşaması bebeğin daha önce anneye yönelik olan arzularının babaya yönelmesini içermektedir. Bunlar daha sonra erkek çocuğun eşcinsel fantezilerinin ve anneye kadınsı kimliklerinin bir parçası haline gelmektedir. Bunun sebebi erken dönem pasif gebelik isteklerinin anneden babaya, eşzamanlı olarak da anne memesinden penise geçiş yapmasıdır. Bu

durumda çocuk babanın penisini veya dışkısını kendi bünyesine katmak ve onu baba-oğul ilişkisinin tersine çevirebileceği bir erkek bebek olarak çoğaltmak istemektedir. “Meme bebeği” artık bir “penis bebeği” haline gelmiştir (Diamond, 1986).

Gelişimlerinin bu döneminde erkek çocukları babaya karşı bir sevgi bağı ve anneye karşı düşmanlık ve rekabet geliştirmektedirler. Bu pozisyonda erkek çocukları normal gelişimlerinde kız çocuklarına benzer bir şekilde davranma eğilimindedirler. Babaya bağlılık, kural olarak, edilgen bir kadınsıdır; bu dönemde eşcinsel bir bağlılıktan da söz edilebilmektedir (De Groot, 1946).

Erkek bebeklerde preödipal bağlanma kızlara göre çok daha kısa sürelidir ve daha kısa sürede ödipal karmaşaya karışmaktadır. Bunu kastrasyon karmaşası takip etmektedir (Brunswick, 1940).

a. Preödipal Dönemde Babanın İşlevi

Preödipal dönemde baba bir eş ve anneyle iş birliği içinde olan bir sevgili olarak annenin kendisini çocuğuna adamasını kolaylaştırmaktadır. Bu dönemdeki ayrışma-bireyleşme sürecinde kendini bebeğe yeni bir nesne olarak sunmakta ve çocuğa annesi ile özdeşiminden uzaklaşması için yeni bir liman görevi görmektedir (Greenson, 1968).

Baba bu dönemde erkek çocuğuna kendini özdeşleşilebilir yeni bir kişi olarak sunarak, kız çocuğuna ise kadınsılığı yansıtarak toplumsal cinsiyet kimliklerinin zenginleşmesinde önemli rol oynamaktadır. Ayrıca daha sonra yönelinecek cinsel nesne seçimlerini de etkilemektedir. Babanın bu dönemdeki varlığı çocuğuna erken üçlüyü göstermekte ve bu durum çocuğun çatışmalarını ve katlanma yetilerini geliştirmektedir (Akhtar, 2015).

Kramer (1978), babanın bu dönemdeki rolünün annenin yeniden yutulması tehdidine karşı ödipal öncesi evrede olan çocuk için olumlu destekleyici bir güç olduğunu söylemektedir. Bu durum ödipal karmaşa öncesinde baba ile erken bir özdeşleşmeye yol açmaktadır.

Mahler (1975), bu dönemde babayı çocuğun annesiyle oynadığı oyunlardan oldukça farklı oyunlar oynayabileceği “parlak zırhlı bir şövalye” olarak vurgulamaktadır. Greenacre ve Mahler (1978) babanın, bu dönemde çocuğun anneyle olan sembiyozunu çözmesine yardımcı olmada oynadığı önemli role

dikkat çekerek, babanın ayrışma ve bireyleşme sürecinin kolaylaştırıcısı olduğundan bahsetmektedirler (akt. Kramer ve Prall, 1978)

Bu dönemde erkek bebek babasından onay ve övgü beklentisindedir ve bu ilişki aralarında derin bir bağ oluşturmaktadır. Babanın onayı ile birlikte çocuk aralarında paylaşılan erkeklik ve aynılık ile birlikte dış dünyaya karşı bir hakimiyet duygusu geliştirecek ve girişkenlik sahibi olacaktır. Bu işleviyle baba, bebeği anneden ayırarak dış dünyaya geçişini sağlayan bir köprü görevi görmektedir (Blos, 1985; Akhtar, 2015).

Preödüpal dönemde kendi babalarıyla ciddi sorunlar yaşayan erkeklerin zayıf benlik saygısı ve babaları tarafından sevilme özlemi, babaya karşı çözülmeyen bir nefret duygusu, kendi pasifliklerinden daha da fazla nefret, korku ve bağımlılık yaşadıkları, babaları için süper bir oğul üreterek kendi baba-oğul ilişkileriyle yaşamadıkları ilişkiyi yeniden yaşama ve geliştirme konusunda ihtiyaçlara dayanan coşkuz ve sevgisiz evlilikler yaptıkları görülmüştür. Bu erkeklerin kendi çocukları preödüpal dönemdeyken, özellikle erkek çocuk sahibi olanların, daha çok çatışma yaşadıkları gözlenmiştir. Bu erkeklerin özellikle oğullarına karşı sado-mazoşist savaflara karışırken kızlarına daha şefkatli davrandıkları gözlenmiştir. Oğullarının erkekliklerini kanıtlamaları konusunda bilinçli isteklerine karşın oğullarının erkekliğine ve başarılarına karşı kararsız ve tahammülsüzdürler. Bu babaların oğullarının pasif tutumları karşısında üzüldükleri fakat rahat oldukları da gözlenmiştir (Kramer, 1978).

2. Oidipus Karmaşası

Oidipus karmaşası ya da ödüpal karmaşa temelini “Kral Oidipus” hikayesinden almaktadır. Freud bu karmaşaya ilk olarak Fliess’e yazdığı bir mektupta (1897), Kral Oidipus hikayesinin hayatta önemli bir yere dokunduğuna dair düşüncelerini paylaşırken bahsetmiştir. 1910 yılında ise bu konuyu kuramsal anlamda ele alıp yayınlamıştır (Freud ve Fliess, 1985).

Ödüpal karmaşa çocuk ruhsal-cinsel gelişim dönemlerinden fallik döneme denk gelen, iki ve beş yaşları arasında çocuğun iki ebeveyninden birine karşı libidinal yatırım yaparken diğeri ile rekabet etmesi temeline dayanan bir kavramdır. Ödüpal karmaşa çocuk cinselliğinin en temel olgusu olup, iki etken

üzerinden işlenmektedir: anne-baba-çocuk üçgeni ve her insanda var olan biseksüalite. (Keser, 2007; Halifeoğlu, 2022)

Ödipal karmaşa her iki cinsiyetteki çocuk için farklı olarak yaşantılanmaktadır. Öncelikle her iki cinsiyette de ilk yatırım yapılan nesne annedir. Ödipal dönemde bu libidinal yatırım kız çocuğunda babaya aktarılarak farklılık gösterirken, erkek çocukta aynı kalmaktadır (Freud, 1931). Bu durumun temel nedeni fallustur. Kız çocuk kendisinde var olmayan fallusa sahip olmak istemektedir. Böylelikle hem fallusa sahip olan hem de arzuladığı fallus-bebeğe sahip olabileceği babaya yönelecektir. Bunu yapabilmesi için anneden ayrılması gerekmektedir (Freud, 1924).

Erkek çocuğun en başından beri arzu nesnesi olan anne ödipal dönemde de arzu nesnesi olmaya devam etmektedir. Fakat bu dönemde erkek çocuk anneyi araya giren bir üçüncü olan baba ile paylaşması gerektiğini fark etmektedir. Erkek çocuk anneyi paylaşmamak için rakibi olan babayı aradan çıkartmak istemekte, aynı zamanda babadan gelebilecek olan misillemelerden de korkmaktadır. Bu dönemde erkek çocuğun narsistik ilgisinin ve kaygılarının odağında olan fallusu sebebiyle bu misilleme erkek çocuk için kastrasyon misillemesi olarak yaşanmaktadır. Erkek çocuk bu misilleme tehdidi karşısında anneden vazgeçmekte ve baba ile özdeşleşmektedir (Freud, 1924).

Bazı durumlarda babanın tehdidinden korunmak için erkek çocuk baba ile rekabet etmek yerine onun tarafından seilmeyi tercih etmektedir. Bu durum erkek çocukta kadınsı bir konuma ve kastrasyona denk düşmektedir. Bu durum kişide bilinçdışı bir cinsellik yaratmakta ve çatışmaya neden olmaktadır. Freud (1923), bu duruma ters (negatif) ödipal karmaşa adını vermiştir. Kişi bir yandan babaya karşı eşcinsel konumdayken bir yandan da kastrasyon tehdidi ile bastırılmaktadır (Abrevaya, 2002).

Ödipal süreç tamamlandığında çocuğun cinsiyet ve kuşak farkını zihinselleştirerek enstest arzularından vazgeçmesi beklenmektedir (Erdem, 2014).

Ödipal karmaşanın özünde bulunan üçlü düzen ilk sahne düşlemi için de geçerlidir. İlk sahnedeki vahşi birleşimde de anne-baba-çocuk üçlüsü yer almakta ve bu sahnenin düşlemi kişinin kökeninin bir temsilini oluşturmaktadır.

Oidipusun da kökeni olan bu ilk sahne düşlemi bebek için cinsiyetler arası farkın da göstericisi olmaktadır (Lingiardi ve Carone, 2020).

a. Oidipus Karmaşasında Babanın İşlevi

Ödipal karmaşada babanın ilk işlevi temel yasağın yani ensest yasağının temsili olmasıdır. Bunun yanında baba, toplumsal yasayı ve adaleti de simgelemektedir (Erdem, 2014).

Baba bir üçüncü olarak bebek ile annenin arasına girip ayrışmayı sağlamaktadır. Bu anlamda baba anne ile bebek arasına sınır koymaktadır. Bu sayede anne ile bebeğin sembiyotik birleşimini engellemekte, çocuğa annenin tek sahibinin olmadığını göstermektedir (Abrevaya, 2002).

Ödipal süreçte babanın bir diğer işlevi ise kastre edici olmasıdır. Baba kastre edici işleviyle çocuğa yasak getirmekte ve ona yasanın varlığını hatırlatmaktadır. Bu haliyle baba çocuktaki haz ilkesine karşı süperegonun gelişimini teşvik etmektedir (Freud, 1930). Bu sürecin sonunda babanın varlığı ile birlikte çocuğun üstbenliği gelişerek dürtü kontrolü sağlanmakta, vicdan duygusu ortaya çıkmakta ve ahlaki değerler içselleştirilmektedir. Böylelikle çocuk için toplumsal ve simgesel düzleme geçiş sağlanmaktadır (Erdem, 2014).

i. Aşığın Sansürü Kavramı

“Aşığın Sansürü” kavramı Fain ve Braunschweig (1971) tarafından ortaya atılmıştır. Aşığın sansürü, babanın anneye kadın olduğunu ve arzulandığını hatırlatmasıyla onu annelik görevinden alan bir sansür işlevidir. Annelik görevi dışında kalan bu sansür zamanlarının farkında olan bebek, kesintilerden bir üçüncünün varlığını anlamaktadır. Fain ve Braunschweig’a göre ödipal üçgen ilk dönemden itibaren oluşmaktadır ve baba en başından beri oradadır. Anne sansürün sebebi olan babayı, bebeğine simgesel düzeyde aktarmakta ve ödipal dönem öncesinde de bir üçüncünün varlığını fark ettirerek ilk üçgeni oluşturmaktadır (Erdem, 2014; Parman, 2020).

Şahin’e (2020) göre baba, eşinin zihninde ve ruhsallığında aşık ve eş olarak yer alabilmelidir. Bu sayede eşini elinden alan bebeğe karşı saldırganlığını denetim altına alabilmekte ve erkekliğini eşine verirken babalık görevini de bebeğine verebilmektedir.

3. Kastrasyon Karmaşası

Kastrasyon karmaşası çocuğun iki cinsiyet arasındaki, penisin varlığı ve yokluğu ile ilgili, anatomik farka verdiği tepkinin sonucudur (Laplanche ve Pontalis, 1988). İlk olarak Freud tarafından Rüyaların Yorumu'nda (1900) ele alınmış daha sonra Cinsellik Üzerine Üç Deneme'de (1905) tanımlanmıştır.

Kastrasyon karmaşası erkek çocuğunda annenin bir penisinin olmadığına yani cinsiyet farkının keşfiyle başlamaktadır. Çocuk ilk başta annenin cinsiyetini hemen sorgulamamakta, onu da fallik olarak kabul etmekte ve kadın cinsel organını bilmemektedir. Fallus eksikliği ilk başta bireysel veya tesadüfi olarak fark edilmektedir. Bu durum karşısında erkek çocuğu daha önce penisinden aldığı haz ile ebeveyninden aldığı tehditleri arasında bir bağ kurmaktadır. Bunun sonucunda kastrasyon tehdidi devreye girmektedir. Neredeyse her zaman için kastre tehdidini ifade eden annedir. Kız çocukta bunun gerçekleştiricisi de anne iken erkek çocukta kastre edici kişi babadır. Bu süreçte çocuk penisine yüklediği narsistik yatırımı ile annesine olan libidinal yatırımı arasında bir seçim yapmak zorundadır. Çocuk penisini korumak pahasına anneden vazgeçecek ve cinsel farklılığı kabul edecektir (Freud, 1924;1925; Brunswick, 1940; Abrevaya, 2002).

Kastrasyon karmaşası bilinçdışı bir kavramdır. Kastrasyon karmaşasının temelinde cinsiyet kuramları, ruhsal gerçeklik ve imgesellik yer almaktadır. Kastrasyon ödipal karmaşanın yasa koyucu işleviyle yakından ilgilidir ve bu yasanın çiğnenmesinin sonucunda gelebilecek bir cezanın tehdididir. Kastre eden aslında baba değil bu yasadır. Bu yasa yalnızca kastre etmez, cezalandırır, belki de öldürür (Green, 1990).

Erkek çocuğu fallik bir gurura ve övünce sahiptir. Bu özellikle erkek çocuğunun fantezilerinde ve oyunlarında kendini göstermektedir. Bu pozitif fallik durum “fallik edilgenlik” olarak adlandırılan penise özen gösterme, okşama, yüceltme gibi tutumlarla kendini göstermektedir. Penisıyla özdeşleşen çocuk için penisi onun tüm bedenini temsil etmektedir. Fallik simgeselliğe bir örnek olan bu özdeşimin içerisinde hem etkinlik hem de edilgenlik bulunmaktadır. Fallik tutum belirginleştikçe kastrasyon kaygısı da gelişmektedir (Green, 1990).

Fallus gerçek bir anatomik organa gönderme yapmasının yanında temel anlamda simgesel ve imgesel işleyiş için kullanılmaktadır. İmgesel anlamıyla

fallus hem haz almanın hem de otoritenin yerini almaktadır. İnsan cinselliğinin örgütleyicisi penis değil, bunun üzerine temellenen bir fallus tasarımıdır. Aynı şekilde kastrasyonun nesnesi de bu ruhsal fallus tasarımıdır (Lacan, 1966; Abrevaya, 2002).

Kastrasyonun bir başka sonucu da anneyle yeniden birleşmenin imkansızlaştırılmasıdır. Freud (1923), kastrasyon karmaşasının temeline doğma eylemini, anneden ayrılma ve anneyle bir olma durumunu yerleştirmektedir. Anneden her ayrılışı kastrasyonun temeli olarak varsaymaktadır. Lacan'a (1966) göre kastrasyon bir tehdit yerine kopuş anlamına gelmektedir. Anne ve çocuk arasındaki narsistik bağın koparılmasıdır. Bu kopuşu gerçekleştiren babadır. Anne için imgesel fallusu temsil eden çocuk, annenin arzu nesnesi konumundadır. Çocuk annenin bu arzusıyla özdeşleşmektedir. Annenin imgesel fallusa sahip olma arzusu çocuğa sahip oluşuyla birlikte çocuk ve anne arasında imgesel bir bağ oluşturmaktadır. Baba hem anneye hem de çocuğa tekrar bir bütün olamayacaklarını hatırlatarak kastrasyonu gerçekleştirmektedir. Kastrasyon bu anlamda tümgüçlülük yanılısamasının da kırılmasını sağlamaktadır (Nasio, 2018).

Roiphe ve Galenson'a (1981) göre, preödüpal dönemde, ödüpal dönemdeki kaygılardan farklı olarak, kastrasyon kaygısı tepkileri gözlenmektedir. On beş ve yirmi dört ayları arasında cinsiyet bilgisine sahip olan çocukta kastrasyon tepkileri gözlenebilmektedir. Bu tepkiler nesne kaybı endişesi ile ilgilidir. Ayrıca ödüpal dönemde olduğu gibi bu dönemde de genital organlara narsistik yatırım yapılmaktadır. Kız çocuklarında penise haset ve erkek çocuklarının yanında saldırganlık, rahatsızlık ve depresif özellikler gözlenebilirken, kız çocuklarının cinsel organını gören erkek çocuklarında ise kastrasyonun inkârı gözlenmektedir. Bu dönemde kendilik ve nesne tasarımlarının bölünmezliği, bedensel bütünlüğe karşı yoğun bir kaygı gözlenmektedir. Fakat bu durumun anne üzerinden yaşandığı söylenmektedir.

D. Psikanalitik Kuramda Kadınsılık Ve Erkeksilik

1. Psikanalitik Kuramda Ruhsal Çiftcinsellik Kavramı

Erkeklik ve kadınlık biyolojik cinsiyeti ifade etmektedir. Kadınsılık ve erkeksilik ise her iki cinsiyette de bulunan toplumsal cinsiyet kavramına

gönderme yapmaktadır. Her iki cinsiyette de hem kadınsılık hem de erkeksilik bulunmaktadır. Biyolojik ayrımlarının haricinde kadın ve erkek arasında net bir ayrım bulunmamaktadır (Abrevaya, 2002). Ruhsal çiftcinsellik kavramı kadınsı ve erkeksi arzuların bireyde aynı anda bulunmalarına gönderme yapmaktadır.

Freud (1925), her bireyin doğuştan sahip olduğu biyolojik ve psikolojik temellere dayanan bir çiftcinsellik kavramından bahsetmiştir. Ona göre bireylerde saf bir kadınsılık veya saf bir erkeksilik bulunmamakta, bu özellikler kişide bir arada bulunmaktadır. Çiftcinsellik kavramı içinde hem nesne seçimini hem de özdeşimi barındırmaktadır.

Her iki cinsiyette de eril-dişil ve etken-edilgen özdeşimler bir arada yer almaktadır. Çiftcinsellik bilinçdışı bir olgu olarak tüm cinselliklerin temelini oluşturmaktadır ve evrenseldir (Lingiardi, 2007; Flanders vd. 2017).

Winnicott (1975), biseksüellik tezinden yola çıkarak iki cinsiyette de erkek-kadın öğelerinin bulunduğunu saptamıştır ve saf erkek ve kadın öğeleri arasında bir ayrımdan bahsetmektedir. Ona göre saf kadın öğesi her iki cinste de anneye karşılık gelmektedir. Bu tümgüçlü, yaratıcı annenin yanında cinsiyetsiz bir bebek vardır.

Cournut (2005), ruhsal çiftcinselliği, kişinin cinsiyeti fark etmeksizin, erken dönemde başlayan, uzun süren ve değişim içinde olan, cinsiyetlerden birine veya diğerine ait olan kişilerle ya da özellikleriyle bilinçdışı özdeşleşme kapasitesi olarak tanımlamaktadır.

Bir bebeğin biyolojik cinsiyetinin yanında ona atfedilen cinsiyet, ebeveynleri tarafından oluşturulmaktadır (Minazio, 2020). Toplumsal cinsiyet kavramı cinsiyetlerde erkek ve kadın olarak belirli mesajların tekrar edilmesinin sonucudur ve kişiler toplumsal cinsiyet kimliklerine dair bilinç düzeyinde hangi cinsiyete ait olduklarından emindirler (Butler, 2006; Mariotti, 2021).

Ödipal karmaşanın yaşandığı dönem aynı zamanda kadınsılığın ve erkeksiliğin yer aldığı dönemdir. Bu dönem her iki cinsiyetten çocukta farklı duruma yol açmaktadır. Ödipal karmaşa sonucunda kız çocuk ya annesi gibi olup babanın sevgisini kazanarak anneyi kaybedecektir ya da annesinin sevdiği baba gibi olup annesinin sevgisini korumayı tercih edecektir. Bunun için kız çocuğun fallusa sahip olduğunu düşlememesi gerekmektedir. Kız çocuk babayı tercih

ederse kadınsı bir yol tercih edecektir. Anneye giden yolda ise erkeksiliği tercih etmektedir. Erkek çocukta ise bu dönemde baba bir rakip olarak algılanmakta, aynı zamanda ciddi tehditlerin de kaynağını oluşturmaktadır. Kastrasyon misillemesinden korkan erkek çocuğu ya anne gibi olup kadınsı bir konum seçerek bu tehditlerden kurtulacaktır ya da bu misilleme korkusuna katlanacaktır. Erkek çocuk, babanın misillemesine katlanabildiğinde anneden vazgeçecek ve gelecekte anneye benzer başka kadınlara yönelecektir. Kız çocuk ise babadan elde edemediği bebeği ilerde babası gibi olan başka bir erkekten elde etmeye çalışacaktır (Freud, 1931; Keser, 2001).

Freud'a (1923) göre ödipal karmaşada erkek çocuğu aynı zamanda kız çocuğu gibi davranıp dişil bir tutum da sergilemektedir. Erkek çocuk ikili özdeşimlerden hangisinin ağır bastığı sonucunda cinsel nesne seçimini oluşturacaktır.

Her iki cinsiyette de eşit derecede biseksüellik bulunmaktadır. Her cinsiyet bir diğerine imrenmekte ve diğerinin sahip olduğu özelliklere sahip olmak istemektedir. Kadınlar penise imrenirken erkekler de vajinaya imrenmektedir. Erkeklerin kadın cinsel organına ve doğurganlığa dair arzuları “erkek merkezci bir perde” tarafından engellenmektedir (Bettelheim, 1954).

2. Psikanalitik Kuramda Kadınsılık ve Erkeksilik

Günlük hayatta kullanılan kadınsı ve erkeksi tutuma dair söylemler biyolojik cinsiyetten oldukça ayrı kullanımlardır. Kadınsılık ve erkeksilik kavramları bir cinsiyeti tanımlamamakta fakat bir cinsiyetten beklenen özellikleri anlatmaktadırlar. Bu kavramların oluşumu ödipal döneme denk gelmekte ve her iki cinsiyette de birlikte var olmaktadır (Keser, 2007).

Bir bebeğin ilk psişik alanında “birincil annesel” ve “birincil kadınsı” konumlarında hem annenin düşünme yetisiyle hem de annenin babaya olan arzusuyla özdeşleşmektedir. Buradaki birincil kadınsı alan ruhsal çiftcinselliğin oluştuğu yerdir. Her iki cinsiyetteki çocuk için de dengeli bir çiftcinsellik “yeterince iyi” annesele ve “yeterince iyi” kadınsılığa olan özdeşleşmeli içe-alımı varsaymaktadır. Anne rahmine yapılan libidinal yatırımlar bulunmaktadır. Bu yatırımlar her insanda ve her yaşta anneye ve anneyi temsil eden her kadına,

bilinçdışı bir çocuk yapma arzusu ve bu arzudan duyulan suçluluğu harekete geçirmektedir (Guignard 2003).

Ebeveyn ve bebek arasındaki ilişki her iki cinsiyetten çocuk için de erkeksilik ve kadınsılık özelliklerini geliştirme yönünde katkı sağlamaktadır. Erkek çocuklarında ilk aşk nesnesi olan anneden henüz ayrılmadan önce anneye birleşik oldukları bir ilk evre vardır. Bebeğin bedeninin ve ruhsallığının anneden henüz ayrılmadığı bu evrede erkek çocuğun kadınsı cinsiyet kimliğinin kökenleri oluşmaktadır. Erkek çocuğu erkeksiliğe giden yolda annesinden ayrışabilmelidir. Anneleriyle daha yoğun bir yakınlık geliştiren ve bu yoğunlukta daha uzun zaman geçiren erkek çocuklarında kadınsılık daha fazla gelişmektedir. Diğer taraftan babalarıyla yakın ilişki içinde olan erkek çocuklarında erkeksilik gelişmektedir. Bu durum kız çocuklarında da benzerdir. Anneden sevgi alamayan ve babayla yakın olan kız çocuklarında erkeksilik gelişmektedir (Stoller, 2021).

Freud (1915) kadınsı ve erkeksi kavramlarının aktiflik ve pasiflik olarak da kullanılabileceğinden söz etmektedir. Libido aynı zamanda erkeksidir. Dürtü hem erkekte hem kadında aktiftir fakat amaç pasif olabilmektedir. Freud (1905), kız çocuklarında cinselliğin otoerotizm ve mastürbasyon dışavurumları olduğu sürece erkeksi bir yapıda olduğunu söylemektedir. Lampl-De Groot'a (1933) göre de kadınsılık ve erkeksilik özellikle bir cinsiyete ait değildir, bu kavramlar yalnızca libidonun yönelimini tanımlamaktadır.

Ödipal dönemde libidinal arzunun kime yöneltileceği ile ilgili, anne ile baba arasındaki bocalama aynı zamanda kadınsı ve erkeksi arasındaki bocalamaya karşılık gelmektedir. Preödipal dönemde cinsiyet ayrımları yoktur ve bu dönemde anal-sadistik çiftine karşılık olarak aktif-pasif çifti gelmektedir. Ödipal dönemde yani genital örgütlenme döneminde ise karşıtlık fallik olma ve iğdiş edilmiş olma arasındadır. Ergenlik döneminden sonra ise bu karşıtlar çifti kadınsı-erkeksi olarak yer almaktadır (Keser, 2007).

Brunswick'e (1940) göre, kadınsı ve erkeksi ergenlik döneminde gelişmektedir. Bu dönemde erkek çocuktaki erkeksi libido beraberinde kadınla cinsel ilişkiye girme arzusunu getirmektedir. Kadınla artık yeni bir ilişki kurulmakta ve bu ilişki kökenlerini ödipal karmaşanın henüz yok edilmemiş kalıntılarından almaktadır. Preödipal ve ödipal evrelerdeki anneye yönelik

sağlıklı aktivite miktarı, erkeğin kadınla olan ilişkisi için oldukça önemli bir değere sahiptir.

Lampl-De Groot'a (1933) göre eğer ödipal dönem normal bir gelişim seyrederse erkek erkeksi bir tarzda, bir kadını sevip onu dölleyebilecek, kadın da kadınsı bir tarzda, erkeği sevip ona çocuk yapacaktır. Erkek çocuk ödipal dönemde anneyi bir üçüncüyle paylaşmak zorunda olduğunu fark etmektedir. Bu dönemde karşısında iki seçenek belirlemektedir. İlk seçenekte baba gibi olup annenin sahibi olacaktır ki bu erkeksiye giden yoldur. Erkek çocuk bu durumda babayı ortadan kaldırmak zorundadır. Bunun için de babaya karşı düşmanca duygular hissedecek bu durumda da misillemekten korkacaktır. Bu misillemenin ardında kastrasyon korkusu yer almaktadır. Çünkü bu dönemde cinsel duyular ve narsistik ilginin odağı fallustadır. Diğer seçenek ise anne gibi olup babanın sevgisini kazanacak ve kastrasyon tehdidinden kurtulacaktır. Bu da kadınsı tutuma karşılık gelmektedir. Kadınların penisinin olmaması kastrasyon tehlikesini canlı tutmaktadır. Kastrasyon ihtimalinin kabulü ve kadınların kastrasyonu ihtimali ödipal karmaşadaki her iki doyumun da yolunu kapatmaktadır. Erkek çocuk erkeksi bir tarzda anneye yönelirse penisini kaybedecek, kadınsı tarzda babaya yönelirse de kastrasyonu yani penisin baştan kaybını kabul etmiş olacaktır. Normal bir gelişim gösteren ödipal dönem sonrası erkek çocuk penisini kurtarmayı tercih edecek, enest yasağına uyacak ve karşı cinsten olan ebeveyne yönelik libidinal yatırımlarından vazgeçecektir. Babanın yasası üstbenliğin çekirdeğini oluşturacak ve babayla özdeşleşecektir (Keser, 2001; 2007).

Erkeklerde gelişen erkeksilik biyolojik etmenler ile ilk evrede başlayan anneye olan birincil arzuyla ve ödipal süreç sonunda babayla özdeşleşen erkeksi özelliklerle gelişmektedir. Bir erkek çocuğun erkeksi gelişiminin ilk görevi annesinden ayrılmayı gerçekleştirebilmesidir (Stoller, 2021).

a. Erkeklerde Kadınsılığın Reddi

İki cinsiyet için de kadınsılığın reddi kökenini kastrasyon endişesinden almaktadır. Kadınsılık erkek için başka bir erkek karşısında pasifliğe yani penissiz oluşa gönderme yapmaktadır. Kadınsılığın reddi ise erkeğin başka bir erkek karşısındaki pasif konumun karşısında durma çabasıdır. Kadın için kadınsılığın reddi penise hasetle ilgilidir ve penissiz olmaya başkaldırıdır.

Erkeklerde kadınsının kabulü zor olmakta hatta bazen hiç olmamaktadır (Freud, 1937; Abrevaya, 2002; Keser, 2007).

Her iki cinsiyetten bireyin doğduğu andan itibaren ilk nesnesi annedir, kadındır. Buna rağmen toplumda ve tarihsel süreçte kadınsılığın reddinin bazı sebepleri bulunmaktadır. Kadınsı, her iki cinsiyette de tehdit edici bir durumdur çünkü edilgenliği, çaresizliği ve içine girilmeyi çağrıştırmaktadır (Abrevaya, 2002; 2007).

Erkeklerde kadınsılığın reddi edilgen bir tutuma geçme korkusuyla ilgilidir. Erkek çocuğu kadınsılığı ödipal rekabet sonucunda kendi erkek kimliği için bir tehdit olarak gördüğünden kadınsılığın reddi şeklinde bir savunmaya girmektedir. Erkek annesel ile kadınsı olan arasında bulunan sınırın tasarımlanamaz oluşu sebebiyle kadınlığı tamamen inkâr etmektedir (Guignard, 2003).

Erkek çocuk bir kız çocuğunun veya annesinin penisinin olmadığını ilk fark ettiğinde bu durumu inkar etmektedir. Onların da bir penisi olduğunu fakat büyüyeceklerini düşünmektedir. Fakat ödipal dönemde kastrasyon tehdidiyle beraber bu gözlemi yeniden önem kazanmaya başlamakta ve kadındaki penissizliği onların kastre edilmiş olmalarına bağlamaktadır. Erkeklerde görülebilecek kadın cinsel organından iğrenme, korkma, kadının değersizleştirilmesi ve kadından korkmanın temelinde de bu durum yatmaktadır (Keser, 2007)

Her iki cinsiyette de annenin kadınsılığına olan özdeşimden kökünü alan bir “kadınsı soy zinciri” bulunmaktadır. Kadınsının reddi erkek çocukta anneye olan özdeşimin ve babanın çocuklarını taşımaya olan bilinçdışı isteğin engellenmesidir (Cournut-Janin, 2012).

III. YÖNTEM

A. Çalışma Grubu

Çalışmanın katılımcıları Bursa, Balıkesir ve İstanbul illerinde bulunan, çoğunluğu Bursa Özel Pembemavi Hastanesi Gebelik ve Doğum Kliniği'ne başvuranlardan oluşan, eşleri hamileliğinin 24-38 hafta arasında olan, yaşları 25 ile 45 arasında değişen, orta-üst sosyo-ekonomik düzeyde olan 20 baba adayından oluşmaktadır. 20 baba adayının 10'u kız, 10'u erkek bebek beklemektedir. Katılımcıların 14 tanesine Bursa Özel Pembemavi Hastanesi Gebelik ve Doğum Kliniği'nden 6 tanesine ise kartopu yöntemi ile ulaşılmıştır.

Çalışmaya katılmayı kabul eden baba adaylarına çalışma ile ilgili genel bir bilgi verildikten sonra gönüllülük onayları alınarak çalışmaya başlanmıştır. Bu çalışma süresince katılımcıların kişisel bilgileri gizli tutulmuş, araştırma amacı ve alanı dışında kullanılmamıştır.

Katılımcıların çalışmaya dahil edilme kriterleri:

- Eşlerinin 24-38 hafta arasında hamile olmaları,
- İlk çocuğunu beklemeleri
- İlk evliliklerinde olmaları
- Çalışmaya katılmaya gönüllü olmaları

Çizelge 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Demografik Değişkenler	Gruplar	n	%
Bebğin cinsiyeti	Kız	10	50%
	Erkek	10	50%
Hamilelik haftası	24	1	5%
	25	3	15%
	26	1	5%
	28	2	10%
	31	1	5%
	32	2	10%
	33	3	15%
	34	3	15%
	35	2	10%
	37	1	5%
	38	1	5%
Yaş	27	1	5%
	29	3	15%
	31	2	10%
	32	3	15%
	33	2	10%
	34	1	5%
	35	1	5%
	36	1	5%
	37	2	10%
	39	2	10%
	40	1	5%
	45	1	5%
Meslek	Avukat	3	15%
	Bankacı	1	5%
	Çiftçi	1	5%
	Devlet Memuru	2	10%
	İşçi	1	5%
	İşletmeci	2	10%
	Makine Teknikeri	1	5%
	Mühendis	5	25%
	Öğretmen	1	5%
	Sigortacı	2	10%
	Tasarımcı	1	5%
Aylık ortalama hane geliri	5-15 Bin	1	5%
	15-25 Bin	13	65%
	26-35 Bin	4	20%
	50-55 Bin	2	10%

Çizelge 1. (devamı) Katılımcıların Demografik Özellikleri

Demografik Değişkenler	Gruplar	n	%
Mezuniyet durumu	Yüksek Lisans	3	15%
	Lisans	14	70%
	Lise	1	5%
	Ortaokul	2	10%
Eşleriyle birliktelik yılları	2,5	1	5%
	3	2	10%
	4	2	10%
	5	3	15%
	6	7	35%
	6,5	1	5%
	7	1	5%
	10	1	5%
	11	1	5%
	14	1	5%
	14	1	5%
Eşleriyle evlilik yılları	4 Ay	1	5%
	1	1	5%
	2	6	30%
	2,5	1	5%
	3	1	5%
	4	3	15%
	4,5	1	5%
	5	3	15%
	6	3	15%
	6	3	15%
Anne babalarının vefat durumları	Anne-Baba Hayatta	15	75%
	Anne hayatta	4	20%
	Baba Hayatta	1	5%
Eşleriyle tanışma şekli	Arkadaş Aracılığıyla	6	30%
	Sosyal Ortamda	5	25%
	Arkadaşlıktan Evliliğe	6	30%
	Diğer	3	15%
Bebeklerinin gebelik durumu	Planlı	17	85%
	Plansız	3	15%
Kendi gebeliklerinin durumu	Planlı	16	80%
	Plansız	2	10%
	Bilmiyorum	2	10%
Kendi annelerinin düşükle sonuçlanan gebelik durumu	Evet	6	30%
	Hayır	14	70%

B. Veri Toplama Süreci

Bu tez çalışmasında, Temmuz 2022-Aralık 2022 tarihleri arasında eşleri 24-38 hafta arasında hamile olan, yaş aralığı 27-45 arasında değişen baba adayları ile çalışılmıştır. Çalışmaya katılmaya gönüllü olan baba adaylarına araştırma

hakkında bilgi verildikten sonra katılım için sözlü ve yazılı onayları alınmıştır. Teste geçilmeden önce yarı yapılandırılmış görüşme formundaki soruları içeren ön görüşme yapılmıştır. Yapılan ön görüşmelerin hemen ardından Rorschach Testi uygulamasına geçilmiştir. Uygulama hastanede tahsis edilen bir odada gerçekleştirilmiş, hastane dışından katılan katılımcılarla ise özel bir klinikte gerçekleştirilmiştir.

C. Veri Toplama Araçları

Çalışma verileri toplanırken öncelikle yarı yapılandırılmış ön görüşme yapılmış ardından Rorschach Testi uygulanmıştır.

1. Yarı Yapılandırılmış Ön Görüşme

Rorschach Testi uygulamasından önce katılımcılarla yarı yapılandırılmış ön görüşme yapılmıştır. Bu görüşmelerde baba adaylarının demografik ve kişisel bilgileri alınmış sonrasında çocukluk öyküsü, aile ilişkileri, doğacak olan bebekleri ve toplumsal cinsiyet konusu hakkında sorular yöneltilmiştir. Özellikle beklenen bebekleri ve babalıkla ilgili düşünceleri üzerinde durularak baba adaylarının beklenti, duygulanım ve tasarımlarının nasıl olduğu hakkında bilgi sahibi olmak amaçlanmıştır.

2. Rorschach Testi

Rorschach testi, 1911-1921 yılları arasında İsviçreli psikiyatr Hermann Rorschach tarafından geliştirilmiştir. Rorschach testi bir kişilik değerlendirme testidir ve kartlara verilen yanıtlara göre kişinin ruhsal süreçlerini açığa çıkartmaktadır (Anzieu ve Chabert, 2011).

Test, mürekkep lekelerinden oluşan 10 adet kart içermektedir. I, IV, V, VI, VII numaralı kartlar koyu renkli, siyah ve beyaz; II ve III numaralı kartlar siyah ve kırmızı renklerden oluşur. VIII, IX ve X numaralı kartlar ise renklidir.

Testin yönergesi, Fransız Okulu'na göre şu şekildedir: “Şimdi size bir dizi kart vereceğim. Bu kartların size ne düşündürdüğünü, neleri hayal ettirdiğini söyleyiniz.”. Bu yönergeye ek olarak kişiye süre sınırının olmadığı, doğru ya da yanlış cevabın olmadığı ve istediğini görmekte serbest olduğu söylenebilmektedir (Anzieu ve Chabert, 2011).

Projektif testlerde sunulan malzemeler hem soyut hem de somut özelliklere sahiptir. Bu sebeple özgül niteliktedir. Rorschach testi, testör ve uygulanan arasında bir geçiş alanı işlevine sahiptir. Bu özelliği sayesinde kişinin kendi hayal dünyasını, imgelerini elindeki malzemeden hareketle hayal kurma gücünü ortaya koyarak yeniden yapılandırmasına olanak tanımaktadır (İkiz, 2021).

D. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel bir yöntem olan betimsel tarama modeline göre yapılmıştır.

1. İçerik Analizi

Katılımcılara uygulanan Rorschach Testi protokolleri öncelikle kodlanmış ve psikogramları çıkartılmıştır. Daha sonra Fransız Okulu normlarına özgü içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. Yarı yapılandırılmış ön görüşmede elde edilen bilgiler ve test protokol içerikleri psikanalitik kurama ait kavramlar açısından ele alınarak yorumlanmıştır.

a. Psikanalitik bakış açısına göre Rorschach kartlarının içeriği

Rorschach testi kişinin gizil ve görünür içeriklerini, söylemleri yoluyla açığa çıkartmaktadır. Bu söylemlerin analizi psikanalitik kuramsal modele göre yapılmaktadır (Anzieu ve Chabert, 2011). Fransız Okulu'nun yorumlarına göre her bir kart kendi içinde psikanalitik anlam taşımaktadır (Chabert, 1998).

Rorschach testinde kartların gizil içerikleri sırasıyla aşağıdaki gibidir:

I. Kart, testörle ilk karşılaşılan karttır. İlk nesneye gönderme yapmaktadır ve pregenital evrede anne ile kurduğu ilişkisi hakkında bilgi vermektedir.

II. Kart, kırmızı rengin ilk kez görülmesiyle kişinin duygulanımları ve libidinal, saldırgan dürtüleri ile ilgili bilgi vermektedir. Ayrıca kartın orasında bulunan boşluk bedensel bir eksiklik, yara, delik olarak hissedilebilmekte ve kastrasyon kaygısına gönderme yapmaktadır.

III. Kart, yine kırmızı rengi içermekte ve dürtüselliği bu sefer ebeveyn imgeleri ve çift ilişkileri üzerinden göstermektedir. Kartta bulunan çift cinsiyet içeren figürler kişinin cinsel özdeşim süreçlerine gönderme yapmaktadır.

IV. Kart, kişinin üst benliği ve otorite ile olan ilişkisini açıklamaktadır ve güçlülük imgesini nasıl yaşantılandığını göstermektedir, fallik simgeselliğe gönderme yapmaktadır. Kişinin etken ve edilgen özdeşimlerine dair bilgi vermektedir.

V. Kart, kişinin kimliği ve kendilik tasarımı ile ilgili bilgiler bu kartta yansıtılmaktadır. Kişinin narsisistik kırılganlığı da bu kartta görülebilmektedir.

VI. Kart, fallik cinsel tasarıma ve kastrasyon karmaşasına gönderme yapmaktadır. Bu kart benzer niteliklere sahip VII. kart ile birlikte değerlendirilmektedir. Kart kişide hem fallik cinsel imgeler hem de dişil cinsel imgelere karşı duyarlılık uyandırmaktadır. Bu sebeple çift cinsellik içeren bir karttır.

VII. Kart, kadınsı ve annesel özdeşimler hakkında bilgi vermektedir. Erken dönem ilişkilerinin önemini görüldüğü, kişinin özdeşimsel olarak bir kadın modeline göre kendini konumlandığı bir kart olma özelliğini taşımaktadır. Kişi kadınsı imgelere değer yükleyebilmekte veya onları değersiz kılabilmektedir.

VIII. Kart, testte karşılaşılan ilk çok renkli karttır. Kişinin çevre ve nesne ilişkileri ile ilgili bilgi vermektedir.

IX. Kart, testte en zor yanıt verilen karttır. Bu karta “rahim” kartı da denmektedir ve kişinin arkaik dönem ebeveyn imgesi açıklanmaktadır.

X. Kart, testin son kartıdır ve testten ayrılma vaktinin gelmesi sebebiyle kişinin ayrılık endişesine karşı tutumu ve başa çıkma şeklini açığa çıkartmaktadır. Ayrıca kart, dağınık yapısı sebebiyle kişinin birleştirme kapasitesi ile ilgili bilgi vermektedir. (Anzieu ve Chabert, 2011; İkiz, 2016; 2021)

IV. BULGULAR

A. Yarı Yapılandırılmış Ön Görüşme Bulguları

Baba adayları katılım sırasına göre numaralandırılmış, isim bilgileri gizlenmiştir. Yarı yapılandırılmış ön görüşmede katılımcılardan anne ve babalarına dair tasarımları, partnerleriyle ilişkileri, bekledikleri bebeğe ve bebeğin cinsiyetine dair hisleri ve cinsiyet kavramına dair görüşleri alınmıştır.

Katılımcı 20 baba adayının 17 tanesi bebeklerinin doğumunun planlı olduğunu söylerken 3 tanesi plansız olduğunu söylemiştir.

1. Baba Adaylarının Anneleri ile İlgili Söylemleri

Çalışmaya katılan baba adaylarının anneleri ve anneleri ile ilişkileri hakkında söylemleri incelendiğinde baba adaylarının annelerini idealize ettikleri, olumlu söylemlerde bulundukları ve söylemlerinde duygulanımlara sıklıkla yer verdikleri görülmektedir.

- **Katılımcı 1 (26 Haftalık, Kız)**

Anne: *“Annem çok kendinden veren, çok kendini yıpratın, havadaki buluttan nem kapan, cefakâr...”*

Anne ile ilişki: *“Nasıl tarif ederim, şöyle tarif ederim, cümleyi nasıl toparlayayım diye düşünüyorum. Bazen çok iyi bazen çok kötü ama hep gönlünü almasını bildiğim için ve hiç bana kıyamadığı için her zaman çok mutlu bir ilişkimiz var.”*

- **Katılımcı 3 (28 Haftalık, Kız)**

Anne: *“Annem aşırı korumacı, sürekli bizi düşünen, kendini arka plana atan...”*

Anne ile ilişki: *“Annemle ilişkim çok samimidir ya her şeyimi anlatabilirim, annemle ilişkim çok arkadaş gibidir.”*

- **Katılımcı 4 (34 Haftalık, Kız)**

Anne: “Şefkatli, korumacı”

Anne ile ilişki: “Sağlıklı, saygılı”

- **Katılımcı 5 (25 Haftalık, Kız)**

Anne: “Annem ilgili ve vicdanlı bir annedir.”

Anne ile ilişki: “Annemle olan ilişkiyi nasıl tarif ederim, birbirimize karşı düşünceli ve birbirimizin sıkıntı ve ihtiyaçlarına dikkat eden”

- **Katılımcı 10 (31 Haftalık, Kız)**

Anne: “Neşeli”

Anne ile ilişki: “Mutlu”

- **Katılımcı 11 (33 Haftalık, Kız)**

Anne: “Çok iyi bir anne eşimi çok seviyor beni çok seviyor. Allah başımızdan eksik etmesin.”

Anne ile ilişki: “Hayattaki başarılarımın sebebi diyebilirim. Hem duasıyla hem de bize yaptığı yatırımlarla öyle tarif edebilirim.”

- **Katılımcı 17 (32 Haftalık, Kız)**

Anne: “Annem ilgili, koruyucu ve yani bütün önceliklerini erteleyip bizi öne koyan bir anne.”

Anne ile ilişki: “Sıcak samimi, her şeyimi paylaştığım”

- **Katılımcı 20 (35 Haftalık, Kız)**

Anne: “Anne kendini parçalayan özverili bir annedir bizim yani öğretmen olduğu için biraz daha şeydir, eğitimci olduğu için kendini şey yapar, hep kendini değil de hep çocuklarını düşünür”

Anne ile ilişki: “Gayet arkadaşçayız bizim annemle ilişkimiz arkadaş çerçevesinde her türlü şeyi konuşuruz sırlarımızı paylaşıyoruz iyidir yani bir sıkıntı yok.”

- **Katılımcı 6 (26 Haftalık, Erkek)**

Anne: “Annem nasıl bir annedir güzel soru, disiplinli, sert mizaçlı ama ı, duygusal diyelim.”

Anne ile ilişki: “Yani anne-oğul ilişkisinden daha ileri öyle söyleyeyim. Daha duygusal bağ ... babamın ekonomik zorlukları vasıtasıyla yaşadığı sıkıntılar nedeniyle çok daha fazla bir anne oğuldan çok daha fazla aramızdaki bağ yoğun diyelim ya da”

- **Katılımcı 7 (33 Haftalık, Erkek)**

Anne: “Olmayı gerektiğinden fazla vefakâr”

Anne ile ilişki: “Güven, destek”

- **Katılımcı 12 (34 Haftalık, Erkek)**

Anne: “Anne yani daha iyisi olamaz yani herkes için annesi neyse o benim için de odur yani”

Anne ile ilişki: “Güzel yani olması gerektiği gibi oğul-evlat ilişkisi gibi”

- **Katılımcı 13 (34 Haftalık, Erkek)**

Anne: “Annem köylü, yani (...) 12 tane kardeşinden tek yaşayan bir kadın köyde büyümüş erken evlenmiş kocası almış bunu Almanya'ya götürmüş orda çalışmışlar (...) böyle çok düşük bir hayattan iyi bir hayata geçmiş orda yaşamış yıllarca sonra gelmiş buraya burada da şu an işte aşağı-yukarı seksen küsur yaşında, keyfini sürmeye çalışıyor”

Anne ile ilişki: “Annemle olan ilişkiyi nasıl tarif ederim, yani hep iyiydik zaten babasız büyüdüm annem hem annelik hem babalık yaptı bana. Yapabildi de sağ olsun. İyiyiz yani şu an neyim varsa zaten ona borçluyum hani bütün her şeyimi bütün dünya görüşümü o yardımcı oldu yani bana her şeyimi alan o kitaplarımı alan ne istiyorsam onu alan bir şeye erişmek istiyorsam oradaki kaynağı sağlayan kadın annem oldu ben kendi şeyimi alana kadar kendi özgürlüğümü ele geçirene kadar”

- **Katılımcı 14 (35 Haftalık, Erkek)**

Anne: “Mükemmel, fedakâr, harika bir insan ya melek diyebilirim yani”

Anne ile ilişki: “O da mükemmel yani bir dediğini iki etmem ne isterse yaparım gitme derse gitmem deseydi ki bu kızla evlenme evlenmezdim o kadar yani (gülerek)”

- **Katılımcı 15 (32 Haftalık, Erkek)**

Anne: “Annem iyi bir annedir, fedakâr, yani çocukları incinmesin diye kendisi göğüs gerer kendisi sıkıntıyı üstüne alır, korumacı bir annedir.”

Anne ile ilişki: “Annemle ilişkim iyidir annem sağ olsun sevdiğini söyler beni yani kardeşlerimi diğer kardeşlerimi de çok sever ama ilk göz ağrısı olduğum için ve ya da ben daha en büyük çocuğum ben en büyük çocuk olduğum için bilirsiniz en büyük çocuklar biraz daha aileyle aynı kuralları çerçevesinde yetişir şimdi küçükler biraz daha ailenin artık yaşlılık dönemine denk geldiği için mi artık bilemem biraz daha böyle özgürlükçü olur ben biraz daha hani aileci olduğum için herhalde yani onların istediklerini yaptığım için mi bazı noktalarda yani istedikleri gibi birisi olduğum için mi artık bilmiyorum ailemle aram iyi ama yani şey olarak bir sıkıntım yok annemle.”

- **Katılımcı 16 (28 Haftalık, Erkek)**

Anne: “Mükemmel, anneliği mükemmel.”

Anne ile ilişki: “Bağlıyımdır, düşünüyümdür.”

- **Katılımcı 18 (38 Haftalık, Erkek)**

Anne: “İyi bir anne”

Anne ile ilişki: “Gayet güzel”

- **Katılımcı 19 (25 Haftalık, Erkek)**

Anne: “(...) Yani koruyucu kollayıcı ve iyi bir anne.”

Anne ile ilişki: “O da sağlıklı, güçlü.”

2. Baba Adaylarının Babaları ile İlgili Söylemleri

Çalışmaya katılan baba adaylarının kendi babalarına ve babalarıyla olan ilişkilerine dair söylemlerinde hem idealize eden hem de değersizleştiren söylemler görülmektedir. Duygulanımları ise anneleri için verdikleri yanıtlara kıyasla oldukça azalmıştır.

- **Katılımcı 1 (26 Haftalık, Kız)**

Baba: “*Babam çok emek sarf eden, benim çocuklarıma yapamayacağım kadar, nasıl diyeyim, özverili.*”

Baba ile ilişki: “*(...) anneme göre daha az konuşan, kararlarıma saygı duyan ve iyi ki var dediğim bir ilişki*”

- **Katılımcı 3 (28 Haftalık, Kız)**

Baba: “*Babam güvenilirdir, sözünde durur.*”

Baba ile ilişki: “*Daha çok baba-oğul gibiyiz, aramızda annem kadar çok yakınlık yok belli bir mesafemiz vardır. Yanında annem kadar rahat hissetmiyorum öyle söyleyeyim, biraz daha kasıyorum kendimi.*”

- **Katılımcı 4 (34 Haftalık, Kız)**

Baba: “*Düşünceli, korumacı*”

Baba ile ilişki: “*Sağlıklı, saygılı*”

- **Katılımcı 5 (25 Haftalık, Kız)**

Baba: “*Babam kuralcı, şefkatli, otoriter, (...) gerçi artık yaşlandı evdeki otorite klasmanı değişti ama eski çocukluğumu soruyorsan...*”

Baba ile ilişki: “*Birbirimizi dinleriz ve fikirlerimizi dikkate alırız. Şu aşamada, çocukken değil de özellikle şu an 5-10 yıldır her şeye yani evin reisi gibi bana davranıyor sağ olsun.*”

- **Katılımcı 8 (37 Haftalık, Kız)**

Baba: “*Baskın*”

Baba ile ilişki: “*Berbat (güldü), başkalarının fikrini önemsemeyen dinlemeyen öyle birisi yani*”

- **Katılımcı 9 (24 Haftalık, Kız)**

Baba: “*Babam da iyidir*”

Baba ile ilişki: “*Onunla da iyi yani arkadaş gibiyiz*”

- **Katılımcı 10 (31 Haftalık, Kız)**

Baba: “*Tertipli, düzenli*”

Baba ile ilişki: “Mutlu”

- **Katılımcı 11 (33 Haftalık, Kız)**

Baba: “Babam da çok iyi bir insandır, mükemmel bir insandır bizim için çalışır hep bizim iyiliğimizi ister. Başka?”

Baba ile ilişki: “Bazen baba-oğul bazen abi-kardeş gibi her şeyi paylaşabiliriz.”

- **Katılımcı 17 (32 Haftalık, Kız)**

Baba: “Babam daha otoriter birisi, ama yani benim ilişkimde zaman zaman çatışmamız olsa da hep arkadaş gibiyiz aslında küçüklüğümde beri öyleydi. O şekilde.”

Baba ile ilişki: “... ya bunu ne olarak tarif edeceğimi bilemediğim için duraksıyorum, yani, dediğim gibi arkadaş gibiyim yeri geldiğinde çatışmalarımız da oluyor olmuyor değil ama atlatıyoruz kolaylıkla.”

- **Katılımcı 20 (35 Haftalık, Kız)**

Baba: “Baba biraz otoriterdi, ama yaşlandıkça o otoriterliği azalıp, arkadaş olmaya başlamıştık yani, ilkokul yıllarında sert bir babaydı yani”

Baba ile ilişki: “Babamla olan ilişkim son dönemi soruyorsan arkadaşçaydı ama ilk dönemi soruyorsanız biraz daha resmiydi tabi yani ortaokul bitene kadar gayet resmi bir ilişkimiz vardı.”

- **Katılımcı 2 (33 Haftalık, Erkek)**

Baba: “Biraz daha duygusaldır, sevgisini daha fazla belli eder.”

Baba ile ilişki: “Daha fazla bir şey paylaşabilirim babamla, onun dışında, bu kadar.”

- **Katılımcı 6 (26 Haftalık, Erkek)**

Baba: “Yani normal, standart (gülerek) biraz daha tabi son zamanlarda daha standart, çocukluk dönemde daha problemlili bizim açımızdan, babayı çok göremedik biz 15-16 yaşına kadar başımızda o anlamda babamı çok, çok ideal bir baba olarak tanımlayamayabilirim öyle söyleyeyim.”

Baba ile ilişki: “Mesafeli”

- **Katılımcı 7 (33 Haftalık, Erkek)**

Baba: *“Daha duygusal”*

Baba ile ilişki: *“Baba-oğul, biraz arkadaş”*

- **Katılımcı 12 (34 Haftalık, Erkek)**

Baba: *“Babamda sıkıntı var işte annem babam ayrıldı o yüzden, alkol sorunu vardı ondan ayrıldılar.”*

Baba ile ilişki: *“Orta diyelim yani çok samimi değil.”*

- **Katılımcı 15 (32 Haftalık, Erkek)**

Baba: *“Babam da aynı şekildedir annem için bahsettiklerimin aynısını babama da söyleyebilirim. Babam çok cömerttir, vermeyi sever mm hep aile içindeki bireylerin bir olduğunu hani herkesin tek tek değil biz olduğumuz algısını uyandırmıştır bende ve geliştirmeye odaklıdır insanları hep hani ben şöyle derdi mesela ben babamı geçtim hani eğitim öğretim noktasında sen de beni geçeceksin senin çocuğun da seni geçecek hep hani alt nesile doğru hem entelektüel anlamda hem işte atıyorum bir çok anlamda hayat anlamında daha iyi olmasını hep böyle eksik bırakmaz yani bir şeyler mesela çocukluğumuzda da birikimden ziyade gösterme derdi yani biriktireyim bir ev daha alıyım, biriktireyim bir araba alıyım hani o .. değil harcayalım şurayı da görsünler burayı da görsünler şunu da yaşasınlar o noktada da eğitim konusunda keza hiçbir zaman harcamasından kısmadı.”*

Baba ile ilişki: *“İyi güzel ilişkimiz var babamızla her gün telefonla konuşurum fikrini yani hayatımda önemli bir karar almadan önce muhakkak fikrini alırım fikirlerine saygı gösteririm yani benim için saygın bir insandır.”*

- **Katılımcı 16 (28 Haftalık, Erkek)**

Baba: *“Kötü, babalık yapmadı.”*

Baba ile ilişki: *“Kötüydü şimdi sıradan”*

- **Katılımcı 18 (38 Haftalık, Erkek)**

Baba: *“İyi bir baba.”*

Baba ile ilişki: *“Gayet iyi tarif ederim.”*

- **Katılımcı 19 (25 Haftalık, Erkek)**

Baba: “*Babalar gibi işte hani biraz uzaktan sevmeyi kabul eden biri yani.*”

Baba ile ilişki: “*O da sağlıklı ve güçlü.*”

3. Baba Adaylarının Kardeşleri ile İlgili Söylemleri

Katılımcı baba adayları kardeşleri ile ilişkilerini anne-babaları için söyledikleri kelimeleri seçerek ifade etmişlerdir. Kız ve erkek kardeşe sahip katılımcılar genellikle kız kardeşleri ile ilişkilerini duygulanımlar üzerinden erkek kardeşleri ile ilişkilerini ise daha az duyulanım kullanarak ifade etmişlerdir.

- **Katılımcı 1 (26 Haftalık, Kız)**

(Dört kardeşler, kendisi en küçüğü, üç ablası var.)

“*Üç tane ablam var, biriyle kavgalı gürültülü, biriyle daha resmi, biriyle keşke hep yanımda olsa dediğim türden.*”

- **Katılımcı 3 (28 Haftalık, Kız)**

(Üç kardeşler, kendisi en büyükleri, iki kız kardeşi var.)

“*Ortanca, benden küçük olanla daha çok arkadaş gibiyiz. Her şeyini bilirim, her şeyimi anlatırım. Annemle ilişkim gibi. Küçük kardeşimle o kadar iyi değilim (gülerek) uzakta olduğum için ama onunla da samimiyiz.*”

Bir kardeşiyle ilişkisini annesiyle ilişkisine benzetmiş diğeriyle olan ilişkisini ise babasıyla olan ilişkisine benzeterek mesafeye vurgu yapmıştır.

- **Katılımcı 4 (34 Haftalık, Kız)**

(İki kardeşler, kendisi küçük, bir ablası var.)

“*Heyecanlı, düşünceli, biraz da agresif. (İlişkisine dair) sağlıklı, saygılı.*”

Annesi ve babası ile olan ilişkisiyle aynı şekilde ifade etmektedir.

- **Katılımcı 5 (25 Haftalık, Kız)**

(Üç kardeşler, kendisi ortanca, bir ablası, bir erkek kardeşi var.)

“*Ablam bizler arasında dimi, kardeşlerine karşı ilgili, samimi ama kendi istek ve önceliklerine öncelik veren biri olarak tanımlarım. Erkek kardeşim,*

kuralcı, mutluluğu ve sıkıntıyı paylaşabilen hem kardeş hem arkadaş hem de iş ortağı olabilen, şimdi beraber ortaklık yapıyoruz kardeşimle.”

Ablasını tarif ederken annesi için kullandığı kelimeleri kullanmakta, erkek kardeşini tarif ederken babası için kullandığı kelimeleri kullanmaktadır.

- **Katılımcı 8 (37 Haftalık, Kız)**

(Üç kardeşler, kendisi en küçük, iki abisi var.)

“Aslında ikisini de birlikte tanımlasak daha kolay olacak benim için, 8-10 yaş kadar fark olunca ben kendimi tanımaya başladığım zaman çocukluktan bahsediyorum onlar zaten lise son üniversiteye gittiler şehir dışı pek bir şeyim olmadı açıkçası o aile yakınlığı bağımı tam kuramadım. Böyle durumlar.”

- **Katılımcı 9 (24 Haftalık, Kız)**

(Üç kardeşler, kendisi ortanca, bir abisi bir kız kardeşi var.)

“Kız kardeşim yani küçükten beri beraber büyüdüğümüz için yani arkadaşım gibi hem oyun arkadaşımdı öyle, abim tabi benden biraz daha yaşça büyük olduğu için onla fazla öyle oynayamadık şey yapamadık genelde kız kardeşimle.”

- **Katılımcı 10 (31 Haftalık, Kız),**

(İki kardeşler, kendisi küçük, bir abisi var.)

“Resmi”

- **Katılımcı 11 (33 Haftalık, Kız)**

(Üç kardeşler, kendisi ortanca, bir abisi, bir kız kardeşi var.)

“Abim, aslında o da bir arkadaş gibi yani aramızda da çok fazla yaş farkı olmadığı için her şeyi rahatlıkla paylaşabileceğimiz, çocukken kıyafetlerimiz bile uyardı şimdi de hatta köyde karıştırdığımızda aynı kıyafetleri giyebiliyoruz bir arkadaş gibiyiz yani. Kız kardeşim ise o da anneme çok benzer özellikte beni sürekli arar sorar o da iyi bir arkadaşır hiç problemimiz yok.”

- **Katılımcı 17 (32 Haftalık, Kız)**

(İki kardeşler, kendisi büyük, bir kız kardeşi var.)

“Yani kardeşim nasıl söyleyeyim o da avukat oldu. O biraz daha rahat bana göre ama ilişkimde onunla da sıcağımdır sürekli de görüşüyoruz zaten”

Annesiyle ilişkisini de tarif ederken “sıcak” kelimesini kullanmaktadır.

- **Katılımcı 20 (35 Haftalık, Kız)**

(İki kardeşler, kendisi büyük, bir erkek kardeşi var.)

“O benden daha fırlama biridir yani, rahattır, söylediği ağzından çıkana esirgemez, rahattır daha rahat bir çocuktur yani ikinci çocuk olduğu için daha rahat yetiştirdiler onu.”

- **Katılımcı 2 (33 Haftalık, Erkek)**

(İki kardeşler, kendisi büyük, bir erkek kardeşi var.)

“O da biraz otoriter, anneme benzer, daha kuralcıdır, daha sözünde duran birisidir, bir şey anlaşıldıysa yapılır, kurallara dikkat eder.”

- **Katılımcı 6 (26 Haftalık, Erkek)**

(İki kardeşler, kendisi küçük, bir abisi var (anneleri farklı).)

“Menfaatçi diyelim (gülerek)”

- **Katılımcı 7 (33 Haftalık, Erkek)**

(İki kardeşler, kendisi büyük, bir kız kardeşi var.)

“Canım”

- **Katılımcı 12 (34 Haftalık, Erkek)**

(İki kardeşler, kendisi büyük, bir erkek kardeşi var.)

“Güzel sıkıntı yok o da benim gibidir.”

Babasıyla ilişkisini tarif ederken aynı kelimeyi kullanmaktadır.

- **Katılımcı 13 (34 Haftalık, Erkek)**

(İki kardeşler, kendisi küçük, bir ablası var.)

“Ablam çok güçlü bir kadın, çok kabiliyetli bir kadın her şeyi yapabilen, her şeyi yapabilir derken tabi yani “rocket science”dan bahsetmiyorum da hani böyle şey, bir şeyleri yapmaya muktedir bir insan kolay anlıyor hızlı öğreniyor ve yapabiliyor korkusuz, böyle bir insan.”

- **Katılımcı 14 (35 Haftalık, Erkek)**

(İki kardeşler, kendisi küçük, bir abisi var.)

“O da babam gibidir yani hiç bugüne kadar kötü söz söylemişim argo kullanmışlığım yoktur “lan” bile dememişimdir.”

- **Katılımcı 15 (32 Haftalık, Erkek)**

(Üç kardeşler, kendisi en büyükleri, iki erkek kardeşi var.)

“En küçük olan biraz daha ... Z kuşağı tam anlamıyla bir Z kuşağı olarak anlatabilirim. En küçük olduğu için mi artık bilmiyorum biraz daha böyle şey büyüdü el bebek gül bebek mi desem biraz daha böyle çabuk küsen çabuk şey yapan hani bazı şeylere önem vermeyen, nasıl söylesem yani mesela olması gereken aile içinde bir nokta var ama o noktalar onun için önemli değil ama gerçekten önemli bir şey yani, biraz daha böyle umursamaz ya tam bir anlamıyla bir Z kuşağı şeyi neyse tabiri neyse öyle filan diyebilirim kardeşime. Diğer kardeşim biraz daha olgun yani kafasında yine Z kuşağı fikirleri olan arkadaş çevresi vs. çünkü o da bir Z kuşağı en nihayetinde ama biraz daha olgun kendisini dışarı daha olgun yansıtan daha az konuşup daha çok dinleyen birisi.”

- **Katılımcı 16 (28 Haftalık, Erkek)**

(Üç kardeşler, kendisi en büyükleri, bir erkek kardeşi bir kız kardeşi var.)

“(Erkek kardeşi için) Yani iyi bir kardeştir böyle, ailesine bağlıdır o da iyidir yani kardeş olarak. (Kız kardeşi için) Sıkıntılıdır kız kardeşim.”

Annesi ile ilişkisini ifade ederken de “bağ” kelimesini kullanmaktadır.

- **Katılımcı 18 (38 Haftalık, Erkek)**

(Üç kardeşi var, kendisi en küçükleri.)

“İyi biri olarak. Üç tane, hepsi birbirinden iyi”

Anne ve babasını da iyi biri olarak tarif etmiştir.

- **Katılımcı 19 (25 Haftalık, Erkek)**

(Üç kardeşler, kendisi ortanca, bir ablası, bir de küçük kardeşi var.)

“Yani aile bağları güçlü olduğu için benim hepsini aynı güçlü ve sağlıklı olarak kabul ederim yani”

Annesi ve babası ile ilişkisini ifade ederken “sağlıklı ve güçlü” kelimelerini kullanmaktadır.

4. Baba Adaylarının Eşleriyle İlişkileri Hakkında Söylemleri

Baba adaylarının eşleri ile olan ilişkilerine dair söylemleri incelendiğinde olumlu söylemler ve yoğun duygulanımlar görülmektedir. Eşleri ile ilişkilerini çoğunlukla bekledikleri bebek üzerinden ifade eden baba adaylarının güncele atıf yaptıkları görülmektedir.

- **Katılımcı 1 (26 Haftalık, Kız)**

“Mutlu, güzel, ara sıra tatlı, atışmalı... ilk kritik 5 yılı geçtiğimiz için ... iyi bir aşamadayız çünkü boşanmaların %80’i ilk 5 yıl içinde oluyormuş, iyi bir aşamada.”

- **Katılımcı 3 (28 Haftalık, Kız)**

“Güven ve sadakat olarak tarif edebilirim, yani gayet mutlu bir ilişkimiz var ne diyeceğimi bilemedim.”

- **Katılımcı 4 (34 Haftalık, Kız)**

“Artarak devam ediyor”

- **Katılımcı 5 (25 Haftalık, Kız)**

“Sevecen ve ilgili olarak tarif edebilirim, şu an çocuk heyecanı aşamasındayız, bekliyoruz 3 ay sonra Allah nasip ederse bebeğimiz olacak.”

- **Katılımcı 8 (37 Haftalık, Kız)**

“Bir karı kocadan çok bir eş yani daha doğrusu zevc kavramıyla geçiyor bu yani herhangi bir dişilik erkeklikten ziyade bir birlik-teklik olma durumu öyle tanımlıyorum.”

- **Katılımcı 9 (24 Haftalık, Kız)**

“İlişkimiz yani normal, nasıl tarif edeyim ne kötü ne iyi orta ayarda (gülerek), şu an iyi.”

- **Katılımcı 10 (31 Haftalık, Kız)**

“Mutlu.”

- **Katılımcı 11 (33 Haftalık, Kız)**

“Harika diye tarif edebilirim yani, şu an çok güzel bebeğimiz olacak, çok iyi hissediyorum”

- **Katılımcı 17 (32 Haftalık, Kız)**

“Yani gayet uyumluyuz, mutluyuz, çocuğumuzu da isteyerek zamanında yaptık gayet güzel her şey. Yani benim açımdan (gülerek) sakın, güzel, eşimin sadece şey hani bu dönemde biraz hamile olduğu için inişleri çıkışları oluyor ama ilişkiyle ilgili bir problem olmuyor. Bu şekilde.”

- **Katılımcı 20 (35 Haftalık, Kız)**

“İlişkim gayet güzel, iyi çok iyi, hiçbir sıkıntım yok”

- **Katılımcı 2 (33 Haftalık, Erkek)**

“Hem mantıksal hem duygusal bir ilişki, doğru cevap mı bilmiyorum ama, artık, yani birbirimize alıştık, çok iyi tanıdığımızı düşünüyorum birbirimizi, olgunlaşmış diyebiliriz yani.”

- **Katılımcı 6 (26 Haftalık, Erkek)**

“Güzel soru yani saygılı diyelim kabaca, saygılı ve tabi sevgi de var da önce saygı boyutu var saygı da ve sevgi var hayatımızda. (...) yani çocukla tabi farklı bir boyutta biraz daha arkadaş boyutuna döndü tabii çocuk olunca normal olarak gebelik süreci sonrası ama arkadaş ağırlıklı tabi eş eşlik durumu da var ama şu an arkadaşlık durumu daha ağır şu anda destek”

- **Katılımcı 7 (33 Haftalık, Erkek)**

“hareketli, şu an tam olarak bebek odaklı”

- **Katılımcı 12 (34 Haftalık, Erkek)**

“Güzel, sakın. (...) yani en güzel yerindeyiz şu an çocuğumuzu bekliyoruz”

- **Katılımcı 13 (34 Haftalık, Erkek)**

“Birbirimizi anlamaya çalışıyoruz her konuda saygımız var birbirimize fikirlerimize karşı. (...) Güzel çok keyifli çok mutluyuz gayet (...) mesela şu anki zaman arasında hiçbir değişiklik olduğunu ne ben söyleyebilirim size ne eşim söyleyebilir”

- **Katılımcı 14 (35 Haftalık, Erkek)**

“Bir daha alıyım soruyu (tekrarlandı) -çok zor da şimdi eşimden duymadım ben bu soruyu hiç (gülerek) yani mükemmel tarif edebilirim kopmayacak bir bağ diyebilirim on dört yıl oldu çünkü kopacağını da düşünmüyorum. Şu an “top” seviyede”.

- **Katılımcı 15 (32 Haftalık, Erkek)**

“Yani normal bir evliliğimiz var öyle uçarı kaçarı vs. şeylerimiz yok severek evlendik hala seviyoruz birbirimizi. Birbirimizin eksiklerini kapatıyoruz birçok noktada. Ben biraz daha sakinimdir o biraz daha agresif. Biraz daha o durum odaklıdır ben biraz daha sonuç odaklı düşünürüm daha sakin kalırım birçok noktada. Bazı şeyleri o yani birbirimizin eksiklerini kapatırız yani biraz zıt karakterliyiz ama birbirimizin eksiklerini kapatırız. (...) yani ilk evlendiğimizde tabi bazı zorluklar oluyor her evlilikte bilmiyorum, yeni bir yere geçiyorsunuz, yeni bir aileye yeni bir hani herkesin bir alışılmış düzeni var yeni bir düzene geçtiği için biraz sıkıntılar pürüzler oluyordu ama belli bir noktadan sonra aştık şu an daha sakin dönemdeyiz birbirimizi daha iyi anlayabildiğimiz bir dönemdeyiz daha fikirlerimizin birbirine bazı noktalarda yaklaştığı dönemdeyiz olarak düşünüyorum.”

- **Katılımcı 16 (28 Haftalık, Erkek)**

“Aşık, hala aşığım”

- **Katılımcı 18 (38 Haftalık, Erkek)**

“Güzel, iyi bir aşamada.”

- **Katılımcı 19 (25 Haftalık, Erkek)**

“Sağlıklı ve güçlü. (...) devam ediyor başladığı itibariyle (gülerek)”

5. Baba Adaylarının Kendi Doğum Hikayeleri ve İstenilen Bir Bebek Olup Olmadıkları ile İlgili Söylemleri

Baba adaylarından 17 tanesi istenilen bir bebek olduklarını söylemiştir. 1 tanesi plansız olduğunu, 2 tanesi ise bilmediklerini söylemişlerdir. Çoğunun doğum hikayelerini detaylı bir şekilde anlattıkları görülmektedir.

- **Katılımcı 1 (26 Haftalık, Kız)**

“Doğulu bir aileden geldiğim için aslında planlı istenilen değil, bu saatte olmaz denen, sürpriz bir şekilde doğmuşum, 3 kızın ardından gelmişim, planlı değil ama doğulu ve erkek olmam sebebiyle ...”

- **Katılımcı 3 (28 Haftalık, Kız)**

“Evet öyleymişim (planlı için), çok bilmiyorum (doğum hikayesi için)”

- **Katılımcı 4 (34 Haftalık, Kız)**

“Plansız, onu da bu aralar öğrendim. Plansız bir gebelik. Yani, çok önemsemedim, artık 30 yaşına geldim (gülerek)”

- **Katılımcı 5 (25 Haftalık, Kız)**

“Evet, gayet istenilen bir bebektik, doğduğumda da hem anne ailem hem baba ailem çok mutlu olmuşlar, yani annem ve babam haricinde aileleri de çok mutlu olmuşlar. (...) Yaklaşık 4 kilo olarak evde doğan ve doğumu çok kolay bir çocukmuşum evde doğduğum halde annem çok kolay doğurmuş.”

- **Katılımcı 8 (37 Haftalık, Kız)**

“Bir değişik bir şey yok yani. Bir pazar günü İstanbul’da doğmuşum.”

Planlı: Evet

- **Katılımcı 9 (24 Haftalık, Kız)**

“Kendi doğum hikayemi yani evde doğmuşum o zaman köylerde ebeler varmış, yani öyle oluyor, (...) istenilen bir bebek”

- **Katılımcı 10 (31 Haftalık, Kız)**

“Bahsedeyim karışan bir bebeğim (gülerek) (...) doğum sırasında beni başka birisi alıyor emzirmeye çalışıyor götürmeye çalışıyor ancak emmediğim için bırakıyor sokağa yani sokak dediğim koltukta hastaneye bırakıyor ondan sonra hemşireler anlıyor tekrar anneme veriyorlar yani bir emmekle hayat değişebilirmiş.”

Planlı: “Evet”

- **Katılımcı 11 (33 Haftalık, Kız)**

“Yani ben köyde büyü-doğmuşum zaten öyle çok ciddi bir doğum hikayesi yok bilirsiniz Anadolu’da bu tarz şeyler pek anlatılmaz çocuklara şimdi moda oldu fotoğraf çekimleri vesaire de Anadolu’da evde doğmuşum çocukları olmamış bizimkilerin bir on yıl on beş yıl çocuk olamamış tabi çok daha özenle büyütmüşler şey yapmışlar o kadar hatırlıyorum hani fotoğraf var mı dersiniz bile sünnet düğününe kadar fotoğrafım hiç yok diyebilirim yani.

Planlı: “Evet”

- **Katılımcı 17 (32 Haftalık, Kız)**

“Doğum hikayemde ben doğarken, 5 aylıkken annem hastaneye yatmış erken doğum olma riskim varmış 7 aylık doğmuşum, o şekilde.”

Planlı: “Öyle olduğumu biliyorum evet.”

- **Katılımcı 20 (35 Haftalık, Kız)**

“Sadece zor bir doğum olduğunu biliyorum ben de, annemin zamanında sezaryen çok olmadığı için ve benim de doğumum ters doğum olduğu için zor doğum normal doğum olduğunu biliyorum (...) annemin anlattığı o yani ama zor bir doğummuş yani o zamanki teknoloji ve tıpla zor olduğunu söylediler annemler.

Planlı: “Tabi tabi öyleymişim sıkıntı yok”

- **Katılımcı 2 (33 Haftalık, Erkek)**

“Yok anlatılmadı.”

Planlı: “Bilmiyorum.”

- **Katılımcı 6 (26 Haftalık, Erkek)**

“Evet planlı, istenilen yani yeni evlendiklerinde zaten ilk gebelikte problem yaşamışlar ikinci gebelikte de ben doğmuşum, isteyerek planlı düşünülen, programlı bir bebek diyelim, gebelik anne için.”

- **Katılımcı 7 (33 Haftalık, Erkek)**

“İstenilen bir bebekmişim. (...) Yani şimdi şöyle bir şey annemin hamilelik sürecinde yaşadığı şeyler var doğuma gittiği esnada o esnaya diyorsanız o

esnaya hakimim yani biliyorum hâkim değilim de anlatılanlardan biliyorum. Anlatılanlar neydi ya babam çalıştığı için annem tek başına doğuma gidiyor yanında kimse yok, yani tek başına doğum yapıyor ondan sonra işte ben oluyorum tek başına kalıyor uzun bir süre sonra işte babam geliyor yanına yani tek başına gitmiş doğuma tek başına doğurmuş tabi doktorlar yani o şekilde doğuma yönelik bu bildiklerim.”

- **Katılımcı 12 (34 Haftalık, Erkek)**

“Doğum hikayem hatırlamıyorum ki. İlk çocuk olduğum için zor geçmiş o anlamda, boğulma tehlikesi atlatmışım bozuk para filan kaçmış, burnuma çekirdek onları anlatıyorlar.”

Planlı: “Evet.”

- **Katılımcı 13 (34 Haftalık, Erkek)**

“Yani ben ordaydım ama bilincim orda değildi doğal olarak, Almanya’da doğmuşum o kadar. Evet tabi planlamışlar, planlamışlar abim öldükten sonra yapmak istemişler beni denemişler ve işte 40 yaşından sonraya denk gelmiş nasıl olduysa annem baya yaşlıyken doğmuşum.”

- **Katılımcı 14 (35 Haftalık, Erkek)**

“Doğum hikayemi bilmiyorum ama bildiğim bir şey var doğduğumda eskiden bileklere bant yapıştırırlarmış çocuğun ismini falan yazarlarmış benim elimi yamuk bantlamışlar elim bu şekilde kalmış bir ay boyunca sonrasında masaj yapa yapa yapa yapa açmışlar ve benim bebekliğim inşaatta küvette geçmiş yani ben sekiz aylıkken falan küvetteymişim inşaatta ama şey değil hastane küvözde değil direkt bildiğiniz küvet babam o zamanlar şey babam o zamanlar inşaat yapıyormuş bizim evimizi yapıyormuş ben de orda büyümüşüm yani 8 aylıkken 9 aylıkken falan o zamana kadar inşaatta büyümüşüm bebekliğime dair tek bildiğim o.”

Planlı: “Evet.”

- **Katılımcı 15 (32 Haftalık, Erkek)**

“(...) pazartesi günü benim yatışımı yapacaklarmış hani benim doğumum için ilk doğumda sıkıntı oldu diye sezaryen yapalım demişler (...) o sabah işte annem gece sancılanmış sabaha kadar beklemiş sonra babam gelmiş sabahleyin

hemen işte gelmişler ..ya (şehre) falan filan hani yatış yapacağız diye pazartesi sabah gelmişler doktora demişler hani biz böyle böyle geldik doktor anneme demiş artık doğum başlamış demiş yani saçları gözüküyor artık demiş nerdeyse neyse o şekilde pazartesi sabah doğmuşum normal doğum olarak.”

Planlı: “Bilmiyorum sormadım ama muhtemelen öyledir.”

- **Katılımcı 16 (28 Haftalık, Erkek)**

“(…) annem çok küçükmüş evlendiklerinde, iki sene çocuk yani olmamış işte ben olmamışım, o ara biraz sıkıntı olmuş sonra ben olmuşum istenmişim yani.”

Planlı: “hı-hı”

- **Katılımcı 18 (38 Haftalık, Erkek)**

“Yani on iki buçukta doğmuşum.”

Planlı: “Öyleymişim.”

- **Katılımcı 19 (25 Haftalık, Erkek)**

“Tabii ki, doğum hikayemden nasıl bahsedebilirim, yani ailenin ikinci çocuğu olarak dünyaya geldim ve yani aile sevgisi içerisinde büyüdüm yani hiçbir eksikliğimi hissettirmeden sağ olsunlar yetiştirildim bu kadar.”

6. Baba Adaylarının Doğacak Olan Bebeklerine Dair İmgeleri ile İlgili Söylemleri

Baba adaylarının doğacak olan bebeklerine dair imgeleri incelendiğinde bebeklerine narsisistik yatırım yaptıkları ve fiziksel benzerliklerin üzerinde durdukları görülmektedir.

- **Katılımcı 1 (26 Haftalık, Kız)**

“Cıvı cıvı, kıpır kıpır, yerinde duramayan, annesini delirten ama babasına geldiğinde uslu duran, her bebek gibi güzel, sevebileceğin, ağlamayan, insanlardan kaçmayan, soğuk kanlı değil de sıcak kanlı olan, öyle bir bebek hayal ediyorum.”

- **Katılımcı 3 (28 Haftalık, Kız)**

“(…) biraz daha sakin, uyumlu, biraz bana benzeyen aslına bakarsanız.”

- **Katılımcı 4 (34 Haftalık, Kız)**

“(…) (gülerek) sevimli, güler yüzlü, annesinin yanında mutlu bir bebek hayal ediyorum.”

- **Katılımcı 5 (25 Haftalık, Kız)**

“(…) Allah nasip ederse bir kızımız olacak, sarışın ben de sarışınım eşim de sarışın muhtemel ki sarışın, beyaz tenli, şey olarak da sıcak kanlı, şefkatli, hoş gören bir bebek hayal ediyorum bebeklik olarak.”

- **Katılımcı 8 (37 Haftalık, Kız)**

“(Gülerek), nasıl bir bebek, son gördüğüm bebekler genelde sakindi bizimkisi daha onun dışına çıkabilir diye düşünüyorum. Huzursuz olabilir gibime geliyor. Çok fazla ağlamıyor niyeyse ben son iki ayda gördüğüm yeni doğan bebekler belki öyle bir şey olabilir.”

- **Katılımcı 9 (24 Haftalık, Kız)**

“(…) herkes yani iyi bir evlat hayal ediyordur ama işte o da yetiştirmesine bağlı, onun için hayalimizdeki bebeği yetiştirmeye çalışacağız.”

- **Katılımcı 10 (31 Haftalık, Kız)**

“Neşeli ve dürüst.”

- **Katılımcı 11 (33 Haftalık, Kız)**

“Babamın gözleri yeşil inanılmaz güzel, kayınpederimin gözleri de yeşil, öyle yeşil gözlü sarışın ay tenli bir kız hayal ediyorum.”

- **Katılımcı 17 (32 Haftalık, Kız)**

“Yani mutlu, tabi ki sorunları ola-ve sağlık problemi olmayan bir bebek hayal ediyorum. İstiyorum daha doğrusu hayalden ziyade.”

- **Katılımcı 20 (35 Haftalık, Kız)**

“(Gülerek) Bilmiyorum sağlıklı olsun yeter. Geri kalana gerek yok yani”

- **Katılımcı 2 (33 Haftalık, Erkek)**

“Güzel soru, biraz hareketli, yaramaz, huyları biraz bana benzemeyecek gibi geliyor, işinde başarılı olacak, zeki gibi bir bebek hayal ediyorum.”

- **Katılımcı 6 (26 Haftalık, Erkek)**

“(...) ahlaklı, akıllı, sağlıklı bir bebek hayal ediyoruz genelde.”

- **Katılımcı 7 (33 Haftalık, Erkek)**

“Sağlıklı”

- **Katılımcı 12 (34 Haftalık, Erkek)**

“Uysal aksi olmayan çünkü eşim de ben de uysal bir insanlarız sakın insanlarız öyle bir şey bekliyorum inşallah bizi yanıltmaz diyelim. (gülerek)”

- **Katılımcı 13 (34 Haftalık, Erkek)**

“Çok tatlı. (gülerek)”

- **Katılımcı 14 (35 Haftalık, Erkek)**

“Hareketli (gülerek) tatlı, renkli gözlü inşallah geceleri rahat uyuyabilen normal bir bebek”

- **Katılımcı 15 (32 Haftalık, Erkek)**

“Öyle bir şey-hayal kuramadım hiç yani, yani öncelikle tabi herkesin istediği sağlıklı olması ama yani hayırlı bir evlat nasıl desem bebekliğine ilişkin hareketli, oyun oynayan ya o tarz yani ekstra bir şeyim yok yani”

- **Katılımcı 16 (28 Haftalık, Erkek)**

“Beyaz tombik (gülerek)”

- **Katılımcı 18 (38 Haftalık, Erkek)**

“Hmm, şey hareketli”

- **Katılımcı 19 (25 Haftalık, Erkek)**

“Onu da akışına bırakmak istiyorum çünkü beklentiler içerisine girildiğinde bu sefer hayal kırıklığı yaşanmasını istemiyorum o nasıl bizi hayal edemiyorsa biz de onu hayal etmeyelim, bekleyelim görelim.”

7. Baba Adaylarının Kendi Babalıklarına Dair Beklentileri ile İlgili Söylemleri

Katılımcıların yanıtları incelendiğinde genellikle kendi anne ve babasına dair kullandıkları imgeleri kendileri için de kullandıkları görülmektedir. Buna ek olarak çocuklarının yaşamına müdahale etmeye yönelik yanıtlar da verilmiştir.

- **Katılımcı 1 (26 Haftalık, Kız)**

“İyi bir baba olmayı, kuralcı bir baba olmayı, başka ne diyeyim, düzenli tertipli bir baba olmayı, öğretici ve eğitici bir baba olmayı”

- **Katılımcı 3 (28 Haftalık, Kız)**

“Nasıl bir baba olmayı hayal ediyorum, kızıyla beraber güzel vakit geçiren bir baba olmayı hayal ediyorum.”

- **Katılımcı 4 (34 Haftalık, Kız)**

“... düşünebiliyorum değil mi? Öncelikle örnek bir baba olmak isterim, sevecen, şefkatli, ayrıca, iyi örnek olmak isterim, onun dışında dengeli bir baba olmak isterim. Bu kadar.”

- **Katılımcı 5 (25 Haftalık, Kız)**

“(...) çok güzel soruymuş (gülerek) nasıl bir baba, (...) Hem arkadaş gibi hem ilgili hem de adabı muaşeretini öğretebilen bir baba olmayı hayal ediyorum.”

- **Katılımcı 8 (37 Haftalık, Kız)**

“Çocuğuna karışmayan, sadece, neyin doğru neyin yanlış olduğunu genel olarak anlatan, böyle.”

- **Katılımcı 9 (24 Haftalık, Kız)**

“Yani babam gibi bir baba olmayı hayal ediyorum (gülerek) yani hem arkadaş gibi çok fazla üstünde baskı kurmadan rencide etmeden”

- **Katılımcı 10 (31 Haftalık, Kız)**

“Mutlu ve samimi”

- **Katılımcı 11 (33 Haftalık, Kız)**

“Örnek bir baba olmayı hayal ediyorum. Kızıma her anlamda yönlendirebileceğim eğitiminde, yaşantısında onu zorlamayacağım şimdi bir

ailelerde var ya mesela okumak zorundasın ya da şunu yapmak zorundasın değil onun olmak istediği kişi için ona yardımcı olacağım.”

- **Katılımcı 17 (32 Haftalık, Kız)**

“Yani şöyle çok daha çok gözetici bir baba olmam gerektiğini düşünüyorum hani koruyup kollama görevimin dışında aşırı fazla karışmadan kendi yolunu bulması için yol gösterici olucu bir baba olmak istiyorum.”

- **Katılımcı 20 (35 Haftalık, Kız)**

“(Gülerek) İyi bir baba olmayı hayal ediyorum ya ama babalık duygusunu bilmiyorum fazla yaşayınca göreceğim, babamdan gördüğüm, büyüklerimizden gördüğümüz baba profilinden biraz daha farklı olmam lazım yani onu istiyorum yani. Yani biz erkek çocuk olarak biraz babamızla diyalogumuz kuramıyorduk ilk zamanlarda onu kurdurmak istiyorum yani. Benim babamla olan diyalogum çok kısıtlıydı o belli bir yaşa ulaşana kadar iletişim kuramıyorduk yani sertti çünkü çok sertti çekiniyorduk yani acaba bir şey der mi ters bir şey söyler mi falan diye onu istemiyorum ben çocuğumda her şeyi söylemesini beklerim yani”

- **Katılımcı 2 (33 Haftalık, Erkek)**

“Daha gerçekçi bir baba, biraz daha hayaller ortamında yetiştirme değil de hayatın gerçeklerine hazırlayan, realistik bir baba olacağımı düşünüyorum.”

- **Katılımcı 6 (26 Haftalık, Erkek)**

“Güzel soru (gülerek), yani iyi bir baba olmayı hayal ediyorum ve çocuğuma yararlı”

- **Katılımcı 7 (33 Haftalık, Erkek)**

“Mümkün olduğunca ilgili, geleceğe dair elinden geleni yapmaya çalışan bir baba olmayı düşünüyorum.”

- **Katılımcı 12 (34 Haftalık, Erkek)**

“İlgili bir baba olmayı düşünüyorum beraber oğlumla ben araba işlerini seviyorum onu da öyle yapmayı düşünüyorum (gülerek) nasip ederse rabbim.”

- **Katılımcı 13 (34 Haftalık, Erkek)**

“Muazzam. (Gülerek) Yani çocuğumu ben bir şekilde “lead” etmek istemiyorum bir yere yönlendirmek istemiyorum çocuğa farklı opsiyonlar sunup hangisini seçtiğine bakmak istiyorum ve ilgi alanı doğrultusunda ona gerekli desteği sağlayıp bu konuda ilerletmek istiyorum”.

- **Katılımcı 14 (35 Haftalık, Erkek)**

“Sert biraz ... yani .. çocuğumun her istediği olmasın istiyorum biraz babadan korksun istiyorum biraz çekinsin istiyorum çünkü çevremde çocuğu olan çok insan var ve çocukları çok şımarık sürekli ellerinde telefon ya da hiç laf dinlememe huyu ben hiç öyle büyümedim biraz belki babasız büyümenin ezikliğidir ama bilmiyorum ben hiç öyle büyümedim gerçi abim de benden beş yaş büyük babamı görmüş abim de babama hiç arat-şey değilmiş abime bağırılmazmış kızmamış hiç el kaldırmamış ama sadece bir kere bakması yetiyormuş abime yani benim içimde de böyle bir özlem var sanırım”

- **Katılımcı 15 (32 Haftalık, Erkek)**

“Babam gibi bir baba olmak isterdim. Yani aynı şekilde ailesine veren, aldığından daha çoğunu veren, sevilen, yani yokluğunda endişe edilecek, koru- yani korumacı şeyci hep yani sorulan edilen saygı duyulan geldiğinde atıyorum ona göre davranışları bir insanın hem çekineceği hem saygı duyacağı hem üzmetten korkacağı bir insan olmak isterim yani hem insan hem öyle bir baba olmak isterim.”

- **Katılımcı 16 (28 Haftalık, Erkek)**

“Yani ilgili alakalı, geleceğini sağlayabileceğim”

- **Katılımcı 18 (38 Haftalık, Erkek)**

“İyi bir baba olmayı düşünüyorum. Çocuğuyla ilgili ona yardım eden yeri geliyor arkadaş yeri geliyor babası yeri geliyor atası gibi olmayı”

- **Katılımcı 19 (25 Haftalık, Erkek)**

“Planlı değil de daha böyle gelişine bir sürecin içerisinde olmayı tercih ediyorum çünkü ne kadar planlara uysak da bazen olmuyor yani çünkü çocuk

beklediğimiz dışında oluyor mesela hani hal ve hareketleri o yüzden ben sadece akışına bırakmak istiyorum.”

8. Baba Adaylarının Doğacak Olan Bebeklerine Dair Hissettikleri ile İlgili Söylemleri

Baba adaylarının doğacak olan bebeklerine dair hisleri sorulduğunda yarısı hissizlik ve dışlanmışlık olarak tarif ederken diğer yarısı ise yoğun ve coşkulu duygulanımlar ile tarif etmektedir.

- **Katılımcı 3 (28 Haftalık, Kız)**

“Tabii ki aşırı bir sevgi hissediyorum ama şu an aslına bakarsanız kucağıma almadığım için babalık duygusu hissedemiyorum biraz daha dışarda kaldığım için, biraz daha tekme atımlarını duyduğumda ... daha yoğun hissediyorum. Annesi gibi bütün hareketleri hissedemiyorum daha çok tekme atışları duyduğumda (...)”

- **Katılımcı 8 (37 Haftalık, Kız)**

“Bir heyecan hissediyorum, mutluluk var, ama sonuçta yani canlı olarak görmeden de çok bir şey diyemiyorum.”

- **Katılımcı 9 (24 Haftalık, Kız)**

“Yani şu an anne karnında olduğu için pek bir tam o şeyi kapamadım daha duyguyu ama gün yaklaştıkça biraz daha hareketleri anne karnında başladıkça daha da duygu artmaya başladı yani.”

- **Katılımcı 20 (35 Haftalık, Kız)**

“Seviyorum şimdiden ama elime aldığımda daha farklı olacak yani şimdi yaşıyıp göreceğim yani ben de çok fazla bir şey hissedemiyorum şu anda sadece heyecanlıyım çocuğum olacağı için 6-8 aydır da şey yapıyoruz sürekli gelip gidiyoruz doktora yani onun heyecanını yaşıyorum, muhtemelen çok özen göstereceğim ve çok üstüne düşeceğim-mişim gibi hissediyorum yani, çocuk olduğu için.”

- **Katılımcı 2 (33 Haftalık, Erkek)**

“Şu an tam bir hani bir bağ oluştu gibi değil ama yavaştan alışacak gibiyim. Şu an hissi tam alıştıramadım gibi. Duygu tam yüklenmedi gibi özümseyemedim gibi.”

- **Katılımcı 6 (26 Haftalık, Erkek)**

“Valla şu an çok böyle yoğun bir his yok sadece babalığın verdiği bir mutluluk var, doğduktan sonra herhalde gelecek daha fazla, (...)”

- **Katılımcı 12 (34 Haftalık, Erkek)**

“Yani şu an heyecan basmaya başladı son bir ay onu bekliyorum işte daha öncesinde ilk hamileliğinde bu heyecanım yoktu çünkü elle tuttuğum bir şey yoktu artık çok görmeye başladık resimler de aynı bana benziyor bir heyecanım var işte bekliyoruz”

- **Katılımcı 13 (34 Haftalık, Erkek)**

“Bir hissim yok herhangi bir hissim yok herhangi duygusal herhangi bir merak ediyorum sadece benim için çok “experimental” bir şey şu an bebek yani sadece onu söyleyebilirim mesela şu an nasıl bunu yapıyorsun bana bunu yapmak zorundasın bunu yaparken keyif alıyorsun çünkü “feedback” alıyorsun benden bir şeylerle alakalı o da benim için öyle aslında ona bakacağım ve “feedback” alacağım ondan.”

- **Katılımcı 15 (32 Haftalık, Erkek)**

“Yani, şu an öyle bir hissiyat denebileceğim bir şey yok ya yani ne diyebilirim ki”

- **Katılımcı 19 (25 Haftalık, Erkek)**

“E tabi ki yani bir şey tatmadık yani gelince daha çok netleşecek o olay tabii ki ama bir baba beklentisi olarak o da güçlü ve sağlıklı”

Diğer baba adayları ise yoğun duygulardan bahsetmektedir.

- **Katılımcı 1 (26 Haftalık, Kız)**

“Çok mutluyuz, öncelikle sabırsızlıkla bekliyoruz. İlk çocuğumuz olması hasebiyle belki ikinci üçüncü olsa bu kadar olmayız ama annesinde de bende de büyük bir heyecan ve sabırsızlıkla bekliyoruz”

- **Katılımcı 4 (34 Haftalık, Kız)**

“Mutluyum, heyecanlıyım, sabırsızım.”

- **Katılımcı 5 (25 Haftalık, Kız)**

“(…) şimdi bir kere heyecan var, çok heyecanlıyız, çok mutluluk var, sağ salim doğması önemli endişe verici sağ salim doğması açısından onun dışında yeni çocuk yeni dünya demektir bizde, yeni dünya benim için.”

- **Katılımcı 10 (31 Haftalık, Kız)**

“Heyecan, gelecek planlaması, kendine özgün kimseye bağlı olmayan özgüveni yüksek bir kız olmasını istiyorum. Kız bebek olacak”

- **Katılımcı 11 (33 Haftalık, Kız)**

“Yani aslında bunu tarif etmek çok zor ya yani ona karşı hisler benim abimin çocukları var kız kardeşimin de oğlu var, onlara karşı inanılmaz bir sevgi besliyorum kardeşlerimi tabi ki seviyorum ama mesela bir karşılaştırma yapmak gerekirse onların sanki yeri biraz daha fazla gibi geliyor bana biraz çocuk masum olmasından kaynaklı kızımın kendi kızım olduğunu düşünemiyorum artık yani onun ne kadar ileri derecede bir sevgi olabileceğini”

- **Katılımcı 17 (32 Haftalık, Kız)**

“Şöyle yani hayatımın merkezine hep birisi geldiğini düşünüyorum yani ve bu hayatımda hiç olmayan bir şey yani eşimi de aslında çok seviyorum ama bu tamamen farklı bir şey tamamen ona göre ben de şekilleneceğim gibi geliyor”

- **Katılımcı 7 (33 Haftalık, Erkek)**

“Heyecanlıyım.”

- **Katılımcı 14 (35 Haftalık, Erkek)**

“Çok heyecanlıyım yani çok seveceğime eminim yani şey görmedim babalık nedir bilmiyorum baba da görmedim o yüzden onun hani biraz şey olmasını istiyorum babanın ne olduğunu bilmesini istiyorum babanın ne olduğunu bilsin umarım babasız da büyüz, öyle.”

- **Katılımcı 16 (28 Haftalık, Erkek)**

“Yani karışık bazen çok hevesleniyorum bazen korkuyorum, değişken.”

- **Katılımcı 18 (38 Haftalık, Erkek)**

“Çok güzel şeyler besliyorum. Yani heyecan var sonuçta, ilk çocuğumuz olacağı için de çok da tecrübemiz yok.”

9. Baba Adaylarının Doğacak Olan Bebeklerinin Cinsiyetlerine Dair Hissettikleri ile İlgili Söylemleri

Katılımcı baba adaylarının doğacak olan bebeklerinin cinsiyetlerine dair hisleri sorulduğunda yarısı kız bebek istediklerini diğer yarısı ise cinsiyetin fark etmediğini söylemiştir.

- **Katılımcı 3 (28 Haftalık, Kız)**

“Gayet mutluyum aslında cinsiyet olarak.”

- **Katılımcı 4 (34 Haftalık, Kız)**

“Çok mutluyuz, zaten istiyorduk. Anaokulu öğretmeni olduğum için sınıfta hem kız hem erkek çocuklara şahit oluyorum, kızlar daha sepatik ve sevecen geliyor.”

- **Katılımcı 5 (25 Haftalık, Kız)**

“Ben evlat kız veya erkek konusunda herhangi bir ayım yapmıyorum ama aklımda hissettiğim ilk kız olmasıydı (...) gayet mutluyum, bir de şeyi ekleyebilirim ikinci bebeğim olsa onu belki farklı isteyebilirim, ilk çocuk kız veya erkek olsun diye değil de ilkinden farklı olarak ikinci, ama bu aklımda hep istiyordum kız çıktı cinsiyeti.”

- **Katılımcı 9 (24 Haftalık, Kız)**

“Cinsiyet hakkında isteğim mi? (-Hisleriniz) Hislerimiz, zaten kız bebek istemiştım ben onun için şu an memnunum (...) küçükten beri kız bebekleri daha çok seviyordum (gölerek)”

- **Katılımcı 11 (33 Haftalık, Kız)**

“Kız bekliyorduk. En çok kız istiyordum çünkü ailemizin tek kız çocuğu olacak inşallah diğerlerinin hepsi erkek çok iyi oldu bizim için tabi erkek de olabilirdi o hiç problem değil ama kız olması ayrı bir sevindirici haberdı bizim için. Ailede kuzenlerde hiç kız çocuk yok hepsi erkek çocuklar ve bol yaramazlar”

erkek çocuğu yaramazken sevilir zaten böyle sevimli erkek çocukları olmaz yaramazlığıyla sevilirler ama kız çocuğunun da ayrı bir şeyi vardır sevecenliği vardır o yüzden.”

- **Katılımcı 17 (32 Haftalık, Kız)**

“Şöyle cinsiyetini hiçbir zaman kız olsun erkek olsun gibi bir isteğim olmamıştı, kız olduğu için de gayet mutluyum sevimli olduklarını düşünüyorum.”

- **Katılımcı 20 (35 Haftalık, Kız)**

“Ya benim için sağlıklı olması önemliydi, cinsiyeti çok önemli değildi. Sağlıklı olduktan sonra kız ya da erkek çok önemli değil ama kız çocuk başka diye düşünüyorum. Bizim ailede genelde kız yoktur hepsi erkektir hep erkeklerin içinde büyüdüm bütün kuzen müzen herkes erkektir yani ailede, babamın kardeşlerinin çocukları da erkektir, kız çocuk daha sevecen oluyor inşallah sağlıklı olur. Hiçbir zaman cinsiyetini önemsememiştim ben. Gönlümden kız geçiyordu ama cinsiyeti önemli değildi benim için. (...) hani ailede çok fazla kız olmamasından kaynaklanıyor olabilir”

- **Katılımcı 2 (33 Haftalık, Erkek)**

“Ya biz biraz kız istiyorduk ama erkek nasip oldu. (...) Bizim aile tarafında erkek sayısı da fazla belki ondan kaynaklı olabilir.”

- **Katılımcı 6 (26 Haftalık, Erkek)**

“Nötr yani ben kız çocuğunu da çok severim hatta kız çocuğum olsun da isterdim ama dediğim gibi aynı yani benim için erkek çocuğuyla kız çocuğu arasında hiçbir fark yok dediğim gibi hatta kız çocukların bir tık daha sevimli bulduğum olmuştur.”

- **Katılımcı 14 (35 Haftalık, Erkek)**

“Kız olmasını çok istiyordum ya çünkü babam ilk çocuğu olduğunda kız olacak demiş abim olmuş, ikinci ben annem bana hamileyken demiş ki bu sefer kız olacak adını Zeynep koyacağım ben olmuşum yine erkek o yüzden ben kız olsun istiyordum yani kız olsun adını Zeynep koyayım çünkü abimin çocuğu oldu babamın adını koydu biraz bizde bu kültür vardır ya hani büyüklerimizin adını

koyalım anısı yaşasın ben de kızım olsun istiyordum ama erkek oldu eşek herif bakacağız.”

Katılımcı 16 (28 Haftalık, Erkek)

“... (güldü) yani bir dönem kız da istemiştik aslında cinsiyeti öğrenmeden önce ama erkeğe ben daha sıcak bakıyorum yetiştirilmesi daha kolay ilgilenmesi daha kolay”

Çoğunluğunu erkek bebek bekleyen baba adaylarının oluşturduğu grupta ise fark etmez, sağlıklı olsun, yanıtları görülmektedir.

- **Katılımcı 1 (26 Haftalık, Kız)**

“Benim için erkek ya da kız olması önemli değil. Takıldığım bir durum değil. Sağlıklı olması önemli benim için.”

- **Katılımcı 10 (31 Haftalık, Kız)**

“Hiç fark etmez sağlıklı olsun, kız olsa gene mutlu oluruz erkek olsaydı gene mutlu oluruz.”

- **Katılımcı 7 (33 Haftalık, Erkek)**

“Yani ne diyeyim, yani şimdi doğmadığı için de şey, kadınlar daha iyi yani olayı fizyolojik olarak yaşadıkları için daha şeyler ben hani sadece şu süreçte beklenti var bende yani elime alıyım filan göreyim onu sonra o beklenti var onun cinsiyeti, çok cinsiyet şeyi yoktur bende zaten illa şöyle olsun böyle olsun diye özellikle bir durum yok yani.”

- **Katılımcı 12 (34 Haftalık, Erkek)**

“Kız olsa da bizim evladımız erkek de olsa yani sağlıklı olsun gerisi yalan yani.”

- **Katılımcı 13 (34 Haftalık, Erkek)**

“Herhangi bir hissim yok erkek de olabilirdi bizim tercih edebileceğimiz bir şey değil kız da olabilir.”

- **Katılımcı 18 (38 Haftalık, Erkek)**

“Benim için fark etmezdi bu da öyle oldu yani öyle söyleyeyim.”

- **Katılımcı 19 (25 Haftalık, Erkek)**

“Yani, ikisine de nötr diyelim yani çünkü şu olsun önce bu gelsin diye bir beklentimiz yoktu sağlıklı ve hayırlı bir evlat olması temennimizdi.”

10. Baba Adaylarının Cinsiyetler Arası Farklılık ve Cinsiyet Eşitliği Kavramı ile İlgili Söylemleri

Baba adaylarına kadınlık, erkeklik ve cinsiyetler arası farka ilişkin düşünceleri sorulduğunda genelinde ilk yanıt “güç” kavramı üzerinden olmuştur. Bazıları erkeğin fiziksel gücüne vurgu yaparken diğerleri erkeğin duygusal, düşünsel gücüne vurgu yapmaktadır. Cinsiyet eşitliğiyle ilgili ise çoğunlukla “inanç” kavramı üzerinden yanıtlar verilmiş ve inanmadıklarını dile getirmişlerdir. Kadınlığa yönelik değersizleştirici yanıtlar verilmektedir.

• Katılımcı 1 (26 Haftalık, Kız)

Cinsiyetler arası farklılık: *“Yaratılıştan bir farklılığın var olduğunu, bir daha duyabilir miyim (...) fitri bir farklılığımız var, bunun dışında toplumsal cinsiyet eşitliği pek bir şey gelmiyor, çünkü ben o toplumsal cinsiyet eşitliğine inanmıyorum.”*

Cinsiyet eşitliği: *“Inanmıyorum, çünkü eşitlik aynı türden varlıklar ya da nesneler üzerinde yapılabilir. Elmalar ve armutların kıyaslanması gibi erkek ve kadının fizyolojileri ve psikolojik yapıları birbirinden farklıken aynı potada düşünmek çok ... gelmiyor. Tabi anayasal hak ve güvenceler, kanunlar üzerinde tabi ki eşit olacak.”*

• Katılımcı 3 (28 Haftalık, Kız)

Cinsiyetler arası farklılık: *“Aslında çok bir fark olduğunu düşünmüyorum, yaratılış olarak erkeklerin biraz daha güçlü olduğunu biliyorum, şu son zamanlarda yaşanan olaylardan dolayı, içinde olmak istemediğim bir topluluk, kadına cinayet, şiddet uygulayan gruptan bahsediyorum, o grupla anılmak kötü oluyor.”*

Cinsiyet eşitliği: *“Cinsiyet eşitliği denince aslında olması gereken, normal hayatımızda olması gereken şey geliyor. Bir kadın için ya da erkek için.”*

- **Katılımcı 4 (34 Haftalık, Kız)**

Cinsiyetler arası farklılık: “Cinsiyetler arasında ayrımcılığın olmadığına inanıyorum. Kadın ve erkek arasında bir ayrım olmadığını düşünüyorum. Cinsiyet ayrımcılığının tamamen toplumsal kalıp yargı olduğunu düşünüyorum.”

Cinsiyet eşitliği: “Cinsiyet eşitliği denince, yani Allah kullarını yaratmış, bunlar arasında herhangi bir farklılık olmadığını düşünüyorum.”

- **Katılımcı 5 (25 Haftalık, Kız)**

Cinsiyetler arası farklılık: “(...) hak konusunda hiçbir farklılık olmamakla beraber üzerlerine yüklenecek sorumluluk konusunda kadınların daha lehine davranılmasını savunurum, kadın ve erkek eşitliğine inanırım ama kadının daha korunmasını savunurum.”

Cinsiyet eşitliği: “Cinsiyet eşitliği denince aklıma hak eşitliği geliyor. (...) kadınlar daha narin varlıklar olup onlara daha nazik davranılması gerekmekte ama benim esasen şeyim bu konuda hak eşitliğidir mesela bir şirkette bir erkek daha kolay yükselebiliyor kadın daha yavaş yükseliyor bunu anlamıyorum.”

- **Katılımcı 8 (37 Haftalık, Kız)**

Cinsiyetler arası farklılık: “Fizikten ziyade psikolojik, sizin alana kayıyor biraz galiba, hani duygular, erkekler biraz daha vurdumduymaz ya da daha mantıksal mı görünüyorlar, öyle görüyorum. Kadınlar biraz daha şey daha sosyaller, her şeyden daha fazla etkileniyorlar tabii ki bu kadar (...) olunca öyle.”

Cinsiyet eşitliği: “Anlamsız geliyor. (gülerek) Eşit olma ihtimalimiz yok yani hem fiziki hem de fiziksel olmayan açıdan çok farklılıklarımız var işte demin dediğim gibi sizin etkilenmeniz ve etkilemeniz çok başka biz ise aşırı bambaşka bir dünyayız öyle şeye inanmıyorum yani eşitliğe.”

- **Katılımcı 9 (24 Haftalık, Kız)**

Cinsiyetler arası farklılık: “Kadın ve erkek denince cinsiyetler arasında farklılık yani pek bir farklılık yok kadın ve erkek şu an eşit yani ikisi de aynı işi yapıyor, çalışıyor, hani ev zamanında işte eski şeylere göre yani kadını sade bir ev işidir çocuk bakmadır, yemektir ona şey yapmışlar ama ben şu an eşimden daha güzel yemek yaptığım için eşim yemek yapmıyor evde (gülerek).”

Cinsiyet eşitliği: “Cinsiyet eşitliği, yani tamam şimdi çoğu işi erkeğin yapamadığı işi kadınlar yapamıyor-bilir şey olarak cinsiyet olarak ağır işleri ama şimdi çoğu kadının yaptığı işleri erkekler yapamıyor onun için yani çok bir şey fark etmiyor.”

- **Katılımcı 10 (31 Haftalık, Kız)**

Cinsiyetler arası farklılık: “Olmaması gereken bir şey yani farklılığın olmaması gereken bir şey her ikisi de kendi ayaklarının üstünde durmalı.”

Cinsiyet eşitliği: “Her türlü işi her türlü cinsiyetin yapabilmesi işten kasıt hayat, çalışma ortamı, sosyal standartlar vesaire. Yani çok ağır ağır işleri tabi ki bayanların yapması da problem yaratabilir vücutsal olarak ama geri kalan işleri herkes eşit yapabilir.”

- **Katılımcı 11 (33 Haftalık, Kız)**

Cinsiyetler arası farklılık: “Cins-şöyle aslında kadın-erkek eşittir diyoruz ama kadın... şey olarak zayıf yani yapısal olarak dışardan gelecek tehlikelere karşı zayıf ani karar vermelerde yapısal olarak zayıf kadının bu yönde bir eksikliği var ama nihayetinde bir üstünlük şey yapmak benim için hoş değil yani.”

Cinsiyet eşitliği: “Eşit hak hukuk aslında bunu saatlerce konuşabiliriz ya cinsiyet eşitliği anlamında işte ya eşitse madem kadınlar da erkekler de çocuk doğursun ya da kadınlar da sürekli çalışsınlar ev baksınlar bu biraz da toplumla alakalı bizim toplumumuzda kadın biraz daha böyle arka planda tutulmuş ama bana kalırsa kadın ve erkek eşittir yani her anlamda hak hukuk ve sosyal anlamda eşittir yani benim için ve eşime de her zaman o şekilde davranırım.”

- **Katılımcı 17 (32 Haftalık, Kız)**

Cinsiyetler arası farklılık: “Yani tabi ki toplumsal bir şey bu, güç farkı maalesef aklıma geliyor, kadınlarda şöyle iş hayatında maalesef zorlandıklarını düşünüyorum ama hani özellikle kızım için ilerde bunun daha olumluya gideceğine inanıyorum ki gitmese bile onu erkek gibi yetiştirmek değil ama üstesinden gelebileceği yetkinlikte yetiştirmek istiyorum.”

Cinsiyet eşitliği: “Yani daha çok iş hayatında yani pozitif ayrımcılık aslında aklıma geliyor yani şu anda cinsiyet eşitliği o şekilde sağlanmaya çalışılıyor,

pozitif ayrımcılıkla, ama bir şekilde ilerde bu tam bir eşitlik haline geldiğinde pozitif ayrımcılığa da gerek kalmayacağını düşünüyorum.”

- **Katılımcı 20 (35 Haftalık, Kız)**

Cinsiyetler arası farklılık: “Cinsiyetler arası farklılık deyince bizim ne amaçlı soruyorsunuz yani hani konuda her türlü şey anatomi farklı bir kere, anatomi farklı, bakış açısı farklı, her şey farklı kadınlar ve erkekler arasında güç farkı var, anatomi farkı var, bakış açısı farkı var, ülkenin içinde olduğu şartlara göre toplum farkı var her şey farklı yani bizim ülkede kadınlar ve erkekler arasında ama bana göre bir fark yok fark sadece anatomik. Bakış açısıyla ilgili bir fark olduğunu düşünmüyorum yeterli midir bilmiyorum ama sorunuz için.”

Cinsiyet eşitliği: “Yani cinsiyet eşitliği bence olması gereken bir şey ve uygulanması gereken bir şey ama bizim ülkede çok uygulandığına inanmıyorum hala kadın hor görülen bir varlık gibi düşünülüyor bazı kadınlar da bunu şey yapıyorlar tetikliyor olabilirler yani ama bence her şey eşit sadece anatomik olarak eşit değil. Kadın erkek eşittir diyoruz ama erkeğin yapabildiği şeyler var kadının yapabildiği şeyler var. Bir çalışma hayatında herkes eşit yapabilir ama güç bedenle yapılan şeylerde eşit değil bence yani.”

- **Katılımcı 2 (33 Haftalık, Erkek)**

Cinsiyetler arası farklılık: “Toplumsal olarak kişilerin yapması gereken işleri ayırtırmak geliyor. Aslında öyle olmasa da ev işlerini kadınların, dışarda olması gereken işlerin erkeklere ait olduğu gibi. Ben de ona benzer, biri iyi biri kötü demekten ziyade, eşitlikten ziyade...”

Cinsiyet eşitliği: “Tam olarak cinsiyet eşitliği olduğunu düşünmüyorum, görev tanımları farklı olduğundan dolayı buna göre farklı davranmak gerektiğini, ağır bir yükü taşınması gerektiği durumlarda erkek taşımali veya bir kadının yapması gereken şeyi kadın yapmalı... iki tarafın birbirine saygılı olduğu ölçüde daha adaletli olunacağını düşünüyorum.”

- **Katılımcı 6 (26 Haftalık, Erkek)**

Cinsiyetler arası farklılık: “Yani Türk toplumunda, tabi bunu aslında ayırmak lazım biraz çok böyle bir cümleyle geçilebilecek bir şey değil, batı ve doğu toplumu Türkiye’de maalesef ayrı ama batı toplumuna değil doğu

toplumuna bakarsak kadın gerçekten pozitif ayrımcılığa muhtaç durumda, yani kadın ne kadar el üstünde görülürse görülsün Türkiye maalesef bir meta anlayışı var kadın için ama batıda tabi bu daha yıkılmış pozisyonda yani dediğim gibi bunu net bir şey söylemek mümkün değil ikili ayırmak lazım çünkü batıda da pozitif ayrımcılığın biraz fazla olduğu durumlar var o anlamda toplumu ikiye ayırarak konuşursak çok adil olduğunu söyleyemeyiz iki taraf açısından da tabi erkeğin üstün olduğu yanlar daha fazla Türkiye’de bu manada eğer soruyorsanız.”

Cinsiyet eşitliği: “İşte az önce söylediğim nokta, Türkiye’nin doğusunu ve batısını ya da doğu anlayışını ve batı anlayışını ayrı tutmak gerekiyor, batı kısmında evet bunu sağlanmış durumda hatta nispeten dönem dönem kadının öne geçmiş olduğu pozisyonlar da var ama toplum Türkiye’nin geneline bakarsak hayır kadın hala ciddi derecede pozitif ayrımcılığa yaşama hakkına toplum içerisindeki özgürlüklerine muhtaç pozisyonda maalesef.”

- **Katılımcı 7 (33 Haftalık, Erkek)**

Cinsiyetler arası farklılık: “Kadınların işi zor kadın yani toplumsal olarak kadınların işi zor. Yani toplumsal olarak baskı var kadınların üstünde beklentiler farklı, yani bu bizim toplumumuzdan kaynaklanan bireysel beklentim değil de yani dışarda gözlemlediğim iş hayatında gözlemlediğim bu yani kadınların belli şeyden dolayı sosyolojik haklarından dolayı sıkıntıları var.”

Cinsiyet eşitliği: “Yani zaten benim için insan insandır kadın erkek diye ayırmak şey değil yani bir şeyim yok yani benim oysa.”

- **Katılımcı 12 (34 Haftalık, Erkek)**

Cinsiyetler arası farklılık: “Yani ne diyeyim iş gücü olarak ağır işler mesela ağır işleri kadınlar yapamaz ev-mesela evlilik konusuna geldiğimiz zaman evi kadın düzenler o çeki-o salarsa o evlili- çoğu evlilik şu anda yürümüyor yani öyle sınıflandırıyorum.”

Cinsiyet eşitliği: “Yani eşitlik her konuda olsa çok güzel olur ama olmuyor maalesef ki Türkiye şartlarında olmasını ben de isterim yani şimdi ben fabrikaya eşimi gönderemiyorum fabrikada çalışıyorum ben o ortamı görüyorum yani orda çalışmasını istemem yani çünkü çalışan erkekleri görüyorum yani kafası geri

kafalı insanlar çok fazla o yüzden gönderemiyorum yani keşke eşit olsa işte öyle diyebilirim.”

- **Katılımcı 13 (34 Haftalık, Erkek)**

Cinsiyetler arası farklılık: *“Kadın ve erkek (...) ne takım farklılıklar yani biyolojik mi yoksa (...) yani kadın kadın olarak yaratılmış erkek de erkek olarak yaratılmış farklı melekelerimiz var farklı alanlarda birbirimize ihtiyacımız var falan yani bunu söyleyebilirim.”*

Cinsiyet eşitliği: *“Cinsiyet eşitliği dendiğinde aklıma ne geliyor yani bana göre bir cinsiyet eşitliği yok ben öyle düşünüyorum en azından. Açabilirim de isterseniz. Yani tabi kadın ve erkeğin ben eşit olduğunu düşünmüyorum yani fiziksel olarak da bunlar birbirlerinden farklılar duygusal olarak da çok farklılar birbirinde bir taraf çok daha mekanik kararlar alabiliyorken bir taraf daha böyle duygusal düşünebiliyor (...) fiziksel olarak farkımız var yani çoğu noktada erkeğe ihtiyaç duyuyor kadın şunu açabilir misin bunu kapatabilir misin gibi gibi gibi yani mesela ekosistemde erkeğin olmadığı ve sadece kadınların olduğu bir yerde çok kolay yürümeyebilir işler diye düşünüyorum ondan dolayı eşit olmadığını düşünüyorum ihtiyaç duyacaklar yani bir yerde.”*

- **Katılımcı 14 (35 Haftalık, Erkek)**

Cinsiyetler arası farklılık: *“Ya biraz daha kadınların naif olması biraz daha yumuşak olması erkeğin biraz daha sert olması toplumda da biraz daha sert görünmesi halbuki yani herkes öyle değil ama toplumda da öyle görünmesi aradaki farkları belirgin bir şekilde gösteriyor.”*

Cinsiyet eşitliği: *“Cinsiyet eşitliği denince yani cinsiyet ayırmaksızın her işi yapabilen insanlar olabilir ya da cinsiyet ayırımı gözetmemek olabilir bilmiyorum neyle ilgili olduğunu açıklarsanız daha da yardımcı olabilirim.”*

- **Katılımcı 15 (32 Haftalık, Erkek)**

Cinsiyetler arası farklılık: *“Yetişkin insanlar için mi? Kadınlar biraz daha karmaşık insanlar karmaşık yapılar, biraz daha, durum odaklılar biraz daha böyle büyük resmi pencereden hani herkes için tabi bu geçerli değil biraz genelleme oluyor ama bazen erkekler daha genel bakabiliyorlar konuya benim için kadın erkek arasında şeyi anlama hissiyat bu, yani kadınlar çok komplike*

böyle ya ben-burası mesela atıyorum şu an biz sizle karşı karşıyayız hani benim farzı misal gözüüm mesela sizin saçınıza kaydı niye saçıma baktı acaba sabahki gibi saçımı öyle yapsaydım bakmaz mıydı vesaireydi falandı filandı gibi böyle biraz daha kadınlar bana komplike geliyor erkekler biraz daha düz. Düşünebileceğim bu yani cinsiyet farklılığı.”

Cinsiyet eşitliği: “Cinsiyet eşitliği denince aklıma gelen yani bir iki insana aynı noktada eşit olmakla adil olmak arasında büyük bir fark vardır yani hatta bunu şöyle tanımlarlar böyle bir duvarın üstünden bakacak hani ş-bir o-uzun boylu bir orta boylu bir kısa boylu şey var kişi var. Şimdi uzun boyu boylu böyle baktığı zaman da görebiliyor mesela çitin üzerinden orta boyluya bir tane yetiyor altına basamak koyması kısa boyluya iki tane yetiyor şimdi üç tane basamağımız var üçüne de eşitlik olsun diye bir bir bir basamak verirsek o adillik olmaz bizim en kısaya iki tane ortaya bir tane en uzuna ihtiyaç olmadığı böyle üstünden bakabilmeli ki o adalet olsun ben cinsiyet eşitliği noktasında da bu noktadayım yani, iş hayatında da bir çok noktada karşılaşıyoruz bununla ya da işte kadın erkek eşit olmalı tamam ama yani adil olmalı bence bu eşitlik derken adaleti şaşırmamamız lazım.”

- **Katılımcı 16 (28 Haftalık, Erkek)**

Cinsiyetler arası farklılık: “Nasıl? Yani biraz açman lazım neye göre farklı. Yani kadın ve erkek, farklılıklardan çok, yani hayatı bir paylaşım olarak baktığın zaman herkesin görev ve sorumlulukları farklı erkeğin sorumlulukları farklı kadınların sorumlulukları farklı sorum-sorumlulukları yerine getirme konusunda herkesin üzerine düşenler var bunları yerine getirebiliyorsa erkek ya da bayan iyi bir eş iyi bir koca olur getiremiyorsa da ... olur yani yoksa farklı bir şey baktığım aklıma gelmiyor yani açıkçası ne kastediyor ...”

Cinsiyet eşitliği: “Cinsiyet eşitliği denince aklıma dediğim gibi tam bir eşitlik söz konusu değil kimi yerde erkek daha baskın kimi yerde kadın daha baskın hayatın tamamında sınırsız bir eşitlik olduğunu düşünmüyorum.”

- **Katılımcı 18 (38 Haftalık, Erkek)**

Cinsiyetler arası farklılık: “Çok anlayamadım bu soruyu yani bir şey gelmedi çok.”

Cinsiyet eşitliği: *“Yani bizim ülkemizde biraz zor kadınlar bir basamak daha geride olduğunu düşünüyorum. Benim için öyle bir şey yok ama toplum gereği öyle gözüktüyor.”*

• **Katılımcı 19 (25 Haftalık, Erkek)**

Cinsiyetler arası farklılık: *“Yani cinsiyetler arasında farklılık böyle iş kollarında gelmiyor açıkçası her iki tarafın da işlerine sorumlu ve sahip çıkan tarafları olduğunu düşünüyorum, yeri geliyor erkeğin yeri geliyor kadının daha üstün yapıldığı veya disiplinli çalıştığı durumlar var ben iş kollarında pek ayırım olduğunu gözetmiyorum yani ve aile içerisinde de herkesin sorumluluk alanlarını çizdiği zaman bir sorun yaşanacağını düşünmüyorum yani.”*

Cinsiyet eşitliği: *“Yani eşitlik cinsiyet eşitliği denince aklıma hani herkesin eşit hak ve özgürlüklere sahip olduğu, olması gerektiği zaten geliyor yani onun dışında da pek benim çevremde daha doğrusu bu ayrımı yaptığım gözlenmediği için üzerinde de düşünmedim yani.”*

B. Rorschach Testi Bulguları

Çalışmaya katılan baba adaylarının Rorschach testi bulguları incelendiğinde, yanıt sayılarının ve yanıt sürelerinin beklenen değerlerden az olması dikkat çekmektedir. Ortalama yanıt sayısı değerinin 20 olduğu Rorschach Testi’nde erkek bebek bekleyen baba adaylarının yanıt sayılarının ortalaması 12,6 iken kız bebek bekleyen baba adaylarının yanıt sayılarının ortalaması 16,5 olarak hesaplanmıştır. Yanıt sürelerine bakıldığında erkek bebek bekleyen baba adaylarının yanıt sürelerinin ortalaması 14:02 dakika iken kız bebek bekleyenlerin 21:01 dakika olarak hesaplanmıştır. Kız ve erkek bebek bekleyen baba adaylarının genel ortalamalarına bakıldığında ise baba adaylarının yanıt sayılarının ortalaması 14,7 olarak hesaplanmıştır. Bu değer norm kabul edilen en az 20 yanıt sayısının oldukça altındadır. Yanıt sürelerinin ortalaması ise 17:31 dakika olarak hesaplanmıştır. Bu değer ortalama 20 dakika beklenen test süresi değerinin altında hesaplanmıştır.

Katılımcı baba adaylarının psikogramları incelendiğinde 20 protokolün 17’sinde hayvan (A) yanıtlarının insan (H) yanıtlarından fazla olduğu görülmektedir. Bu durum infantil bir savunma kullanılarak dürtünün yerinin

değiştirildiğini göstermektedir. Hareket yanıtlarına bakıldığında küçük hareket yanıtlarının (bakmak, eğilmek, dokunmak, oturmak) daha çok kullanıldığı görülmektedir.

Katılımcıların savunmalarına baktığımızda sıklık sırasına göre yer değiştirme, bastırma ve bölme savunma mekanizmaları görülmektedir. Buna ek olarak narsistik savunma olarak kabul edilen testöre başvurma, testle ilgili sorular sorma, kartları çevirme, testörü ve testi değersizleştirmeye yönelik söylemler görülmektedir.

Katılımcı baba adaylarının kartları reddetme ve şok tepkisi oranlarının yüksek olduğu görülmektedir.

Çizelge 2. Katılımcı Baba Adaylarının Psikogram Yüzde Oranlarının Tablosu

Katılımcılar	R	RET	G Yüzdesi	D Yüzdesi	F+ Yüzdesi	F- Yüzdesi	F+ Geliştirilmiş Yüzdesi	RC Yüzdesi	A Yüzdesi	H Yüzdesi
Katılımcı 1 (Kız Bebek)	13		15%	46%	58%	41%	72%	31%	23%	15%
Katılımcı 2 (Erkek Bebek)	17	1	35%	35%	31%	69%	61%	35%	41%	12%
Katılımcı 3 (Kız Bebek)	17		35%	59%	50%	50%	67%	53%	76%	12%
Katılımcı 4 (Kız Bebek)	29		10%	38%	38%	62%	51%	24%	48%	24%
Katılımcı 5 (Kız Bebek)	10	1	90%	10%	75%	25%	83%	40%	50%	20%
Katılımcı 6 (Erkek Bebek)	17		29%	53%	64%	36%	76%	35%	24%	35%
Katılımcı 7 (Erkek Bebek)	8	2	63%	37%	100%	0%	100%	37%	50%	25%
Katılımcı 8 (Kız Bebek)	10	2	60%	20%	75%	25%	80%	30%	30%	30%
Katılımcı 9 (Kız Bebek)	14	1	21%	64%	61%	39%	71%	36%	64%	7%
Katılımcı 10 (Kız Bebek)	22		41%	41%	46%	54%	59%	23%	23%	9%
Katılımcı 11 (Kız Bebek)	12		42%	50%	58%	42%	77%	25%	58%	25%
Katılımcı 12 (Erkek Bebek)	8	3	25%	62%	33%	67%	43%	25%	50%	25%
Katılımcı 13 (Erkek Bebek)	10	2	20%	50%	67%	33%	73%	40%	50%	20%
Katılımcı 14 (Erkek Bebek)	12		58%	25%	57%	43%	71%	25%	50%	25%
Katılımcı 15 (Erkek Bebek)	22		14%	64%	68%	32%	73%	50%	41%	4%
Katılımcı 16 (Erkek Bebek)	14	1	14%	78%	83%	17%	86%	36%	36%	21%
Katılımcı 17 (Kız Bebek)	21		19%	52%	30%	60%	69%	43%	67%	19%
Katılımcı 18 (Erkek Bebek)	10		60%	30%	83%	17%	89%	40%	50%	40%
Katılımcı 19 (Erkek Bebek)	11	2	27%	54%	64%	36%	75%	27%	18%	54%
Katılımcı 20 (Kız Bebek)	17		18%	65%	37%	62%	70%	35%	59%	12%
ORTALAMA	14,7		35%	47%	59%	41%	72%	35%	45%	22%

1. Cinsiyet Özdeşimine Yönelik Bulgular

Rorschach testinde özdeşleşme sorunsalı II ve III numaralı kartlarda incelenmektedir. Bu kartlar biseksüaliteye gönderme yapmakta ve her iki cinsiyete ait özdeşimlerin de verilmesi beklenmektedir. Bu kartlar kişiyi cinsel olanla ve cinsiyetler arası farklılıkla: kadınsılık ve erkeksilikle yüzleştirerek cinsel özdeşim güçlüklerine vurgu yapmaktadır (Vuillod, 2016; İkiz, 2021).

Çalışmaya katılan baba adaylarının yanıtlarına bakıldığında herhangi bir cinsiyete ait yanıt vermekten kaçındıkları görülmüştür. Hayvan yanıtlarının ve anatomi yanıtlarının çokluğu dikkat çekmektedir. Bu kartlara verilen şok ve ret yanıtları da özdeşim kapasitesinin düşüklüğünü ve bastırma savunma mekanizmasının kullanıldığını göstermektedir. Ayrıca yanıtlarda kartlara yönelik ve kişinin kendine yönelttiği değersizleştirmeler görülmektedir.

Baba adaylarının II ve III numaralı kartlara verdikleri yanıtlar hayvan (A) yanıtlarının insan (H) yanıtlarından fazla görülmesi infantil tarzda bir özdeşim kurduklarını göstermektedir. Bu durumda katılımcı baba adaylarının erkeksi ve kadınsı özdeşimi göremedikleri ve yer değiştirme savunma mekanizması kullanarak cinsel dürtülerini bastırdıkları görülmektedir. Libidinal dürtüleri hayvan yanıtlarına hareket ekleyerek (bakmak, eğilmek, temas etmek, kaldırmak) ifade etmişlerdir.

• Katılımcı 5- (25 Haftalık, Kız)

II. Kart-*“Birbirine karşı iki fil görüyorum hani armalarda olur ya kraliyet armalarında atlar matlar olur onlara benzer bir şeyler görüyorum (A)- Resmin bütününde. Bir fil bu, bir fil bu, birbirine karşı burunları kalkmış.”*

III. Kart-*“Bir şey kaldırmaya çalışan iki insan görüyorum karşılıklı. Resmin genelinde öyle görüyorum. (A)-Yerde bir ağırlıklar kaldırmaya çalışan iki insan gördüm şu ağırlıkları neyse artık.”*

• Katılımcı 18- (38 Haftalık, Erkek)

II. Kart-*“İki köpek görüyorum birbirleriyle temas eden iki köpek görüyorum. (A)- Bu şekilde ayakları ve burunları birbirine değişiyor. Tamam mıyız?”*

III. Kart- “İki insan görüyorum, birbirine bakan iki insan (A)- Bu şekilde (eliyle gösterdi ve kartı bıraktı).”

- **Katılımcı 15- (32 Haftalık, Erkek)**

II. Kart- “İki tane semazen el ele çak yapıyorlar. (gülerek) Bu şeyde oluyor ya semazenler onlara benzettim. böyle oturmuşlar el ele çak yapıyorlar. Başka, şunlar akciğere benziyor Başka yok görebildiğim bir şey yok ya. Şu bir de uçağa benziyor “sky force” oyunları var ya oradakilere benziyor. (A)- sarıkları”

III. Kart- “Köpek yüzüne benziyor. Köpek burunları burada, şu papyona benziyor, şu gitara benziyor. (A)- Şekil itibariyle benzettiğim için bir şey düşündürdüğü için değil, (nasıl söylemesi gerektiğiyle ilgili sorular sordu)”

II ve III numaralı kartlarda beden tasarımı verilmemesi ve cinsiyet özdeşimlerindeki zorlanma anatomi yanıtlarında da görülmektedir.

- **Katılımcı 1 (26 Haftalık, Kız)**

II. Kart- “Burada bir kan var ama bu neye bulaşmış, nasıl bulaşmış, bir kanlar bir lekelenmeler var ama, cık, tek bir şey sorabilir miyim bu kartlar birbiriyle alakalı mı öyleyse başka bir şey diyeceğim çünkü, .., bir kan ve kanlanma görüyorum ama nedir ne değildir çözemiyorum açıkçası.”

III. Kart- “Ya ... söyleyebilir miyim? Yani sanki böyle bir bağlantı olabilir mi bir yer ama bu kadın üreme organındaki tüplere, kanallara, onlara yakın bir .. gibi geliyor. (A)- Ama tabi şeyden dolayı ... bebek ... öyle bir çağrışım yaptı.”

- **Katılımcı 2- (29 Haftalık, Erkek)**

II. Kart- “Burada bir yüz gibi bir şey gördüm, insan vücuduna da benziyor biraz, Bu kadar. (A)- Şunlar akciğerler, boğaz, kırmızılık da kan olsun, kalp işareti gibi biraz.”

III. Kart- (ŞOK-RET) “Bu da tam bir şey çağrıştırmadı ama ... biraz somut düşünüyor olabilirim tabi, buna tam bir şey söyleyemeyeceğim.

- **Katılımcı 17- (32 Haftalık, Kız)**

II. Kart- “Alt kısmında kelebek görüyorum, yani şöyle şu iki tarafında benzer iki tane hayvan var ve ellerini böyle tepede birleştirmişler, hangi hayvan, ayı yavrusu gibi bir şey olabilir üstteki parçayı bir şeye benzetemedim, bu kırmızı

kısmı (A)- Şöyle ilk baktığımda keleşi gördüm ondan sonra baktığımda da şurada yüzleri var sanki (keleş için) şu kırmızı olan”

III. Kart- “Bunda parça parça bir şey görüyorum ama değil gibi de aslında. Şu ortada papyon var kırmızı parçası, şurası ilk etapta insan gövdesi, kaburgası gibi hani zırh gibi gördüm, ondan sonra bir hayalet gibi, silüet gibi şu kısmı ikisi de eş birbirine şuradan silüet çıkıyor gibi geldi, hayalet gibi bu kadar bunda (A)- Altı burası olan iki tane silüet eş. Bunlara istediğimiz şekilde bakmakta özgür müyüm? Verdiğiniz gibi mi?”

• **Katılımcı 9- (24 Haftalık, Kız)**

II. Kart- “Kürek kemiğine benziyor kürek kemiği diyorum şey leğen kemiği (A)- Kuzu parçasına benziyor, kuzu da kesip parçalanıyor bizde ona benziyor.”

III. Kart- “Bakışta iki tane insan gördüm karşılıklı, bir yerden bir şey kaldırıyormuş gibi. Şunlar böbreğe benziyor. Öyle. (A)- Yerden ağırlık kaldırıyormuş gibi bir insan. Kafaları kuşa da benziyor kuş kafası. Bu da papyona benziyor ortadaki.”

• **Katılımcı 19- (25 Haftalık, Erkek)**

II. Kart- “Burada da dizleri üzerine çömelmiş iki kişi gibi duruyor herhalde ve ellerini birbirine temas ettiriyor olarak görüyorum. (A)- Yani aslında detaylara inmeden ilk ana görselde o çıkıyor karşıdan. Hani dizlerini temas ettiği yerde de sanki bir kalp görseli var.”

III. Kart- “Burada da akciğer ve kalp olarak sanki görüyorum kırmızı olan detaylar da, yine kararsız olan cisimlerde şekiller de bir iki kişi olarak görüyorum (A)- Şu kırmızı olan kalp olarak canlandı gözümde iki kişi olarak arada gördüğüm de akciğer olarak canlandı kişinin biri yansıması da olabilir.”

Kartlarda teste ve kartlara yönelik sorular “Nasıl tariflemem gerekiyor?”, “Her yönde bakabilir miyim?” ve “bir şeye benzetemedim”, “bir şey çağrıştırmadı” tarzında savunmacı yanıtlar baba adaylarının bu kartlarda ilişki ve özdeşim kurmakta zorlandığını göstermektedir.

• **Katılımcı 8- (37 Haftalık, Kız)**

II. Kart- “Yüzleri birbirine dönük iki kişi ellerini birleştirmişler dizleri de dokunuyor aynı kişilerin Siyah alanda da iki tane köpek (A)- Uyumlu

görünüyorlar ikisi de. Köpekler için ne biliyim sadık da olabilir çok saldırgan olduklarını söyleyemem. Aslında şurada kelebek var tam şey yapamadım.”

III. Kart- (ŞOK, RET) *“Bir şey çıkaramıyorum desem, çık.”*

• **Katılımcı 20- (35 Haftalık, Kız)**

II. Kart- *“Fal bakmak gibi geldi bir şey yok bu kartta bakmak hiçbir anlam çıkaramadım. Ben bundan hiçbir anlam çıkaramadım ya, bunlar bir de simetrik niye yapılıyor ki? Bir vadi var, vadinin sonunda sur gibi bir şey var, şunun ilerisinde de kapı gibi bir şey var. (A)- Saçma olabilir ama bilmiyorum.”*

III. Kart- *“İki tane birbirine bakan kuş var gibi duruyor burada. Başka da hiçbir şey göremiyorum. Nasıl tariflemem gerekiyor? Böyle bir şey. (A)- Tavus kuşu gibi duruyorlar. Aklıma başka bir şey gelmedi.”*

• **Katılımcı 13- (34 Haftalık, Erkek)**

II. Kart- *“Yani bu resmin tamamını bir şeye benzetemedim ama altta kalp gibi bir şey var şurada. Bu da olmasa ciğer filmi derdim. Ama olmasa, burada “focus” olduğum şey şu kırmızılık. (A)- Çünkü kalbe benzemesi, biyolojik bir kalbe benzemiyor ama emojilerde falan gördüğümüz, burada tabi boya bir akmış gotik kalbe benziyor.”*

III. Kart- *“Buna belli bir yönde bakmam mı gerekiyor yoksa her yönde bakabilir miyim? Yani bunu bir şeye benzetemedim. Tek olarak baksam Efes minyatürlerine benziyor eski sanki bir insan veya hayvan silüeti gibi. (A)- Bir taraftan ele alırsam minyatüre benziyor minik.”*

• **Katılımcı 14- (35 Haftalık, Erkek)**

II. Kart- *“Bu da akciğere benziyor hep organdan gidiyor. İnsan yüzüne de benziyor, benzetmem gereken başka bir şey var mı acaba? Bir şey söyleyeceğim ama komik gelmesin, burada biraz daha bakınca ayak üzerinde kalkmış tavşanlar olabilir, ya da benim psikolojim bozuldu. (A)- Özellikle kulak bırakılmış gibi, kulakların içi kırmızı gibi.”*

III. Kart- *“Bunu bir şeye benzetemiyorum. Ya ama bu da insan yüzü olabilir, yine göz burun hayali görüyorum ama, başka bir şey göremedim. (A)- Bir şey bulmaya çalıştığım için ... Hayal dünyam da çok geniş değil ...”*

- **Katılımcı 16- (28 Haftalık, Erkek)**

II. Kart- *“Bu bir şeye benzemiyor ki alta bir pembe kelebek yine kelebeğe benziyor üsttekiler de bir şeye benzemiyor ama hiç bu bir şeye benzemiyor ki bu ben mi benzetemiyorum. (A)- Şu kelebek sadece. Şu ortada beyaz kısım da uçak gibi bir şey var ama uçağa da benzemiyor ki”*

III. Kart- *“İki zayıf insan karşılıklı, ortada papyon, arkalarında iki tane pembe olan enstrüman, birbirlerinin kopyası gibi, aynadaki karşılığı gibi şekli (A)- Papyon dediğim de yine aynadaki yansıması gibi, bu papyon dediğim de kalp de olabilir, ellerindekiler”*

Çalışmaya katılan 20 baba adayından yalnızca 4 tanesi cinsiyete ilişkin yanıt verebilmiştir.

- **Katılımcı 3- (28 Haftalık, Kız)**

II. Kart- *“Burada burunları birbirine değen iki tane yavru köpek gördüm ama çok garip oldu... Bu kadar. (A)- Şurada kulakları, Yavru köpek ikisi de, tüylü bir köpek ikisi de.”*

III. Kart- *“Burada daha çok birbirine bakan iki kadın görüyorum, topuklu ayakkabı giymişler, ellerinde çantalar var gibi. (A)- Şöyle topuklu ayakkabılar, çantaya benzettiklerim.”*

- **Katılımcı 4- (34 Haftalık, Kız)**

II. Kart- *“Bir kalp şekline benzeyen bir şey var. İki tane ayı sanki birbirlerinin elini tutmuş gibi, ya da hayvan olmayabilir insan da olabilir, bilmiyorum da başka bir şey göremedim. (A)- Kırık kalp sanki yıpranmış. Birbirlerine elini vermiş, uzatmış, çömelir pozisyonda oturuyorlar gibi. Büyük normal bir ayı.”*

III. Kart- *“Bir tane kelebek, ortada bir kelebek var, iki insan var birbirlerine bakan. Bu kadar. (A)- Ya iki tane kadın da olabilir, ortada, bilmiyorum bir şeyi paylaşamıyorlar gibi ama, Sonra bir hayvan ayağı var sanki ya da topuklu ayakkabı gibi.”*

- **Katılımcı 6**

II. Kart- “Ne gördüğümü mü söylüyorum? Yani bu fotoğrafta bir yarasa görüyorum, kanatları açık bir yarasa ya da dikkatli bakarsam iki ayrı çift de görüyorum hangisini söylememi istersiniz? **(A)-** Birbirlerini öpüyorlar hatta. İnsan değil, kanatları var, birbirlerine sarılan mitolojik öge muhtemelen biri dişi biri erkeği temsil ediyor olabilir.”

III. Kart- “Burada ne görüyorum ...(15 sn) Burada birbirine bakan iki kadın figürü görüyorum herhalde, ortada kurdele var, aşağı doğru eğilmişler birbirlerine bakıyorlar. **(A)-** Normal kadın gibi değil kadın sembolize eden iki... Şunlar da böbrek.”

- **Katılımcı 7- (33 Hafta, Erkek)**

II. Kart- “İki insanın birbiriyle bütünleşmesi, teması **(A)-** İki tane insan karşılıklı ellerini birbirlerine temas ettiriyorlar. Birbirine temaslı, birbirleriyle temas kurmaya çalışıyorlar.”

III. Kart- “Bu da iki insan bir yerde bağlılar diyelim. Abi kardeş hatta abla kardeş, bir anneden bir göbek bağları var ortada birleşiyorlar. **(A)-** Karşılıklı, bakış pozisyonu, aşağıda bir bağ var.”

2. Kadınsı ve Annesel Tasarımlara Yönelik Bulgular

Rorschach testinde bulunan VII ve IX numaralı kartlar çoğunlukla birlikte değerlendirilmektedir ve kişinin arkaik anne imgesi, kadınsı konum alabilmesi, özdeşim kapasitesi, hamilelik ve doğum fantezileri hakkında bilgi vermektedir. VII. Kart kadınsılığa ait değerlerin verildiği bir karttır ve kadınsı özdeşim sembollerinin verilmesi beklenmektedir. Kişinin bu kartta kadınsı konum alabilmesi kendi kadınsı özdeşim kapasitesine gönderme yapmaktadır. IX. Kart ise kişinin kendi doğum öyküsü, arkaik anne imgesi, rahim içi düşlemlerinin değerlendirildiği bir karttır. VII ve IX. Kartlar birlikte düşünüldüğünde anne ve kadınlık imgeleri vermektedir. Bu kartlara verilen yanıtlarda regresif dünyadaki nesne ilişkileri ve düşlemlere yapılan göndermeler önemlidir. Kişinin erken dönem anne ile kurulan ilişkileri hakkında açıklayıcı bilgiler vermektedir. (İkiz, 2021).

VII ve IX numaralı kartlarda baba adaylarının kadınsı özdeşim kapasiteleri değerlendirilmiştir. Yanıtlar incelendiğinde baba adaylarının kadınsı tasarımlar vermekte güçlük çektikleri görülmüştür. Kadın yanıtının banal olduğu VII. Kartta 20 baba adayından yalnızca 5 tanesi kadınsı tasarım verebilmiştir. Kadınsı tasarım veren 5 baba adayının 2'si ise şok sonrası yanıt vermiştir. IX. Kartta yalnızca bir baba aday kadınsı, annesel ilişkiye ve özdeşime yönelik yanıt verebilmiştir. VII. Kartta kadınsı yanıt veren baba adaylarının bunu IX. Kartta sürdüremedikleri görülmektedir. IX. kartı reddeden baba aday sayısı 3'tür ve hepsi erkek bebek bekleyen baba adaylarından oluşmaktadır. IX. Kartta iki baba adayının şok sonrası yanıt verebildiği görülmektedir.

Kartlara verilen yanıtlarda hayvan (A) yanıtlarının insan (H) yanıtlarından fazla olduğu görülmektedir. Baba adaylarının kadınsı özdeşime dair yanıt vermeleri beklenen bu kartlarda infantil yanıtlar vererek yer değiştirme savunma mekanizmasına başvurdıkları görülmektedir. *“Hiçbir anlam veremedim”, “Bir şeye benzetemedim”, “Bununla alakalı bir şey söyleyemiyorum”* yanıtları ise baba adaylarının bastırma savunma mekanizmasına başvurdıklarını göstermektedir.

- **Katılımcı 1 (26 Haftalık, Kız)**

VII. Kart- *“Yine bu da bir şeyin iki yüzü ama neyin iki yüzü dersiniz, bu sanki dünya haritasından bir kesit, kanallara, denizlere bağlanan bir kesit.”*

IX. Kart- *“Bence bu gebelikle ilgili bir şey. Cenin halinde 3-5 aylık bebek var. Daha doğmamış. Yani bir gebelik tasvir ettim .. hatta belki ikiz bir gebelik. (A)- Çocuk önce yukarıya doğru büyüyor sonra aylar geçtikçe aşağı doğru iniyor, rahme, doğum gerçekleşsin diye. İçimde bulduğum durum da bunu düşündürüyor bana. (Gülerek)”*

- **Katılımcı 3 (28 Haftalık, Kız)**

VII. Kart- *“Burada iki tane sırt sırta vermiş tavşan görüyorum, çok sevimli olduklarını söyleyemem, bir de tavşanın kafasını üstünde iki tane birbirine bakan çocuk yüzü görüyorum. Çok da sevimli olduklarını düşünmüyorum, biraz daha korku filmi gibi. (A)- Kulaklarının üstünde çocuk, hatta çocukların da tavşan tokası taktığını görüyorum.”*

IX. Kart- “Burada sırt sırta vermiş geyik, tavşan, domuz görüyorum ama sırt sırta derken küsmüş gibi değil de birbirlerine destek oluyormuş gibi, birbirlerine bağlayan bir şey. Tavşanlar yaşça biraz daha ileri gibi, domuzlar biraz daha yavrular. Zaten domuzlar biraz daha ayrılar, daha çok oyun oynuyorlar gibi. (A)- Boynuzlarından dolayı geyik, destekledikleri şey, tavşan kafasına benzettim, bunlar da yavrular.”

• **Katılımcı 4 (34 Haftalık, Kız)**

VII. Kart- “Bu da bir ağaç yaprağı, ^ fil mi, bakıyım, fil var sanki evet fil var. v Yırtıcı bir hayvan var kurt gibi, kurt gibi bir hayvan görüyorum, bu kadar. (A)- Yavru bir fil, küçük. Kurt sinirli ve yırtıcı.”

IX. Kart- “İki tane göz var, kaplumbağa var, (birkaç kez çevirdi, testin genelinde çevirdi.) Bir de kirpi, diken yani, kirp- hayvan diyeyim ama dikenli bir şey var. Bu kadar. (A)- Korkutucu, korkunç yani Kaplumbağalar, yukarıdan aşağı inmeye çalışıyorlar, o şekilde. Kirpi büyük ama çok korkutucu değil.”

• **Katılımcı 5 (25 Haftalık, Kız)**

VII. Kart- (RET) “Bir şeye benzetemedim bunu. Hiçbir şeye benzetemedim bunu. Çok... az...”

IX. Kart- “Uzaylı kafası (A)- Tamamı, Büst, omuzları. Nasıl uzaylı, değişik bir uzaylı.”

• **Katılımcı 8 (37 Haftalık, Kız)**

VII. Kart- “Birbirine bakan iki kişi, bir elleri dışarı dönük sanki kafalarını zorlanarak birbirlerine çevirmişler gibi. (A)- Şu bedenler de birleşiyor galiba, yapışık ikizler gibi bir şey. Hallerinden memnun değillermiş gibi.”

IX. Kart- “Buruna benziyor, insan burnuna (koydu, tarif etti, baktı) Bu kadar. (A)- Şöyle burun gibi geldi bana.”

• **Katılımcı 9 (24 Haftalık, Kız)**

VII. Kart- “Karşılıklı birbirine iki tane bakan yüz gibi duruyor ama insandan çok maymun yüzüne benziyor. Burası da yüze benziyor ama maske gibi bir şeye benziyor ikisi. (A)- Şurada karşılıklı birbirine bakıyormuş gibi insandan

çok maymun yüzü gibi yan profilden, heykel gibi, biblo gibi öyle bir şey düşündürdü.”

IX. Kart- (RET) *“Hiçbir anlam veremedim buna. (A)- Rastgele bir şekil gibi geliyor. Rastgele, önceden ip koyup ilkokulda yapıyorduk ya ipi bağlayıp resim kağıdını kaplayıp sonra ipi çekiyorduk.”*

- **Katılımcı 10 (31 Haftalık, Kız)**

VII. Kart- *“Soyut daha çok bir tuvale yapılmış renk deseni gibi. Birbiriyle konuşan iki surat var burada ama daha çok bir k- tavşan yani yandan görünüş tavşan gibi düşündüm. Şu alt görüntü de domuza benziyor domuz suratına (A)- Arkası yok tavşan sadece kafa görüntüsü gibi düşündüm.”*

IX. Kart- *“Ferah. Turuncu, yeşil ve kırmızıya göre daha mutlu duruyor. Ortada sanki bir çee- kanal varmış gibi şuraları koyudan açığa gittiği için. Buradan çıkınca Türk kahvesi falı baktıracaksınız herhalde bunları hiç falcı birine sordunuz mu bir sorsanıza ya, ^ şuradaki iki dağ sanki ana hattan ayrılmak istemezcesine elinde kalan son enerjisiyle bağlanmak istiyormuş gibi. (A)- Şu ana hat”*

- **Katılımcı 17 (32 Haftalık, Kız)**

VII. Kart- *“Burada karşılıklı iki tane yüz görüyorum yani vücudu normal vücut gibi değil ama kafa olarak gördüm iki tane karşılıklı birbirine benzeyen yüz onun dışında başka bir şey görmüyorum (A)- Karşılıklı birbirlerine bakıyorlar ama tabi vücutları vs. yok.”*

IX. Kart- *“^Burada, ağacın arkasından bakan bir maymun yüzü görüyorum, hani ağacın yaprakları içinden bakıyor, üstteki pembe kısmı anlamlandıramadım (A)- Gösteriyim mi? Şurası gözleri şurası ağzı şu da üstünü kaplayan yapraklar. Gözleri şaşı biraz sersem bakan bir maymun gibi.”*

- **Katılımcı 20 (35 Haftalık, Kız)**

VII. Kart- *“Şurada iki tane birbirine bakan yüz var çok masum birbirine bakıyorlar. Burada da iki tane birbirine bakan domuz var onlar da birbirine bakıyor. Şuradan bir anlam çıkartamadım. (A)- Şunlar domuz şunlar yüz ama çok masum böyle ağlamaklı bakan yüz gibi duruyor, şundan da bir anlam çıkartamadım.”*

IX. Kart- “Şu aşağıda iki tane bebek var ikisi de sanki emmeye çalışıyorlar gibi şurada iki küçük bebek var kafaları biraz büyük, üstte de üstte ne var anlayamıyorum üstten bir şey çıkaramadım. (A)- Sadece kafalarını ve gövdelerini bebeğe benzettiğimi söyledim. İkiz birleşik bebek gibi duruyorlar biraz kafaları büyük gövdesi küçük, birleşik.”

- **Katılımcı 7 (33 Haftalık, Erkek)**

VII. Kart- “İki tane tavşan karşılıklı bakışıyorlar. (A)- Yavru tavşanlar”

IX. Kart- “Böyle mi düzü tersi bir şeyi var mı? Değişik, pembeden şeye doğru, kabuğu kıra kıra (A)- Nasıl diyeyim, mesela yeşil elmanın dışı yeşildir içi beyazdır onun gibi, değişe değişe ortama adapte oluyor.”

- **Katılımcı 12 (34 Haftalık, Erkek)**

VII. Kart- “Yok bunda da bir şey. Bunda iki tane kafa var sanki ama ne kafası. (A)- Şurada dişleri gözleri iki kafa var”

IX. Kart- “İki tane kuş var sanki şurada kuş gibi geldi bana. Başka da bir şey ne tür papağan gibi duruyor ne tür dersiniz kuşlara (A)- Papağan benziyor.”

- **Katılımcı 13 (34 Haftalık, Erkek)**

VII. Kart- “Bunu da hiçbir şeye benzetemedim, yani, şurada birbirine bakan iki tane insan var diyebilirim ama bunlar sadece yüz olarak insana benziyor altlarında değişik bir figür var anlayamadım tam. (A)- Çünkü, bunu bana düşündüren buradaki görselin baskısı, şuradaki çukurluğu göz gibi duruyor şöyle ağız, burnu buradaki bir yüz figürü gibi geliyor bana.”

IX. Kart- (RET) “Bunla alakalı bir şey söyleyemiyorum. Yok çünkü benzettiğim bir şey.”

- **Katılımcı 14 (35 Haftalık, Erkek)**

VII. Kart- “(Bir melodi mırıldandı ve diğer kartlara baktı) Bunların mantıklı bir açıklaması var mı? (Gülerek) Şey olabilir mi? Birbirine bakan silüet olabilir, saçı yukarda kadın olabilir hatta. (A)- Benzettim sadece, Birbirine bakan yan açıdan görüntü diyebilirim bir insan yüzü gibi yani.”

IX. Kart- *“Hiçbir şeye benzemiyor bu ya, (eliyle kartın bir tarafını kapatarak) yani belki geyik boynuzu olabilir, ama başka bir şey çıkartamıyorum. İnşallah bunları okuyan salak demez bana. (A)- Benziyor sadece.”*

• **Katılımcı 15 (32 Haftalık, Erkek)**

VII. Kart- *“Şarkı söyleyen iki tane tavşan karşı karşıya (A)- Şekli itibariyle ...”*

IX. Kart- *“Bu da böyle taşlıklar ... Bir pencere olur ya, arka taraftan yeşillikler arasında ova gibi bir yer (A)- Bilmiyorum şu an şey aslında değişik bir ... beklediğimiz bir bebek var onunla aydınlığı ... Böyle bir şey olabilir”*

• **Katılımcı 18 (38 Haftalık, Erkek)**

VII. Kart- *“Birbirine bakan iki çocuk görüyorum onları da buradan anımsadım (A)-sevimli”*

IX. Kart- *“Bunu çok bir şeye benzetemedim sadece gördüğüm simetrilik. Sadece simetri bir şey görüyorum”*

Çalışmaya katılan 20 baba adayından 5 tanesinin VII. Kartta kadınsı tasarım verdikleri fakat bunu IX. Kartta sürdüremedikleri görülmektedir.

• **Katılımcı 11 (33 Haftalık, Kız)**

VII. Kart- *“Bu çok enteresan. Resmi tarif edebilir miyim? İki tane kuyruk kısmına anlam veremedim. Kuyruk üzerinde buraya kadar normal ancak bakarsam iki tane kadın yüzü birbiriyle konuşuyorlar başlarında saçları sanki yukarı doğru dikilmiş. bunlar da o filmlerde, biblo gibi olabilir biblo olur ya anlam veremezsiniz neye benzediğine ona benzettim (A)- Çok genç birbirlerine bir şeyler anlatıyorlar.”*

IX. Kart- *“v^ burada iki tane baykuş var ağaç yapraklarının altında dala konmuş iki tane baykuş birbirine bakıyor. Baykuşların ayakları kalın olur gerçekten de kalın. İki tane baykuş birbirlerine bakıyorlar acaba ne düşünüyorlar (A)- Klasik bizim hiç baykuş gördünüz mü klasik bizim ülkemizde yaşayan baykuşlardan çocukken çok korkardım, başları çevirenlerden 180 derece çeviriyorlar biliyorsunuzdur.”*

• **Katılımcı 2 (33 Haftalık, Erkek)**

VII. Kart- “İlk bakışta iki tane kız çocuğu birbiriyle konuşuyormuş gibi, birbirine bakıyormuş gibi, ^ters çevirince de iki tane fil kafası varmış gibi. (A)- Biraz daha böyle çizgi filmlerdekine benzer gibi, silüet gibi, saçında tokası var gibi. Fil de ileriye bakıyor gibi, burnunu kaldırmış.”

IX. Kart- “^şu bölgede uzay bölgelerinde çekilmiş nebula resimleri var. Bir onlara benzettim, toz bulutlarına. v başka da bir şey göremiyorum.”

- **Katılımcı 6 (26 Haftalık, Erkek)**

VII. Kart- “Birbirine bakan iki tane genç kız, saçları yukardan toplu, kolları açık, karşılıklı birbirlerine bakıyorlar. Onun haricinde ne düşündürdü diye sorarsanız bir tedirginlik hali var ikisinde de. (A)- Surat ifadeleri sanki birbirlerini tartıyorlar gibi.”

IX. Kart- “Aslında yine bakınca öbürüyle çok benzer bir şey görüyorum burada. iki tane geyik görüyorum üstte iki tarafa bakıyorlar ama bunlar bağlı değiller, altta iki hayvan birbirine bağlı, altta bebek figürü görüyorum en altta. (A)- Net olarak bir hayvan söyleyemem ama ... hayvanlar... Sırt sırta birbirine bağlı sırt üstü yatmış iki bebek.”

- **Katılımcı 16 (28 Haftalık, Erkek)**

VII. Kart- “Burada görebildiğim sadece birbirine bakan iki tane yaşlı kadın yüzü, başka bir şey göremiyorum. (A)- Şurada görüyorum sadece başka bir şey göremedim sadece, Nasıl, saçları önde, kakülü var gibi arkadan toplamış, çenesi uzun, gözleri içinde şimdi dikkatli bakınca onun da altında domuz var gibi görünüyor (güldü) bu tavşan gibi bir şey mi normalde gördüğüm şu da domuza benziyor.”

IX. Kart- (RET) “Bu hiçbir şeye benzemiyor ki, hiçbir şeye benzetemedim, cık, hiçbir şeye benzetemedim, hiçbir şeye.”

- **Katılımcı 19 (25 Haftalık, Erkek)**

VII. Kart- “Burada da sanki yansıma da olabilir ama tam onun da başından beri emin değilim, iki kişi de olabilir, bir kız çocuğu var sanki saç yukarda, ya da yukarda hareket halinde yukarda kalmış gibi duruyor (A)- Saç kısmı bu yüzü burada Ama boyundan aşağısı daha doğrusu onu tam oturtamadım açıkçası, ilk gördüklerim bunlar.”

IX. Kart- (RET) “^ > v Hangi resimden yola çıksam gördüğümde mi yola çıksam bunu pek bir şeye benzetemedim ...(aynısı?) farklı veriyor demek istiyorum ama bu şeyler de sanki, ya bunu bir şeye benzetemedim.”

3. Kastrasyon Endişesi ve Otorite İmgesine Yönelik Bulgular

Rorschach testinde bulunan IV. ve VI. kartlar kişinin ruhsal dünyasına ait otorite ve güç unsurları hakkında bilgi vermektedir. Bu bilgiler bize kişinin yaşadığı yetersizlik duygularını ve kastrasyon endişesini ortaya koymaktadır. Bu kartlar kişinin aktiflik-pasiflik sorunsalına gönderme yapmaktadır. Daha çok erkeğe ait güç sembolleri içeren kartta çoğunlukla fallik semboller bulunmaktadır. Bu fallik semboller hem erkeğe ait semboller hem de annesel imgeler olabilmektedir (İkiz, 2021).

IV. ve VI. kartlara verilen yanıtlar incelendiğinde IV. kartta güçlü ve fallik semboller verilirken VI. kartta pasifize edilen yanıtlar verilerek bunun sürdürülmediği ve endişeye yol açtığı görülmektedir. Baba adayları VI. kartta yanıtlarını pasifize ederek kastrasyon endişesini kontrol altına almaya çalışmakta, kontrol altına alamayan baba adayları da kartı reddederek pasif konumda kalmaya devam etmektedirler.

Çalışmaya katılan 20 baba adayından 5’i IV. kartı, 2’si VI. kartı reddetmiştir ve 4’ünün IV. karta, 4’ü nün de VI. karta şok yanıtı görülmüştür. En sevmediği kartlar sorulduğunda da 20 baba adayının 9’u IV. kart, 3’ü VI. kart yanıtını vermiştir.

• Katılımcı 3- (28 Haftalık, Kız)

IV. Kart- “Resmi nasıl tuttuğumun bir önemi var mı? ^daha çok bir ejderhaya benzettim ama bu izlediğim animelerin etkisi olabilir çok emin değilim (gülerek), Heybetli, bulutların üzerinde giden bir ejderha görüyorum. (A)- kafası, kanatları, bulut”

VI. Kart- (ŞOK) “^bunu da ejderhaya benzettim bu normal midir acaba, bunu daha çok benzettim diğerinden ama bunun biraz daha kanatları şey, kanatları yokmuş daha doğrusu. Daha çok ateş değil de suyla alakalı bir ejderha gibi. (A)- Şu kısım kafasına benziyor, onun dışında kanadı yokmuş. Yaşlı sanırım.

Heybetli, büyük bir ejderha. şurada yüzgeçleri mi desem çok öyle bir şeyi anımsattı.”

- **Katılımcı 4- (34 Haftalık, Kız)**

IV. Kart- (ŞOK) “Burada sanki bir robot var. Yani bu bilim kurgu filmlerindeki robotlara benziyor. (A)- Kafası, kolları, alt kısmı da dahil değil, dahil.”

VI. Kart- “(İç çekti) Bu da bir insan röntgenine benziyor biraz, bütününde, yanlarında da sanki yumruk var. Üstte iki tane kadın var. Bu kadar. (A)- Bütününde. Pardon, sadece şu kısmı, yanları saymıyorum. Yarım, belden yukarısı, kafası dahil, ayakları göremiyorum, kolları yok.”

- **Katılımcı 11- (33 Haftalık, Kız)**

IV. Kart- “Yeğenlerle beraber çok çizgi film izliyorum dinazorlar, dinazorlarla ilgili masallar da anlatırım, burada da o izlediğim şeylerden bir tanesi bir canavar görüyorum burada hatta elleri ayakları. Bir tane film vardı hatırlar mısınız makinelerden demir canavarlar vardı size nasıl tarif edebilirim bunu? Terminatör filmindeki o yaratıklar gibi. (A)- Ayakları, elleri, şurada gözleri zaten onların biçimsiz oluyor gözleri burada da bir toz kalkmış gibi bir hava var o kadar büyük ki canavar toz kalkmış alttan.”

VI. Kart- “^v Burada bir post görüyorum bir hayvan kürkü gibi bir şey, kürk tam post tamamen benziyor ama şeyi ben benzetemedim şu kuyruk mu başı mı şu kısmı çıkarırsak çok güzel bir hayvan postu diyebilirim. (A)- Memeli bir hayvan. Muhtemelen nesli tükenmiş bir hayvan görmeliyim illa ki çünkü yüzü kertenkeleyi andıran bir hayvan yapısı var, ama kalan kısım klasik bir hayvana ait post gibi.”

- **Katılımcı 17- (32 Haftalık, Kız)**

IV. Kart- “Ya bunda ejderha gibi bir şey gördüm aslında ejderha mı ... şurada kafası ilk benzettiğim o oldu alt kısmı ve onun üstten böyle silüeti kolları yarasa gibi bir şey de olabilir ejderha da olabilir kafasından yola çıktım benzetirken. (A)- Yani tam ejderha mı ondan da emin değilim, tepeden uçuyor, uçan başka bir böcek de olabilir...”

VI. Kart- “^v Yani ilk etapta baktığımda şurasını hayvan postuna benzettim, üst kısmını da benzetemediğim bir şey var böyle sanki elleri açılmış, insan da diyemiyorum ama çok fazla elleri olan karışık bir şey gördüm üst kısmında alt kısmında ekstra bir şey göremedim (A)- (Postu gösterdi) ama kafasını göremediğim için bir şey diyemiyorum. Belki böyle bir totem gibi bir şey de olabilir üst kısmı için.”

• **Katılımcı 13- (34 Haftalık, Erkek)**

IV. Kart- (RET) “Yani bunla alakalı da bir şey söyleyemeyeceğim, daha önce gördüğüm bağdaştırabileceğim bir şeye benzemiyor. Bu böyle.”

VI. Kart- “Bunu da bir şeye benzetemedim. Yani üstünü düşünmezsem Ama üstü var dolayısıyla şu an bir şeye benzetemedim. (Diğer karta geçecekken) Üstü olmasa diye konuşabilir miyim? Bir tane pöstekiye benziyor yere yayılmış, şömine önünde duran. Bir hayvan pöstekisi, inek muhtemelen.”

• **Katılımcı 16- (28 Haftalık, Erkek)**

IV. Kart- “(Gülerek) Eski çağlarda bir insan, aşağıdan yukarıya fotoğrafı gibi duruyor, yani, kabile insanı (A)- Şu kafasındaki orta çağlarda giyilen şey, şu da ayakları gibi geldi, perspektif baktığım zaman sanki aşağıdan yukarıya görüntüsü gibi.”

VI. Kart- “Bu da kayaya saplanmış kılıç gibi (A)- Kılıcın kolu, şu kesilmiş içinde ... devamı gibi görünüyor.”

4. Narsisistik Kırılganlığa Yönelik Bulgular

Rorschach testinde kartlara yapılan yorumlar, kartları çevirmek, testi değersizleştirmek veya değer vermek, testöre sorular sormak katılımcıların test materyalini kontrol etmeye çalışarak narsisistik bir savunma kullandıklarını göstermektedir. Narsisistik kırılganlık kişinin nesneyi kontrol etme çabasıyla kendini göstermektedir. Kişi nesneyi kontrol ederek kendi narsisistik benliğini korumaya çalışmaktadır (Kernberg, 1986; İkiz, 2021).

Baba adaylarının VII ve IX. Kartlara verdikleri yanıtlar incelendiğinde “bir şeye benzetemedim”, “Bu kadar.”, “Bu çok enteresan bunu tarif edebilir miyim?” “Böyle mi düzü tersi bir şeyi var mı?” , “Yok bunda da bir şey”, “biliyorsunuzdur” , “Bunların mantıklı bir açıklaması var mı?” gibi soru sorma,

kartları döndürme, karta yönelik espri yapma, kartlara ve testöre yönelik değersizleştirici yorumlar görülmektedir.

- **Katılımcı 1 (26 Haftalık, Kız)**

VII. Kart- “Yine bu da bir şeyin iki yüzü ama neyin iki yüzü dersiniz, bu sanki dünya haritasından bir kesit, kanallara, denizlere bağlanan bir kesit.”

IX. Kart- “Bence bu gebelikle ilgili bir şey. Cenin halinde 3-5 aylık bebek var. Daha doğmamış. Yani bir gebelik tasvir ettim .. hatta belki ikiz bir gebelik. (A)- Çocuk önce yukarıya doğru büyüyor sonra aylar geçtikçe aşağı doğru iniyor, rahme, doğum gerçekleşsin diye. İçimde bulunduğum durum da bunu düşündürüyor bana. (gülerek)”

- **Katılımcı 4 (34 Haftalık, Kız)**

VII. Kart- “Bu da bir ağaç yaprağı, ^fil mi, bakıyım, fil var sanki evet fil var. v Yırtıcı bir hayvan var kurt gibi, kurt gibi bir hayvan görüyorum, ı-ıhm, bu kadar. (A)- Yavru bir fil, küçük. Kurt sinirli ve yırtıcı.”

IX. Kart- “İki tane göz var, kaplumbağa var, v^vL. Bir de kirpi, diken yani, kirp- hayvan diyeyim ama dikenli bir şey var. Bu kadar. (A)- Korkutucu, korkunç yani. Kaplumbağalar, yukarıdan aşağı inmeye çalışıyorlar, o şekilde. Kirpi büyük ama çok korkutucu değil.”

- **Katılımcı 5 (25 Haftalık, Kız)**

VII. Kart- (RET) “Bir şeye benzetemedim bunu. Hiçbir şeye benzetemedim bunu. Çok... az...”

IX. Kart- “Uzaylı kafası (A)- Tamamı, Büst, omuzları. Nasıl uzaylı, değişik bir uzaylı.”

- **Katılımcı 8 (37 Haftalık, Kız)**

VII. Kart- “Birbirine bakan iki kişi, bir elleri dışarı dönük sanki kafalarını zorlanarak birbirlerine çevirmişler gibi. (A)- Şu bedenler de birleşiyor galiba, yapışık ikizler gibi bir şey. Hallerinden memnun değillermiş gibi.”

IX. Kart- “Buruna benziyor, insan burnuna (koydu, tarif etti, baktı...) Bu kadar. (A)- Şöyle burun gibi geldi bana.”

- **Katılımcı 9 (24 Haftalık, Kız)**

VII. Kart- “Karşılıklı birbirine iki tane bakan yüz gibi duruyor ama insandan çok maymun yüzüne benziyor. Burası da yüze benziyor ama maske gibi bir şeye benziyor ikisi. (A)- Şurada karşılıklı birbirine bakıyormuş gibi insandan çok maymun yüzü gibi yan profilden, heykel gibi, biblo gibi öyle bir şey düşündürdü.”

IX. Kart- (RET) “Hiçbir anlam veremedim buna. (A)- Rastgele bir şekil gibi geliyor. Rastgele, önceden ip koyup ilkokulda yapıyorduk ya ipi bağlayıp resim kağıdını kaplayıp sonra ipi çekiyorduk.”

• **Katılımcı 10 (31 Haftalık, Kız)**

VII. Kart- “Soyut daha çok bir tuvale yapılmış renk deseni gibi. Birbiriyle konuşan iki surat var burada ama daha çok bir k- tavşan yani yandan görünüş tavşan gibi düşündüm. Şu alt görüntü de domuza benziyor domuz suratına (A)- Arkası yok tavşan sadece kafa görüntüsü gibi düşündüm.”

IX. Kart- “Ferah. Turuncu, yeşil ve kırmızıya göre daha mutlu duruyor. Ortada sanki bir çee- kanal varmış gibi şuraları koyudan açığa gittiği için. Buradan çıkınca Türk kahvesi falı baktıracaksınız herhalde bunları hiç falcı birine sordunuz mu bir sorsanıza ya, ^ şuradaki iki dağ sanki ana hattan ayrılmak istemezcesine elinde kalan son enerjisiyle bağlanmak istiyormuş gibi. (A)- Şu ana hat”

• **Katılımcı 11 (33 Haftalık, Kız)**

VII. Kart- “Bu çok enteresan. Resmi tarif edebilir miyim? İki tane ... kuyruk kısmına anlam veremedim. Kuyruk üzerinde buraya kadar normal ancak bakarsam iki tane kadın yüzü birbiriyle konuşuyorlar başlarında saçları sanki yukarı doğru dikilmiş, bunlar da o filmlerde ..., biblo gibi olabilir biblo olur ya anlam veremezsiniz neye benzediğine ona benzettim. (A)- Çok genç birbirlerine bir şeyler anlatıyorlar.”

IX. Kart- “v^ burada iki tane baykuş var ağaç yapraklarının altında dala konmuş iki tane baykuş birbirine bakıyor baykuşların ayakları kalın olur gerçekten de kalın. İki tane baykuş birbirlerine bakıyorlar acaba ne düşünüyorlar (A)- Klasik bizim hiç baykuş gördünüz mü klasik bizim ülkemizde yaşayan

baykuşlardan çocukken çok korkardım, başları çevirenlerden 180 derece çeviriyorlar biliyorsunuzdur.”

- **Katılımcı 17 (32 Haftalık, Kız)**

VII. Kart- “Burada karşılıklı iki tane yüz görüyorum yani vücudu normal vücut gibi değil ama kafa olarak gördüm iki tane karşılıklı birbirine benzeyen yüz onun dışında başka bir şey görmüyorum (A)- Karşılıklı birbirlerine bakıyorlar ama tabi vücutları vs. yok.”

IX. Kart- “^Burada, ağacın arkasından bakan bir maymun yüzü görüyorum, hani ağacın yaprakları içinden bakıyor, üstteki pembe kısmı anlamlandıramadım (A)- Gösteriyim mi? Şurası gözleri şurası ağzı şu da üstünü kaplayan yapraklar. Gözleri şaşı biraz sersem bakan bir maymun gibi.”

- **Katılımcı 20 (35 Haftalık, Kız)**

VII. Kart- “Şurada iki tane birbirine bakan yüz var çok masum birbirine bakıyorlar. Burada da iki tane birbirine bakan domuz var onlar da birbirine bakıyor. Şuradan bir anlam çıkartamadım. (A)- Şunlar domuz şunlar yüz ama çok masum böyle ağlamaklı bakan yüz gibi duruyor, şundan da bir anlam çıkartamadım.”

IX. Kart- “Şu aşağıda iki tane bebek var ikisi de sanki emmeye çalışıyorlar gibi şurada iki küçük bebek var kafaları biraz büyük, üstte de üstte ne var anlayamıyorum üstten bir şey çıkaramadım. (A)- Sadece kafalarını ve gövdelerini bebeğe benzettiğimi söyledim. İkiz birleşik bebek gibi duruyorlar biraz kafaları büyük gövdesi küçük, birleşik.”

- **Katılımcı 2 (33 Haftalık, Erkek)**

VII. Kart- “İlk bakışta iki tane kız çocuğu birbiriyle konuşuyormuş gibi, birbirine bakıyormuş gibi, ^ters çevirince de iki tane fil kafası varmış gibi. (A)- Biraz daha böyle çizgi filmlerdekine benzer gibi, silüet gibi, saçında tokası var gibi. Fil de ileriye bakıyor gibi, burnunu kaldırmış.”

IX. Kart- “^Şu bölgede uzay bölgelerinde çekilmiş nebula resimleri var. Bir onlara benzettim, toz bulutlarına, v başka da bir şey göremiyorum.”

- **Katılımcı 6 (26 Haftalık, Erkek)**

VII. Kart- “Birbirine bakan iki tane genç kız, saçları yukardan toplu, kolları açık, karşılıklı birbirlerine bakıyorlar. Onun haricinde ne düşündürdü diye sorarsanız bir tedirginlik hali var ikisinde de. (A)- Surat ifadeleri sanki birbirlerini tartıyorlar gibi.”

IX. Kart- “Aslında yine bakınca öbürüyle çok benzer bir şey görüyorum burada. iki tane geyik görüyorum üstte iki tarafa bakıyorlar ama bunlar bağlı değiller, altta iki hayvan birbirine bağlı, altta bebek figürü görüyorum en altta. (A)- Net olarak bir hayvan söyleyemem ama ... hayvanlar... Sırt sırta birbirine bağlı sırt üstü yatmış iki bebek.”

- **Katılımcı 7 (33 Haftalık, Erkek)**

VII. Kart- “İki tane tavşan karşılıklı bakışıyorlar. (A)- Yavru tavşanlar”

IX. Kart- “Böyle mi düzü tersi bir şeyi var mı? Değişik, pembeden şeye doğru, kabuğu kıra kıra (A)- Nasıl diyeyim, mesela yeşil elmanın dışı yeşildir içi beyazdır onun gibi, değişe değişe ortama adapte oluyor.”

- **Katılımcı 12 (34 Haftalık, Erkek)**

VII. Kart- “Yok bunda da bir şey. Bunda iki tane kafa var sanki ama ne kafası. (A)- Şurada dişleri gözleri iki kafa var”

IX. Kart- “İki tane kuş var sanki şurada kuş gibi geldi bana. Başka da bir şey ne tür papağan gibi duruyor ne tür dersiniz kuşlara (A)- Papağan benziyor.”

- **Katılımcı 13 (34 Haftalık, Erkek)**

VII. Kart- “Bunu da hiçbir şeye benzetemedim, yani, şurada birbirine bakan iki tane insan var diyebilirim ama bunlar sadece yüz olarak insana benziyor altlarında değişik bir figür var anlayamadım tam. (A)- Çünkü, bunu bana düşündüren buradaki görselin baskısı, şuradaki çukurluğu göz gibi duruyor şöyle ağzı, burnu buradaki bir yüz figürü gibi geliyor bana.”

IX. Kart- (RET) “Bunla alakalı bir şey söyleyemiyorum. Yok çünkü benzettiğim bir şey.”

- **Katılımcı 14 (35 Haftalık, Erkek)**

VII. Kart- *“(bir melodi mırıldandı ve diğer kartlara baktı) Bunların mantıklı bir açıklaması var mı? (gülerek) Şey olabilir mi? Birbirine bakan silüet olabilir, saçı yukarda kadın olabilir hatta. (A)- Benzettim sadece, Birbirine bakan yan açıdan görüntü diyebilirim bir insan yüzü gibi yani.”*

IX. Kart- *“Hiçbir şeye benzemiyor bu ya, (eliyle kapattı bir tarafı) Yani belki geyik boynuzu olabilir, ama başka bir şey çıkartamıyorum. İnşallah bunları okuyan salak demez bana. (A)- Benziyor sadece.”*

- **Katılımcı 15 (32 Haftalık, Erkek)**

VII. Kart- *“Şarkı söyleyen iki tane tavşan karşı karşıya (A)- Şekli itibariyle ...”*

IX. Kart- *“Bu da böyle taşlıklar ... Bir pencere olur ya, arka taraftan yeşillikler arasında ova gibi bir yer (A)- Bilmiyorum şu an şey aslında değişik bir ... beklediğimiz bir bebek var onunla aydınlığı ... Böyle bir şey olabilir”*

- **Katılımcı 16 (28 Haftalık, Erkek)**

VII. Kart- *“Burada görebildiğim sadece birbirine bakan iki tane yaşlı kadın yüzü, Başka bir şey göremiyorum. (A)- Şurada görüyorum sadece başka bir şey göremedim sadece nasıl, saçları önde, kakülü var gibi arkadan toplamış, çenesi uzun, gözleri içinde şimdi dikkatli bakınca onun da altında domuz var gibi görünüyor (güldü) bu tavşan gibi bir şey mi normalde gördüğüm şu da domuza benziyor.”*

IX. Kart- (RET) *“Bu hiçbir şeye benzemiyor ki, hiçbir şeye benzetemedim, cık, hiçbir şeye benzetemedim, hiçbir şeye.”*

- **Katılımcı 18 (38 Haftalık, Erkek)**

VII. Kart- *“Birbirine bakan iki çocuk görüyorum onları da buradan anımsadım (A)-Sevimli”*

IX. Kart- *“Bunu çok bir şeye benzetemedim sadece gördüğüm simetriklik. Sadece simetri bir şey görüyorum”*

- **Katılımcı 19 (25 Haftalık, Erkek)**

VII. Kart- *“Burada da sanki yansıma da olabilir ama tam onun da başından beri emin değilim, iki kişi de olabilir, bir kız çocuğu var sanki saç*

yukarda, ya da yukarda hareket halinde yukarda kalmış gibi duruyor (A)- Saç kısmı bu yüzü burada Ama boyundan aşağısı daha doğrusu onu tam oturtamadım açıkçası, ilk gördüklerim bunlar.”

IX. Kart- (RET) “[^] > v Hangi resimden yola çıksam gördüğümünden mi yola çıksam bunu pek bir şeye benzetemedim ...(aynısı?) farklı veriyor demek istiyorum ama bu şeyler de sanki, ya bunu bir şeye benzetemedim.”

V.TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

A. Tartışma

Prenatal dönem baba adaylarının preödipal süreçlerinin, rahim içi düşlemlerinin, ödipal karmaşanın, kastrasyon karmaşasının ve ruhsal çifte cinselliğin yeniden canlandığı bir dönemdir (Missionnier, 2018). Bu çalışmada prenatal dönemde olan 20 baba adayının ruhsallığında kadınsı özdeşimlerini ve bu özlem ve çatışma içeren durumların kendini nasıl gösterdiğini Rorschach Testi aracılığıyla incelemek amaçlanmıştır. Çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır ve Rorschach Testi'nin bulguları Fransız Okulu'na göre yorumlanmıştır.

Baba adaylarının Rorschach Testi bulguları incelendiğinde genel olarak test süresince savunmacı bir tutumda oldukları dikkat çekmektedir. Baba adaylarının yanıt sayıları ortalama değer olan 20'nin altında kalarak 14,7 olarak hesaplanmıştır. Yanıt sürelerinin ortalaması ise 17:31 dakika olarak hesaplanmıştır. Baba adaylarının bütün yanıtlarının (G) yüzde oranı %35 bulunmuştur. Bu değer en fazla %30 beklenen değer üstündedir. Baba adaylarının az yanıt vermeleri, test sürelerinin beklenenden az olması ve çoğunlukla bütün yanıtlar vererek somut olanı dayanak almaları test süresince savunmacı bir tutum sergilediklerini göstermektedir.

Baba adaylarının test süresince genel olarak kullandıkları savunma mekanizmaları incelendiğinde birinci sırada olgun bir savunma olan bastırma savunma mekanizması yer almaktadır. Bastırma savunma mekanizması kişinin rahatsız olacağı bir durumdan kurtulma çabasını göstermektedir (McWilliams, 2017). Bastırma savunmasının sıklıkla kullanılması baba adaylarının verdikleri “bilemiyorum, başka bir şey göremiyorum, bir şey çıkaramıyorum...” gibi yanıtlarda ve 25 saniyeyi aşan yanıtlama sürelerinde (ŞOK) görülmektedir. Özellikle test sırasında regrese oldukça ve son karta yaklaştıkça açığa çıkan bu savunma baba adaylarının ketlenmiş bir görünüm vermelerine yol açmıştır.

Sıklıkla görülen bir diğer savunma mekanizması ise tekrar olgun bir savunma olan yer değiştirme savunma mekanizmasıdır. Yer değiştirme savunma mekanizması kişinin dürtü, düşünce veya davranışlarının, kişi için kaygılandırıcı olması sebebiyle, esas nesnesinden farklı bir nesneye aktarılmasıdır (McWilliams, 2017).

Katılımcı baba adaylarının hayvan yanıtlarının (A) yüzdelerinin ortalaması %45 iken insan yanıtlarının (H) yüzdelerinin ortalaması %22'dir. Protokollere bakıldığında 20 baba adayının 17 tanesinin yanıtlarında hayvan yanıtlarının insan yanıtlarından fazla olduğu görülmektedir. Hayvan yanıtlarının çokluğu yer değiştirme mekanizmasının kullanıldığını göstermektedir. Baba adayları dürtülerini bir insan formuyla anlatmak yerine hayvan formu üzerinden anlatmışlardır. Buna ek olarak hareket yanıtlarının da hayvana ait olarak anlatılması katılımcıların çocuksu bir özdeşleşme ile yer değiştirme mekanizması kullanarak dürtülerin başka bir nesne üzerinden ifade edildiğini göstermektedir.

Kız bebek bekleyen baba adaylarının hayvan yanıtlarının (A) erkek bebek bekleyenlerden fazla olduğu ve insan yanıtlarının (H) az olduğu görülmüştür. Kız bebek bekleyen baba adaylarının hayvan yanıtlarının yüzdesi %50 iken erkek bebek bekleyen baba adaylarının %41'dir. Kız bebek bekleyen baba adaylarının insan yanıtlarının yüzdesi %17 iken erkek bebek bekleyen baba adaylarının %26'dır. Kız bebek bekleyen baba adaylarının yer değiştirme mekanizmasına daha fazla başvurdukları görülmektedir. Kadın bedeni erkeğe bir bedensel eksiği hatırlatmaktadır (Parman, 2001). Bu durum kız bebek sahibi olacak baba adaylarının insan formu vermekte zorlanırken erkek bebek bekleyen baba adaylarının ise erkek bedeni üzerinden daha rahat insan formu verebildiklerini göstermektedir.

Preödüpal süreçleri tekrar canlanan baba adaylarının hayvan yanıtlarına ekledikleri küçük hareket yanıtları (kan) çoğunlukla “bakmak, eğilmek, oturmak, temas etmek” gibi pasif ve libidinal hareketlerden oluşmaktadır. Özellikle IX. Kartta verilen hayvan hareketi (kan) yanıtlarında “bakmak, birleşmek, bağ, bağlanmak, yansıma” yanıtları görülmektedir. Bu durum baba adaylarının hamilelik düşlemlerine, birincil narsisizmlerine ve kadınsı-anneler nesneye yönelik simbiyotik düşlemlerini ifade etmektedirler.

Katılımcı baba adaylarının form yanıtları incelendiğinde olumlu form yanıtlarının (F+) yüzdelerinin ortalaması: %59 iken olumsuz form yanıtlarının yüzdelerinin ortalaması (F-) %41'dir. Olumlu form yanıtlarının fazla olması baba adaylarının daha çok nesnel, gerçek ve toplumsal olana yöneldiklerini ve ruhsal malzemeyi bilinçdışından bilince ulaştırmakta zorluk yaşadıklarını göstermektedir. Olumlu form yanıtlarının çokluğu aynı zamanda düşlem kapasitelerindeki eksikliğe gönderme yapmakta ve katılımcıların savunma kullandıklarını göstermektedir. Olumsuz form yanıtları ise kişinin gerçeklik ve toplumsallıktan uzaklaşabilme kapasitesini ve bilinçdışını açığa çıkarabilme kapasitesini göstermektedir (Azieu ve Chabert, 2011; İkiz, 2021).

Gerçeklik ve toplumsallığa dayanma kişinin gerçeklik ilkesinin hizmetinde olduğunu göstermektedir (İkiz, 2021). Gerçeklik ilkesine göre hareket eden kişi dürtülerini bastırmakta ve bunları dış dünyaya uygun bir şekilde yorumlamaktadır (Freud, 1920).

Kız bebek bekleyenlerin olumlu form (F+) yanıtlarının erkek bebek bekleyenlerden az olduğu, olumsuz form yanıtlarının (F-) ise erkek bebek bekleyenlerden fazla olduğu görülmektedir. Kız bebek bekleyen baba adaylarının F+ yüzde ortalaması %53 iken erkek bebek bekleyenlerin F+ yüzde ortalaması %65'tir. Kız bebek bekleyen baba adaylarının F- yüzde ortalaması %46, erkek bebek bekleyenlerin F- yüzde ortalaması %35'tir.

Annelik, gebelik ve süt verme gibi kanıtlarla şüpheyi yer bırakmayacak bir şekilde yaşanan biyolojik bir süreçtir. Babalık ise dölleyici işlevi dışında biyolojik bir sürece sahip değildir ve bir ön varsayım üzerinden ilerlemektedir. Bu durum babalığı toplumsal bir zemine yerleştirmektedir (Freud, 1939; Parman, 2001). Anneliğin biyolojik kanıtına karşılık erkekler simgesel bir düzen oluşturmuşlardır ve bebeğe sadece yaşam değil aynı zamanda bir ad vererek soylarını toplumsal düzende sürdürmüşlerdir (Cournut, 2005). Form yanıtları karşılaştırıldığında erkek bebek sahibi olacak olan baba adaylarının toplumsallığa ve dış gerçekliğe daha çok sığındıkları görülmektedir. Erkek bebek neslin devamını, toplumdaki yerini temsil etmektedir. Dölleyici işlevi baba için tehlike unsurudur. Doğacak bebekleri erkek olacak olan baba adaylarının toplumsallığa ve gerçeklik ilkesine sığındıklarını düşündürmektedir. Erkek bebeğin baba adayları için tam bir beden sunacak olması da baba adaylarının gerçeklikte daha

çok kalabildiklerini düşündürmektedir. Kız bebek bekleyen baba adaylarının ise bilinçdışındaki malzemeyi bilince daha rahat çıkarabildikleri, kendi düşlemlerine ve fantezilerine erkek bebek bekleyen babalara kıyasla daha rahat izin verebildikleri görülmektedir.

Doğurmak eylemi yalnızca kadına özgü bir eylemdir ve baba olma süreci erkekte annenin sahip olduğu bu güce sahip olamayışın ve ruhsallıktaki çifte cinselliğin, cinsiyet kimliğinin bir bütün olamayışının yeniden hatırlanmasıdır (Blum, 2015; Missionnier, 2018). Katılımcı baba adaylarının cinsiyet özdeşimlerinin ve kadınsı-anneler ile ilgili olana verdikleri yanıtların incelenmesi için II, III ve VII, IX numaralı kartlara verdikleri yanıtlara bakılmıştır.

Baba adaylarının II ve III numaralı cinsiyet özdeşimlerinin ve nesne ilişkilerinin beklendiği kartlara verdikleri yanıtlar incelendiğinde çoğunluğunun herhangi bir cinsiyet, beden tasarımı veremediği, hayvan yanıtları kullanarak infantil bir özdeşimde kalmaya çalıştıkları, dürtülerini insan formuyla ifade etmekten kaçındıkları, bakmak, eğilmek, oturmak gibi pasif eylemleri kullandıkları görülmektedir.

Farklılık, bireye ayrılığın varlığını, ötekini ve yabancıyı hatırlatması sebebiyle rahatsızlık vermektedir. Farklılığın farkında olmak, cinsiyetin farkında olmaya denk düşmektedir (Cournut, 2005; Kayaalp, 2014). Erkekler bu farklılığın onlarda çağrıştırdığı tekinsizlik ve eksiklik sebebiyle kadınsının reddine gitmektedirler. Rorschach testindeki III. kart her iki cinsiyete de ait beden figürlerinin olduğu bir karttır. Bu kartta kişi her iki cinsiyete ait olan bedensel tasarımları birlikte verebilmelidir. Katılımcılar bu kartlarda herhangi bir cinsiyete ait tasarım verememişlerdir. Hayvan yanıtları ve anatomi yanıtlarının çokluğu hem tasarımlamadaki zorluğu, hem de cinsiyet özdeşimlerinde ve cinsiyet seçimindeki zorluğu göstermektedir. Bu durum kadınsı figürlerin yer aldığı VII numaralı kartta da görülmektedir. Katılımcılar hayvan yanıtlarını kullanmaya devam etmişlerdir. Bu kartta kadınsı tasarım veren yalnızca 5 baba aday olmuştur. Bu durum katılımcıların çocuksu özdeşimde kalmaya devam ettiklerini ve kadın imgeselliği karşısında cinsiyete dair konum alamadıklarını göstermektedir.

IX. karta gelindiğinde hayvan yanıtlarının yanı sıra muğlak form yanıtları verilmektedir. Bu sefer daha çok regrese olan baba adaylarının “bağ, bağlanma, birleşiklik, yansıma, sırt sırta” gibi yanıtlar vererek ayrışma problemine gönderme yaptıkları görülmektedir. Bu durum katılımcıların kadınsı ve annesel olan karşısında cinsiyet almanın verdiği endişeyi göstermektedir. Bu endişe karşısında katılımcılar, simbiyotik bir düşlem göstererek ilk nesneyle ayrışılmamış, simbiyotik bir döneme gönderme yapmaktadırlar.

Rahim içine dönme arzusu ve anneyle yeniden bir bütün olma düşlemi her insanın, ayrışma-bireyleşme döneminin tamamlanmasından sonra bile, bilinçdışında bulunan ve kişinin idealize ettiği bir bütünleşme arzusudur. Her insan anne karnında olduğu gibi bir simbiyotik duruma özlem duymaktadır. Kadınlar bu durumu hamile kalarak tekrar yaşayabilmekteyken erkekler ancak eşlerinin hamileliği üzerinden yaşayabilmektedir (Grotstein, 1982; Alptekin, 2017). Baba adaylarının yanıtlarında hem cinsiyet farkını görmekte zorlandıkları hem de birincil narsisizm dönemine regrese olarak ayrışmamış bir dönemin düşlemlendiği görülmektedir.

Kadınsı olan, kastrasyonu hatırlatması sebebiyle erkek için korkutucudur (Cournut, 2005). Prenatal dönemde birinci dişil döneme regrese olan baba adaylarında kastrasyon endişesi özellikle IV ve VI numaralı kartlarda görülmektedir. Baba adayları IV numaralı kartta güçlü fallik semboller vermişlerdir. Daha sonra VI numaralı kartta bu güç pasifleştirilmiş veya fallik uzantılar kesilmiştir. Katılımcıların fallik otoriteyle baş edemediği ve kartı reddederek veya fallik tasarımları güçsüzleştirerek güçlü otoritenin yol açtığı korkuyu etkisiz kılmaya çalıştıkları görülmektedir. Buna ek olarak eksikliğe yönelik endişe hemen her protokolde fallik sembolizm ile kendini göstermektedir. Özellikle kadınsı özdeşimin beklendiği III, VII ve IX numaralı kartlarda verilen fallik semboller bunu destekler niteliktedir. Yine bu kartlarda görülen çizgi film karakterleri, anime karakterleri ve bilgisayar oyunu karakterleri yoluyla infantil bir savunma kullanılarak fallik gücün endişe verici etkisinden uzaklaşmaya çalışıldığını göstermektedir.

Çocuğun besleyici ve bütün anne-oğul ilişkisinden ayrışması bir “erkek yarası”nın temelini oluşturmakta ve bu yarayı anneden farklı bir cinsiyete ait olduğunu öğrenmesiyle “narsisistik bir yara” takip etmektedir (Betcher ve

Pollack, 1993; Lax, 1997). Doğacak olan bebek baba adayının annesiyle olan ilişkisini ve annesiyle olan erken dönem çatışmalarını canlandıracaktır (Bergman, 2015). Baba adaylarının erken dönem çatışmalarının canlandığı ve narsisistik zedelenmelerinin tetiklendiği bu dönemde, arkaik döneme gönderme yapan VII ve IX numaralı kartlarda gösterdikleri narsisistik savunmalar dikkat çekmektedir. Bu duruma ek olarak erkek çocuğu ödipal rekabet sürecinde kadınsılığı kendi erkek kimliği için bir tehdit olarak görmekte ve kadınsılığı reddederek bir savunmaya girmektedir (Guignard, 2003). Bu savunmalar katılımcı baba adaylarının VII ve IX. kartlara verdikleri yanıtlar özelinde düşünüldüğünde kadınsı olanla yüzleşen katılımcıların bu kartlarda endişe ve narsisistik savunmayı düşündürten “kartlara yorum yapma, kartları döndürme, testöre soru sorma, testörü dayanak alma” gibi tutumları baba adaylarının regrese oldukça ve kadınsının varlığıyla yüzleştikçe savunmalarının ve kaygılarının arttığı görülmektedir.

Missionnier (2018), baba adayı için hamile eşinin durumunun onda rahim içi düşlemlerini canlandırması sebebiyle “nostaljik bir çekim gücü” yaşattığını söylemektedir. Baba adaylarının arkaik düşlemlerinin canlandığı VII ve IX numaralı kartlarda gördükleri “yansıma, bağ, bağlanma yanıtları” ilk nesne ile farklılaşmaya izin vermeyen simbiyotik yanıtlarla birleşmeye yönelik özlemleri görülmektedir.

Winnicott (1953), iç ve dış gerçekliği hem ayırmaya yarayan hem de bağlı tutan bir geçiş alanından bahsetmektedir. Bu geçiş alanı bebeğin erken döneminde yaşadığı tümgüçlülük yanılsaması ile gerçeklik arasında, bebeğin dış dünyayla ilişkisini başlatan bir alana denk gelmektedir ve bebek bu dönemde bir geçiş nesnesine tutunmaktadır (Halifeoğlu, 2022). Rorschach testi de burada bir geçiş nesnesi konumundadır. Kişi bu test ve elindeki materyal aracılığıyla kendi iç dünyasını testöre aktarabilmektedir (İkiz, 2021).

Test süresince savunmacı tutumlar ve ketlenmiş görünüm vermelerine rağmen baba adaylarının yanıt vermeyi sürdürmeleri ve özellikle son kart olan ve ayrılmayı temsil eden X. Kartta çoğunun yanıt sayılarını diğer kartlarına kıyasla arttırdıkları görülmektedir. Bu durum özellikle eşlerinin hamileliği sebebiyle kendi doğum sürecine regrese olan ve doğumun yaklaşmış olmasıyla rahimden

ayrılmanın, kastrasyonun da hatırlandığı dönemde olan baba adaylarının tutunma ihtiyaçlarını düşündürmektedir.

Yarı yapılandırılmış ön görüşmede katılımcılara kendi anneleri, babaları, kardeşleri, eşleri ile ilgili imgelerinin ve bekledikleri bebekleri ve kendi babalıklarıyla ilgili düşlemlerinin ve son olarak cinsiyetler arası farklara dair düşüncelerinin öğrenilmeye çalışıldığı sorular sorulmuştur.

Anneleri ile ilgili *“mükemmel, her anne gibi iyi bir anne, melek gibi, daha iyisi olamaz...”* gibi anneyi idealize eden ve bölme mekanizmasının kullanıldığını gösteren yanıtlar verilmiştir. İdealizasyon kişinin ilk bakım vereninin tümgüçlü olduğu fantezisinden kaynaklanmaktadır. Bu tümgüçlü anneye tutunma ihtiyacı yanında onunla iç içe geçme ihtiyacını da getirmektedir (McWilliams, 2017). Baba adaylarının anneleriyle ilgili söylemlerinde ayrışma problemine gönderme yapan *“her şeyimi anlatırım, her şeyimi bilir...”* tarzı yanıtlar görülmektedir. Bu söylemlerinde prenatal dönemde rahim içi düşlemleri ve birincil narsisizmi canlanan baba adaylarının ilk nesneleri olan anneleriyle birleşme ve onlara tutunma ihtiyaçlarını görülmektedir.

Babalarıyla ilgili söylemlerinde hem olumlu hem de olumsuz duygulanımlara yer veren yanıtlar verilmiştir. Babalarıyla ilişkilerinde ise daha çok mesafeye vurgu yapan *“uzağız, yakın değiliz, mesafeli, çok samimi değil...”* gibi yanıtlar görülmektedir. Katılımcıların babaları için hem olumlu hem de olumsuz duygulanım içeren yanıtları ve babaları ile ilişkilerinde mesafeye dikkat çekmeleri erkek çocuğun ödipal dönemde babasına olan çifte değerli tutumunu düşündürmektedir. Freud, Küçük Hans (1909) vakasında Hans’ın anneye yalnız kalmak için babayı uzaklaştırma isteğinden bahsetmektedir. *“Küçük bir Oedipus”* olarak nitelediği Hans’ta gördüğü bu isteğin, aynı zamanda sevdiği ve sevmek zorunda olduğu *“rol modeli ve ilk oyun arkadaşı”* olan babasına karşı çifte değerli duygulara neden olduğundan bahsetmektedir. Ödipal çatışmanın canlandığı bu dönemde baba adaylarının da kendi babalarına karşı çifte değerli söylemde bulundukları ve babalarına karşı mesafe alma ihtiyaçlarının olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların her iki ebeveynleri için ortak kullandığı bir ifade olan *“anne-oğul ilişkisinden daha ileri, arkadaş gibiyiz, bazen baba oğul bazen abi kardeş*

gibi...” tarzında kuşak farkını yok sayan söylemlere rastlanmaktadır. Bu durum bir üçüncüye kucak açmaya çalıştıkları ve ödipal çatışmaların canlandığı dönemde olan baba adaylarının kuşak farkını görmekten kaçındıklarını düşündürmektedir.

Kardeş tanımlarını anne-babaları üzerinden, onlar için kullandıkları kelimelerin aynısını kullanarak ifade etmişlerdir. Kız kardeşleri için daha çok duygulanım içeren ifadeler kullanılırken erkek kardeşler için daha mesafeli yanıtlar verilmiştir. Genellikle anneler için kullanılan ifadelerin kız kardeşlerde ve baba için kullanılan ifadelerin erkek kardeşlerde kullanılıyor olması cinsiyet farkının gözetildiğini ve yine ödipal çatışmayı düşündürmektedir.

Eşleriyle ilişkilerini genellikle olumlu duygulanımsal söylemlerle ifade etmektedirler. Buna ek olarak eşleri ile ilişkilerini bekledikleri bebekleri üzerinden ifade ederek güncele atıfta bulunan yanıtlar verdikleri görülmektedir. Çalışmaya katılan baba adaylarının hem kendi doğum hikayelerini anlattıkları hem de çocukluk anılarını rahatlıkla anlattıkları görülmektedir. Bu durum baba adaylarının, eşlerinin gebelik süreçleriyle bağlantılı olarak, regresyon kapasitelerinin gelişmiş olduğunu ve doğum sürecini sahiplendiklerini göstermektedir.

Eşleri ile olan ilişkilerine dair yanıtlarında cinselliğe dair söylemlerin eksik olması dikkat çekmektedir. Erkek çocuğu anneden ilk ayrılmayı yaşadığı süreçte yalnızca annenin eksikliğini değil, aynı zamanda annenin babaya yönelik arzusunu da kendisinin bir eksikliği olarak ve anneye yetemediği şeklinde hissetmektedir (Halifeoğlu, 2022). Baba adaylarının eşleriyle aralarına girecek olan hatta çoktan girmiş olan bir üçüncünün varlığı tıpkı erken dönemlerinde anneleri üzerinden yaşadıkları gibi eşlerinin arzularının kendilerinden çalınmasını ve bu durumun karşısında hissettikleri eksiklik duygusunu düşündürmektedir.

Babalık süreci erkek için neslinin devamının sağlanması ve kendi üretkenliğinin ispatı anlamına da gelmektedir. Babalar genellikle bebeklerinin kendileriyle benzerliklerini bulma çabasına girmekte ve evlatları arasında da kendilerine daha çok benzeyen çocuklarını daha çok sevdikleri bilinmektedir (Seçkin ve Oral, 2021). Baba adaylarının bekledikleri bebeklerine dair düşlemleri

sorulduğunda hem narsisistik yatırımları net bir şekilde görülmekte hem de fiziksel benzerliklere vurgu yaptıkları görülmektedir.

Nasıl bir baba olmayı hayal ettikleri sorulduğunda anne-babalarını tanımlamak için kullandıkları ifadeleri kendileri için de kullandıkları görülmektedir. Buna ek olarak baba adaylarının bebeklerini yönlendirmeye yönelik müdahaleci yanıtlar verdikleri görülmektedir. Çoğunlukla kendi ebeveynlerini ifade ederken görülen ayrışma sorunsalını kendi çocuklarını da narsisistik bir uzantıları gibi gördüklerini ifade eden söylemlerle tekrarladıkları görülmektedir. Bu durum baba adaylarının soylarını devam ettirecek olan bebeklerini kendilerinin bir devamı olarak gördüklerini ve birincil sürece regrese olan baba adaylarının bebeği kendi parçası olarak görme ve bebeğiyle bütünleşme fantezilerini düşündürmektedir.

Doğumunu bekledikleri bebekleri hakkında hislerine dair baba adaylarının 10 tanesi bir duygu hissedemediklerini, henüz bir şeyler hissetmek için erken olduğunu ve dışarda kalmış hissettiklerini ifade etmişlerdir ve “henüz elime almadım”, “daha bir şey tatmadık”, “henüz anne karnında” tarzında söylemlerde bulunmuşlardır. Bu durumun bebeği karnında taşıyamayan baba adaylarının simbiyotik düşlemlerini karşılayamamalarının neden olduğu eksikliğin ve bunun karşılanabilmesi için somutluğa ihtiyaç duyuyor olmalarının bir ifadesi olarak düşünülmektedir. Buna ek olarak dışarda kalmışlığa dair söylemlerinin ödipal çatışmanın yeniden canlanması sonucu nesneyi yeniden kaybetme endişeleriyle ilgili olduğu düşünülmektedir.

Bekledikleri bebeklerin cinsiyetine dair hisleriyle ilgili söylemlerinde ise yarısı kız bebek istediklerini diğer yarısı ise cinsiyetin fark etmediğini söylemiştir. Kız bebek isteyen ve kız bebek sahibi olacak olan baba adaylarının söylemleri daha çok kendileri üzerinden anlatılırken, kız bebek isteyen veya cinsiyeti fark etmez diyen erkek bebekleri olacak olan baba adayları daha çok eşleriyle olan çift ilişkilerine gönderme yapan çoğul dil üzerinden kendilerini ifade ettikleri görülmektedir. Bu durum erkek bebek bekleyen baba adaylarının rakip cinsiyetten bir katılımcının varlığıyla canlanan ödipal çatışmalarını düşündürmektedir.

Aubert (1999), baba adayının kendi kişiliğine ait narsisizminin bir kısmını ve en önemlisi de üreme gücünü yeni doğacak olan çocuğuna aktarmadığı takdirde onları depresif bir tehlikenin beklediğini söylemektedir. Baba adaylarının Rorschach protokollerinde görmekte zorlandıkları kadınsı tasarımlar ile bebeklerinin cinsiyetleri hakkındaki hislerine dair söylemleri karşılaştırılmıştır. Kız çocuk sahibi olacak baba adaylarının “zaten kız istiyordum”, “çok memnunum” tarzındaki söylemleri baba adaylarının karşı-tepki oluşturma savunma mekanizması kullanarak bu depresif tehlikeden kaçıyor olabileceklerini düşündürmektedir. Karşı-tepki oluşturma savunma mekanizması kişinin kendisi için tehdit edici bulduğu duyguları tersine çevirerek gerçekliği yok sayması ve karşıt duyguları abartılı bir şekilde ortaya koymasıdır (McWilliams, 2017). Erkek bebek sahibi olacak olan baba adaylarının ise “sağlıklı olsun yeter”, “fark etmez” tarzındaki söylemleri ise bir beden bütünlüğüne gönderme yapıyor olabileceği ve nesillerini devam ettirmelerini sağlayacak olan tam, bütün bir erkek evlat fantezisini düşündürmektedir.

Kadın cinselliğinin farklı ve kastratif yapısı erkeği korkutmakta ve erkeği ayırıştırıcı söylemlere, kadınlığın reddine, kadınlığa hükmetmeye, kadınlığı ve kadın cinselliğini kontrol altında tutmaya ve çiftcinselliğin reddine yönlendirecektir (Cournut, 2005). Çalışmaya katılan baba adaylarına cinsiyetler arası farklılığa dair düşünceleri sorulduğunda çoğunlukla fiziksel farklılıkların akla geldiği, güç kavramına gönderme yaptıkları görülmektedir. İlk nesneleri olan kadınların sahip oldukları doğurganlık yetisi karşısında hissettikleri kaygı ve korku kendisini bir karşı yatırım olarak erkeklerin narsisistik bir savunma göstererek toplumsal dünyada kültürel bir fallusçuluk geliştirmelerine neden olmuştur (Lax, 1997; Penot, 2019). Baba adaylarının yanıtlarında erkeğin fiziksel gücünün yanı sıra erkeğin toplumsal gücünden de sıklıkla bahsettikleri görülmektedir. Baba adaylarının cinsiyet eşitliğine yönelik söylemlerinde ise çoğunlukla bunu bir inanç meselesi olarak gördükleri ve eşitliğe inanmadıkları yanıtı gelmiştir. Buna ek olarak kadına yönelik, kadının yardıma ve korunmaya muhtaç, kırılgan ve naif varlıklar olarak ifade edildiği değersizleştirici söylemler sıklıkla görülmektedir. Baba olma süreci baba adayını için annenin sahip olduğu üreme gücüne sahip olamayışının ve simbiyotik düşlemleri sebebiyle bir erkek çocukken anneye duyduğu “rahim kıskançlığı”nın hatırlandığı bir süreçtir

(Diamond, 1986; Lax, 1997; Missionnier, 2018). Baba adaylarının kadınlara yönelik değersizleştirici tutumlarının arkasında kendi eksikliklerinin ve ilk nesneleri olan kadınların doğurganlık yetilerine olan hasetlerinin yer aldığı düşünülürken kadınlara yönelik “*bakıma ve korunmaya muhtaç*” söylemleri ise simbiyotik düşlemlere olan arzularını düşündürmektedir.

B. Sonuç ve Öneriler

Çalışmada eşleri prenatal dönemde olan 20 baba adayında yeniden canlanan kastrasyon endişesi, kadınsı özdeşimler ve kadınsının reddi kavramları incelenmeye çalışılmıştır ve cinsiyet özdeşimleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Eşlerinin hamileliği sebebiyle kadınsı olanın ve annesel yetilerin varlığıyla yeniden karşılaşan baba adaylarında kadınsı özdeşimlerin ve kadınsının reddinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda eşleri prenatal dönemde olan baba adaylarının kastrasyon endişelerinin yoğun olduğu, kadınsı özdeşimlerinin bastırıldığı ve yok sayıldığı görülmektedir.

Çalışmanın ilk hipotezinde eşlerinin hamileliği ile birlikte kadınsı yetilerle yeniden karşılaşan baba adaylarında kastrasyon çatışmasının tetiklenmesi beklenmekteydi. Baba adaylarının kastrasyon endişelerinin incelenmesi için Rorschach Testi’nde IV ve VI numaralı kartlara verdikleri yanıtlara bakılmıştır. Bu kartlarda kastratif endişenin yoğun olduğu görülmektedir. Baba adaylarının IV numaralı kartlara verdikleri güçlü fallik yanıtlar sonrasında VI numaralı kartta pasifleştirici yanıtlar verdikleri ve fallik otorite karşısında endişeye kapıldıkları görülmüştür.

Çalışmanın ikinci hipotezi kastrasyon endişesinin kadınsılığın reddi yoluyla bastırılarak savunma kullanan baba adaylarının Rorschach Testinde kadınsılığa yönelik yanıtların görülmeyeceği yönündeydi. Bunun için cinsiyet özdeşimlerinin incelendiği II-III ve kadınsı ve annesel yönün incelendiği VII-IX numaralı kartlara verdikleri yanıtlara bakılmıştır. Bu kartlarda beklenildiği gibi kadınsı tasarımlar verilemeyerek kadınsılığın reddine gidilmiş, cinsiyet farkına dair yanıtlar verilememiş, muğlak formlara başvurulmuş, bağlanma ve yansıma yanıtlarıyla da rahim içi düşlemine yönelik yanıtlar verilerek simbiyotik döneme gönderme yapılmış ve cinsiyet farkı reddedilmiştir.

Çalışmanın üçüncü ve son hipotezinde ise anneden farklı cinsiyete ait olduğunu anlayan erkek çocuğunun yaşadığı narsisistik zedelenme sonrasında baba adaylarının eşlerinin hamileliği sebebiyle annesel-kadınsı olanla yeniden yüzleşmeleri sonucu yine kadınsı ve arkaik anne imgesine gönderme yapan VII ve IX numaralı kartlarda narsisistik savunmalar görülmesiydi. Son hipotez de anlamlı bulunmuş, katılımcılar VII ve IX numaralı kartlarda kartları döndürme, sorular sorma, yorum yapma gibi narsisistik savunmalara yönelmişlerdir. Kontrole yönelik tutum sergilemiş ve narsisistik olarak kırılgan bir benlik göstermişlerdir.

Kadınsılığın reddi hem erkeğin kastrasyonla mücadelesi, hem de kadın cinselliğinin reddedilmesi anlamına gelmektedir (Guignard, 2003). Baba adaylarının kastrasyon endişelerinin yoğun olması ve cinsiyetin reddine gönderme yapan Rorschach Testi bulguları baba adaylarında kadınsılığın reddini göstermektedir. Buna ek olarak rahim içi düşlemlerine gönderme yapan yanıtları baba adaylarının simbiyotik döneme ve birincil narsisizm dönemine özlem duyduklarını, cinsiyet farkını görmekten kaçındıklarını göstermektedir.

En başta anneden ayrı olduğunun farkında olmayan bebek anneye kendisini bir bütün olarak algılamaktadır. Bu durum birincil narsisizm dönemindedir ve bebek annenin memesini kendi uzantısı olarak görmekte ve istediği zaman ulaşamadığı meme karşısında parçalanmışlık duygusu hissetmektedir. Bu duygu bir kez daha bu kez erkek çocuğu için anneden farklı bir cinsiyete ait olduğunu anlamasıyla tekrarlanmaktadır. Cinsiyet farkı erkek çocuk için bir şok etkisi yaratmaktadır. Cinsiyet farkının ayırt edilebilmesi ile erkek kendisi ve öteki arasındaki ayırım yapabilecek, kendi cinsiyetiyle var olabilecek ve kadınsılık değersizleştirilmeyerek libidinal ve narsisistik yatırımlarını annesel yetilere aktarabilecektir (Smirgel, 2003; Habip, 2019).

Çalışmada baba adaylarının ruhsallığında bulunan kastrasyon karmaşasının, ödipal çatışmaların ve cinsiyet özdeşimlerinin eşlerinin hamileliği dolayısıyla yeniden canlandığı görülmektedir. Baba adaylarının, bu çatışmaların tekrar canlanması ile birlikte, kadınsı özdeşimleri değersizleştirerek ve bastırarak kendi kadınsılıklarının yarattığı endişeden kurtulmaya çalıştıkları görülmektedir. Bu çalışmanın baba adaylarıyla yapılan klinik çalışmalarda cinsiyet özdeşimlerinin, ilk nesne ilişkilerine dair düşlemlerinin, ayrışma-bireyleşme meselelerine dair

simbiyotik düşlemlerinin konuşulabilmesi ile yaşadıkları çatışmaları anlamlandırabilmelerinde kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir.

VI. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- ANZIEU, D., CHABERT, C. (2011). **Projektif Yöntemler**. Çev. B. Kolbay, İstanbul, Bağlam Yayınları, (Orijinal çalışma yayın tarihi, 2004).
- AUBERT-GODARD, A., SOUSSAN, P.B., EKOUÉ, L. ROQUES, N., THIRION, M. (1999). “**Allaiter**”, Toulouse, Érès.
- BETCHER, W., POLLACK, W. (1993). **In a time of fallen heroes: The recreation of masculinity**. New York, Atheneum (Macmillan).
- BETTELHEIM, B. (1954). “**Symbolic Wounds: Puberty Rites and the Envious Male**”. Glencoe, The Free Press.
- BLOS, P. (1985). **Son and Father: Before and Beyond the Oedipus Complex**. New York, The Free Press.
- BUTLER, J. (2006). **Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity**, Routledge, New York, (Orijinal çalışma yayın tarihi, 1990).
- CHABERT, C. (1998). **Psychanalyse et Méthodes Projectives**. Paris, Dunod.
- COURNUT, J. (2005). **Erkekler Kadınlardan Neden Korkar**, Çev. B. Arıbaş, İstanbul, İletişim Yayınları.
- COURNUT-JANIN, M. (2012). **Kadını ve Kadınlık**. Çev. Ö. Soysal, M. Erşen. İstanbul, Bağlam Yayıncılık.
- FAIN, M., BRAUNSCHWEIG, D. (1971). **Eros et Antéros: Réflexions Psychanalytiques sur la Sexualité**. Paris, Payot.
- FREUD, S., W. FLIESS. (1985). **The Complete Letters of Sigmund Freud to Wilhelm Fliess, 1887-1905**, Cambridge, Harvard University Press.
- GREEN, A. (2019). **Hadım Edilme Kompleksi**, Çev. L. Kayaalp, İstanbul, Metis Yayınları, (Orijinal çalışma tarihi 1990) 3. Basım.

- İKİZ, T., ATAK, İ.E., DÜŞGÖR, B.P., ZABCI, N. (2013). **Rorschach Kodlama Kitabı 2 Yetişkin Normları**. İstanbul, Bağlam Yayıncılık, (Orijinal çalışma yayın tarihi, 2009), 2. Basım.
- İKİZ, T. (2021). **Rorschach Testi Psikanalitik Yorum, Kodlama ve Uygulamalar**. İstanbul, Bağlam Yayıncılık, (Orijinal çalışma yayın tarihi, 2017), 2. Basım.
- LACAN, J. (2013). **Fallus'un anlamı**. Çev. S.M. Tura, İstanbul, Altıkırkbeş Yayın, (Orijinal çalışma yayın tarihi, 1966).
- LAPLANCHE J., PONTALIS, J.B. (1988). **The Language of Psycho-analysis**, London, Karnac Books.
- MCWILLIAMS, N. (2017). **Psikanalitik Tanı**. İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, (Orijinal çalışma yayın tarihi, 1994), 6. Baskı.
- NASIO, J.D. (2018). **Psikanalizin Yedi Temel Kavramı**, Çev. Ö. Soysal, M. Erşen, Ankara, İmge Kitabevi Yayınları, (Orijinal çalışma yayın tarihi, 2006), 2. Baskı.
- ROIPHE, H., GALENSON, E. (1981). **Infantile Origins od Sexual Identity**, Madison, International Universities Press.
- STOLLER, R.J. (2021). **Sapkınlık**, Çev. E. Altınbilek, İstanbul, Sfenks Kitap, (Orijinal çalışma yayın tarihi, 1975).
- WINNICOTT, D.W. (1975). **Through paediatrics to psycho-analysis: Collected papers**. Levittown, Brunner/Mazel Publishers.

DERGİLER

- ABREVAYA, E. (2002). “Maskenin Ötesinde Erkeksilik”, **Psikanaliz Yazıları 5 Erkeksilik** (ss.13-27) içinde, İstanbul, Bağlam Yayıncılık
- ABREVAYA, E. (2007). “Kadını ve Çocuğu”, **Psikanaliz Buluşmaları 2 Kadınlık**, (ss.31-40) içinde, İstanbul, Bağlam Yayıncılık.
- AKHTAR, S., POWEL, A. (2015).” Sinema Filminde Babalar: Yakın Zamanlarda Gösterilen Bazı Filmlerde Babasal İşlevin Betimlenmesi”, **Gerçek ve Hayali Babalar** (ss. 71-90) içinde, İzmir, Odağ Psikanaliz ve Psikoterapi Eğitim Hizmetleri Org. Ltd. Şti. Yayınları.

- ALPTEKİN, G. (2017). “İlk Ayrılık: Rahim Üzerine”, **Ayrılık** (ss.143-162) içinde, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- AYDIN KARTAL, Y., KARAMAN, T. (2017). “Effect of Birth preperation training on prenatal attachment and depression”, **Zeynep Kamil Tıp Bülteni**, Cilt, 49, Sayı 1, ss. 85-91.
- BARCLAY L, DONOVAN J, GENOVESE A. (1996) “Men’s Experiences During Their Partner’s First Pregnancy: A Grounded Theory Analysis”, **Australian Journal of Advanced Nursing**, Cilt 13, Sayı 3, ss. 12-24.
- BARLETT E. E. (2004). “The effects of fatherhood on the health of men: a review of the literatüre”, **The Journal of Men’s Health & Gender**, Cilt 1, Sayı 2, ss.159-169.
- BENEDEK, T. (1970). "Fatherhood and Providing". **Parenthood** (ss.167-183) içinde, Boston, Little Brown.
- BERGMAN, A. (2015). “İlk Kez Baba Olmaya Başlama ve İlk kez Baba Olma Yaşantısı”. **Gerçek ve Hayali Babalar** (ss. 101-118) içinde, İzmir, Odağ Psikanaliz ve Psikoterapi Eğitim Hizmetleri Org. Ltd. Şti. Yayınları
- BLUM, L.D. (2015). “Baba İçin Bir Aktarım Nesnesi Olarak Bebek”, **Gerçek ve Hayali Babalar** (ss.119-130) içinde, İzmir: Odağ Psikanaliz ve Psikoterapi Eğitim Hizmetleri Org. Ltd. Şti. Yayınları
- BOGREN, L.Y. (1983). “Couvade”. **Acta Psychiatrica Scandinavica**. Cilt 68, Sayı,1 ss.55-65.
- BOEHM, F. (1930). The Femininity Complex in Man”, **International Journal of Psychoanalysis**, Cilt 11, ss.444-469.
- BURLINGHAM, D. (1973). “The Preoedipal Infant-Father Relationship”, **The Psychoanalytic Study of the Child**, Cilt 28, Sayı 1, ss.23-47.
- BRUNSWICK, R.M. (1940). “The Preoedipal Phase of the Libido Development”, **The Psychoanalytic Quarterly**, Cilt 9, Sayı 2, ss.293-319.

- CANEVAR, J., BUTTS, N. (1977). "Fatherhood and Emotional Illness", **The American Journal of Psychiatry**, Cilt 134, Sayı 4, ss.429-431.
- CHALMERS, B., MEYER, D. (1996). "What Men Say About Pregnancy, Birth and Parenthood", **Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology**, Cilt 17, Sayı 1, ss. 47-52.
- DE GROOT, J.L. (1933). "Problems of Femininity", **The Psychoanalytic Quarterly**, Sayı,2, ss.489-518.
- DE GROOT, J.L. (1946). "The Pre-Oedipal Phase in the Development of the Male Child", **The Psychoanalytic Study of the Child**, Cilt 2, Sayı 1, ss.75-83.
- DELLA VEDOVA A.M., BURRO, R. (2017). "Surveying prenatal attachment in fathers: The Italian adaptation of the Paternal Antenatal Attachment Scale (PAAS-IT)," **Journal of Reproductive and Infant Psychology**, Cilt 35, Sayı 5, ss. 493–508.
- DIAMOND, M.J. (1986). "Becoming a Father: A Psychoanalytic Perspective on the Forgotten Parent", **The Psychoanalytic Review**, Cilt 73, Sayı 4, ss.445-468.
- ERDEM, N. (2014). "Freud'un Kuramında Baba İşlevi", **Baba İşlevi** (ss. 15-22) içinde, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, (Orijinal çalışma yayın tarihi, 2012), 2. Baskı.
- ERGİN, A., ÖZDİLEK, R. (2014). "Değişen Babalık Rolü ve Erkek Sağlığına Etkileri", **Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi**, Cilt 11, Sayı 1, ss.3-8.
- EŞEL E. (2010). "Anneliğin nörobiyolojisi", **Türk Psikiyatri Dergisi**, Cilt 21, Sayı 1, ss.68-78.
- FISCHER, R.M.S. (2015). "Babalar, Tarih ve Psikanaliz", **Gerçek ve Hayali Babalar** (ss. 9-18) içinde, İzmir: Odağ Psikanaliz ve Psikoterapi Eğitim Hizmetleri Org. Ltd. Şti. Yayınları
- FINNBOGADÓTTIR H, SVALENIUS E, PERSSON E. (2003). "Expectant First-Time Fathers' Experiences of Pregnancy", **Midwifery**, Cilt 19, Sayı 2, ss.96-105.

- FLANDERS, S., LADAME, F., CARSLBERG, A., HEYMANS, A., NAZIRI, D., PANITZ, D. (2017). “Eşcinsellik Konusu Üzerine: Freud Ne Demişti?”, **Uluslararası Psikanaliz Yıllığı Yıkım, Yeniden Yaratım ve Cinsellikler** (ss.161-183) içinde, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- FLEMING A, CORTER C, STALLINGS J, STEINER M. (2002). “Testosterone and Prolactin are Associated with Emotional Responses to Infant Cries in New Fathers”, **Hormones and Behavior** Cilt 42, Sayı 4, ss.399-413.
- FREUD, S. (1900). “The Interpretation of Dreams”. **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: IV-V**, London, The Hogarth Press.
- FREUD, S. (1905). “Three Essays on the Theory of Sexuality”, **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: VII**, (ss.125-245) içinde, London, The Hogarth Press.
- FREUD, S. (1908). “On The Sexual Theories of Children” **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: IX**, (ss.207-226) içinde, London, The Hogarth Press
- FREUD, S. (1909). “Analysis of a Phobia in a Five-year-old boy” **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol:X**, (ss.3-149) içinde, London, The Hogarth Press.
- FREUD, S. (1911). “Psycho-analytic notes on an autobiographical account of a case of paranoia”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol:XII**, (ss.3-82) içinde, London, The Hogarth Press.
- FREUD, S. (1914). “On Narcissism”. **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol:XIV** (ss.67-102) içinde, London, The Hogarth Press.
- FREUD, S. (1915). “Instincts and Their Vicissitudes”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol:XIV** (ss.111-140) içinde, London, The Hogarth Press.

- FREUD, S. (1916). "On Transformations of Instinct as Exemplified in Anal Eroticism", **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol:XVII**, (ss.126-133) içinde, London, The Hogarth Press.
- FREUD, S. (1918). "From the history of an infantile neurosis", **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol:XVII**, (ss.3-122) içinde, London, The Hogarth Press.
- FREUD, S. (1920). "Beyond the Pleasure Principle". **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol:XVIII**, (ss.1-64) içinde, London, The Hogarth Press.
- FREUD, S. (1923). "The Ego and The Id and Other Works." **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: XIX**, (ss.3-66) içinde, London, The Hogarth Press.
- FREUD, S. (1924). "The Dissolution of the Oedipus Complex", **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol:XIX**, (ss.173-179) içinde, , London, The Hogarth Press.
- FREUD, S. (1925). "Some Psychical Consequences of The Anatomical Distinction Between The Sexes", **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol:XIX**, (ss.243-258) içinde, London, The Hogarth Press.
- FREUD, S. (1930). "Civilization and Its Discontents", **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: XXI**, (ss.59-145) içinde, London, The Hogarth Press
- FREUD, S. (1931). "Female sexuality", **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol:XXI**, (ss.221-244) içinde, London, The Hogarth Press.
- FREUD, S. (1937). "Analysis terminable and interminable", **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: XXIII**, (ss.209-253) içinde, London, The Hogarth Press.

- FREUD, S. (1939). "Moses and Monotheism", **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol: XXIII**, (ss.1-312) içinde, London, The Hogarth Press.
- FROMM, E. (1943). "Sex and Character", **Psychiatry**, Cilt 6, ss.21-31.
- GOLDBERGER, M. (1991). "Pregnancy During Analysis- Help or Hindrance?", **The Psychoanalytic Quarterly**, Cilt 60, Sayı 2, ss.207-226.
- GREENSON, R. (1968). "Disidentification From Mother: Its Special Importance for the Boy". **International Journal of Psychoanalysis**. Cilt 79, Sayı 2-3, ss.370-374.
- GROTSTEIN, J.S. (1982). "Newer Perspectives in Object Relations Theory". **Contemporary Psychoanalysis**, Sayı 18, ss.43-91.
- GUIGNARD, F. (2003). "Anneyle Ensest Yasağının Bekçiliğini Yapan "Kökensel Kaya" "Anne"ye mi Yoksa "Kadın"a Özgü Olan Mıdır?", **Kadınlık Yeniden Çağdaş Psikanalizin Bakışı** (ss. 61-78) içinde, İstanbul: İthaki Yayınları, (Orijinal çalışma yayın tarihi, 1999).
- GURWITT, A.R. (1976). "Aspects of Prospective Fatherhood: A Case Report", **The Psychoanalytic Study of the Child**, Cilt, 31, Sayı 1, ss.237-271.
- GREEN, A. (1973). "Le Genre Neutre", **Bisexualité et Différence des Sexes** (ss.251-262) içinde, Paris, Gallimard.
- GUDSNUK, K., CHAMPAGNE, F. (2012). "Epigenetic Influence of Stress and The Social Environment", **ILAR Journal**, Cilt 53, Sayı 3-4, ss.279-288.
- HABİP, B. (2019). "Freud ve Kadınlik", **Cinsiyetli Olmak** (ss. 25-34) içinde, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları (Orijinal çalışma yayın tarihi, 2007). 7. Baskı.
- HALİFEOĞLU, S. (2022). "Baba-nın-Adı". **Babalık İşlevi**, (ss.9-19) içinde, İstanbul, İdeal Kültür Yayıncılık.
- HALİFEOĞLU, S. (2022). "Sigmund Freud: Ruhsal-Cinsel Gelişim Dönemleri, Küçük Hans, Makara Oyunu, Sonradan Etki". **Çocuk ve Ergen**

Psikanalizi: Kuramcılar ve Kavramlar (ss.15-25) içinde, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.

HALİFEOĞLU, S. (2022). “Donald W. Winnicott: Yeterince İyi Anne, Birincil Annelik Tasası, Tutma, Ayna İşlevi, Geçiş Nesnesi ve Geçiş Görüngüleri, Nesnenin Kullanımı ve Hayatta Kalan Nesne, Kendi Başına Olma Yetisi, Sahte Kendilik, Çöküş Korkusu”. **Çocuk ve Ergen Psikanalizi: Kuramcılar ve Kavramlar** (ss.90-114) içinde, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.

HALLGREN A, KIH LGREN M, FORSLIN L, NORBERG, A. (1999) “Swedish fathers’ involvement in and experiences of childbirth preparation and childbirth”. **Midwifery**, Cilt 15, Sayı 1, ss. 6-15.

HERZOG, J.M. (1994). “Patterns of Prospective Fatherhood: A Study of the Fathers of a Group of Premature Infants” **Father and Child Developmental and Clinical Perspectives** (ss. 301-314) içinde, California, The Analytic Press (Orijinal çalışma yayın tarihi, 1982).

HORNEY, K. (1924). “On The Genesis of The Castration Complex in Women”, **The International Journal of Psychoanalysis**, Cilt 5, ss.50-65.

HORNEY, K. (1932). ”The Dread of Woman”, **The International Journal of Psychoanalysis**, Cilt 13, ss.348-366.

HORNEY, K. (1933). “Denial of The Vagina”, **The International Journal of Psychoanalysis**, Cilt 14, ss.57-70.

İKİZ, T. T. (2016). “Projektif Testlerin Klinik Psikolojide Kullanımı”, **Psikanaliz Konuşmaları** (ss.127-151) içinde, İstanbul, Bağlam Yayıncılık, (Orijinal çalışma yayın tarihi, 2005), 2. Basım.

JARVIS, W. (1962). “Some Effects of Pregnancy and Childbirth on Men”, **Journal of the American Psychoanalytic Association**, Sayı 10, ss.689-700.

JACOBSON, E. (1950). “Development of the Wish for a Child in Boys”, **The Psychoanalytic Study of the Child**, Cilt 5, Sayı 1, ss.139-152.

- JESSNER, L., WEIGERT, E., FOY, J.L. (1970) “The Development of Parental Atitudes During Pregnancy, **Parenthood: Its Psychology and Psychopathology** (ss. 209-244) içinde, Boston: Little, Brown.
- JONES, E. (1927). “The Early Development of Female Sexuality”, **Papers on Psychoanalysis** (ss.438-451) içinde, Boston, Beacon Press.
- JONES, E. (1933). “The Phallic Phase”, **Papers on Psychoanalysis**, (ss. 452-484) içinde, Boston, Beacon Press.
- KAYAALP, L. (2014). “Yıkıcılığın İnsani Kökenleri”, **Küçük Farklılıkların Narsisizmi** (ss.114-124) içinde, İstanbul, Bağlam Yayıncılık.
- KERNBERG, O.F. (1986). “Factors in the Psychoanalytic Treatment of Narcissistic Personalities”, **Essential Papers on Narcissism**, (ss.213-245) içinde, USA, New York University Press, (Orijinal yayın çalışma tarihi, 1975).
- KESER, V. (2001). “Erkekten Kadınlık”, **Psikanaliz Yazıları 2 Psikanaliz ve Kadınlık** (ss.63-73) içinde, İstanbul, Bağlam Yayıncılık.
- KESER, V. (2007). “Erkekten Kadınsı”, **Psikanaliz Buluşmaları 2 Kadınlık** (ss.85-94) içinde, İstanbul, Bağlam Yayıncılık.
- KRAMER, S., PRALL, R.C. (1978). The Role of the Father in the Preodipal Years. **Journal of the American Psychoanalytic Association**, Cilt 26, Sayı 1, ss.143-161.
- KLEIN, M. (1948). “A contribution to the theory of anxiety and guilt”, **The International Journal of Psychoanalysis**, Sayı, 29, ss.114–123.
- KUBIE, L. (1974). “The Drive to Become Both Sexes”. **The Psychoanalytic Quarterly**, Cilt 43, Sayı 3, ss.349-426.
- LAMB, M.E., (2010). “The Role of the Father: An Overview”, **The Role Of The Father in Child Development** (ss. 1-63) içinde, New York: Wiley, (Orijinal çalışma yayın tarihi, 1976), 5. Basım.
- LATIFSES, V., ESTROFF D.B., FIELD T., BUSH J.P. (2005). “Fathers massaging and relaxing their pregnant wives lowered anxiety and

- facilitated marital adjustment”, **Journal of Bodywork and Movement Therapies** Cilt 9, Sayı 4, ss.277-282.
- LAX. R.F. (1997). “Boys’ Envy of Mother and the Consequences of This Narcissistic Mortification”, **The Psychoanalytic Study of the Child**, Cilt 52, Sayı 1, ss.118-139.
- LINGIARDI, V. (2007). “Dreaming Gender: Restoration and Transformation”, **Studies in Gender and Sexuality**, Sayı 8, ss.313-331.
- LINGIARDI, V., CARONE, N. (2020). “Değişen Ailelerde Oidipus’u Sorgulamak: Üçüncülerin Yardımıyla Üreme Yoluyla Oluşturulan Hemcins Ebeveynli Ailelerde Toplumsal Cinsiyet Özdeşleşimleri ve Kökenlere Erişim”, **Uluslararası Psikanaliz Yıllığı Modern Zamanlarda Dişil ve Oidipus** (ss.43-66) içinde, Çev. M. Tanık Sivri, Ş. Postacı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- MAGAGNA, J. (2020). “Bebeğin Duygusal Yaşamı”, **Yansıtma**, Sayı 33-34, ss.11-22, İstanbul, Bağlam Yayıncılık.
- MAHLER, M. S., PINE, F. VE BERGMAN, A. (2020). **İnsan Yavrusunun Psikolojik Doğumu**, Çev. A. N. Babaoğlu, İstanbul, Metis Yayınları (Orjinal çalışma yayın tarihi, 1975), 4. Baskı.
- MANNINEN, V. (1993). “For the Sake of Eternity On the narcissism of fatherhood and the father-son relationship”, **The Scandinavian Psychoanalytic Review**, Cilt 16, Sayı,1, ss.35-46.
- MARIOTTI, P. (2021). “Analiz Odasında Toplumsal Cinsiyet ve Cinsellik”, **Kadınlar Kadınları Analiz Ediyor** (ss. 23-37) içinde, Çev. M. Tanık Sivri, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- MARKOWSKA, U. S., ZYG, M., & KIEŁBRATOWSKA, B. (2018). “Psychosomatic Symptoms of the Couvade Syndrome in Finnish and Polish Expectant Fathers”, **Ginekologia Polska**, Cilt, 89, Sayı,1, ss.35-39.
- MASON C, ELWOOD R. (1995). “Is There a Physiological Basis for The Couvade and Onset of Paternal Care?”, **International Journal of Nursing Studies**, Cilt 32, Sayı 2, ss.137-148.

- MINAZIO, N. (2020). “Cinsellik ve Toplumsal Cinsiyet”, **Psikanaliz Defterleri 4 Çocuk ve Ergen Cinselliği** (ss.23-30) içinde, Çev. D.S. Gouban, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- MISSIONNIER, S. (2015). Sexualité masculine et grossesse: entre dépressivité et dépression paternelle périnatale. **La sexualité Masculine**, (ss.43-61) içinde, Paris: PUF.
- MISSIONNIER, S. (2018). “Sürekli İkinci Role Atılan Esas Aktör: Baba”, **Perinatalitenin Ruhsallığı ve Psikanalitik Klinik** (ss.122-134) içinde, Çev. Y. Aras, İstanbul, Bağlam Yayıncılık
- NUNES, S., FITE J.E., PATERA, K.J., FRENCH, J.A. (2001). “Interactions Among Paternal Behavior, Steroid Hormones, and Parental Experience In Male Marmosets”, **Hormones Behavior**, Cilt 39, Sayı 1, ss.70-82.
- OKRAY, Z. (2015). “Erkek Çocuktan Babaya Dönüşüm: Babalık”, **Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counseling**, Cilt 4, Sayı,1, ss. 9-15, ISSN: 1300 – 7432.
- ÖZCAN, H. ARAR, İ., ÇAKIR, A. (2018). “Babalar ve Gebelik Süreci”, **Zeynep Kamil Tıp Bülteni**, Cilt 49, Sayı 1, ss. 72-76.
- ÖZKAN, H., ÇELEBİOĞLU, A., ÜST, Z. D. VE KURU DİREK, F. (2016). “Doğum sonu dönemde babaların ebeveynlik davranışlarının incelenmesi”, **İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi**, Cilt 6, Sayı 3, ss. 191-196.
- PARMAN, T. (2001). “Babalar, Mahrem Yabancılar”, **Psikanaliz Yazıları 3 Yalnızlık**, (ss.79-84) içinde, İstanbul, Bağlam Yayıncılık.
- PARMAN, T. (2020). “Cinsellik Nasıl Başlar? Çocuksu Cinselliğin Gelişiminde Erişkinin Rolü”. **Psikanaliz Defterleri 4 Çocuk ve Ergen Cinselliği** (ss.39-50) içinde, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- PENOT, B. (2019). “Babalık İşlevi ve Erkeklik”, **Psikanaliz Buluşmaları 11 Kadınlar Erkekler** (ss.59-67) içinde, Çev. P. Akgün, İstanbul, Bağlam Yayıncılık.

- PRUETT K. D. (1983). “Infants of Primary Nurturing Fathers”, **The Psychoanalytic Study of the Child**, Cilt 38, 257–277.
- ROSS, J.M. (1994a). “The Roots of Fatherhood: Excursions into a Lost Literature”, **Father and Child Developmental and Clinical Perspectives** (ss. 3-20) içinde, California, The Analytic Press (Orijinal çalışma yayın tarihi, 1982).
- ROSS, J.M. (1994b). In Search of Fathering: A Review. **Father and Child Developmental and Clinical Perspectives** (ss. 21-32) içinde, California, The Analytic Press (Orijinal çalışma yayın tarihi, 1982).
- SCHAEFFER, J. (2015). “Kadın Kanının Kırmızı İpliği”, **Cogito: Annelik**, Sayı 81, ss. 168-191 içinde, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- SEÇKİN, Ş., ORAL, G. (2021). **Bana Hazır Mısın Baba?**, İstanbul, Remzi Kitapevi (Orijinal çalışma yayın tarihi, 2020), 2. Basım.
- SEVİL, Ü., KAVLAK, O. (2003). Couvade Sendromu (Sempatik Gebelik). *Aile ve Toplum* Cilt 2, Sayı 6.
- SMIRGEL, J.C. (2003). “Freud ve Kadınlık: Kara Kıtanın Üstüne Düşen Birkaç Kör Leke”, **Kadınlık Yeniden Çağdaş Psikanalizin Bakışı** (ss.29-57) içinde, İstanbul, İthaki Yayınları
- STOREY, A.E., WALSH, C.J., QUINTON, R.L., WYNNE-EDWARDS, K.E. (2000). “Hormonal Correlates of Paternal Responsiveness in New and Expectant Fathers”. **Evolution and Human Behavior**, Cilt 21, Sayı 2, ss.79-95.
- ŞAHİN, A. (2020). “Aşığın Sansürü: Bu Sefer Baba”, **Psikanaliz Defterleri 4 Çocuk ve Ergen Cinselliği**, (ss.73-78) içinde, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- ŞAHİN, A. (2021). “Baba’nın Hasedi”, **Psikanaliz Defterleri 7 Kıskançlık ve Haset**, (ss.81-91) içinde, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- TRETHOWEN, W. H., CONLON, M. F. (1965). “The Couvade Syndrome”, **The British Journal of Psychiatry**, Cilt, 111, Sayı 470, ss.57-66.

VERDON, B. (2015). “Karşılama, Sevmek, Ayrılmak: Zamanın Akışıyla Sınanan Narsisistik ve Nesnel Yatırımlar”, **Yansıtma**, Sayı 24, ss. 33-48, İstanbul, Bağlam Yayıncılık.

VUİLLÖD, M. (2016). “Histerik Hastalarda Kadınsılığın Reddi: Metapsikolojik Kavramın Evrimi”, **Yansıtma**, Sayı 25, ss. 41-47, İstanbul, Bağlam Yayıncılık.

WILSON, M.E., WHITE, M.A., COBB, B., CURRY, R., GREENE, D., POPOVICH, D. (2000). “Family dynamics, parental-fetal attachment and infant temperament”, **Journal of Advanced Nursing** Cilt, 31, Sayı 1, ss.204-210.

WINNICOTT, D.W. (1953). “Transitional Objects and Transitional Phenomena - A Study of the First Not-Me Possession”, **International Journal of Psychoanalysis**, Sayı 34, ss. 89-97.

WYNNE-EDWARDS, K.E. (2001). “Hormonal Changes in Mammalian, Fathers”, **Hormones and Behavior**, Cilt 40, Sayı 2, ss.139-145.

TEZLER

AK, A. (2017). “İnfertilite Tanısı Almış Erkeklerin Ruhsallıklarının Narsisizm Ekseninde Projektif Testler Aracılığıyla İncelenmesi” (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BAŞBAKKAL, Z. (1999). “Babaların Bebek Bakımındaki Rolü”. (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Hemşirelik Yüksekokulu, İzmir.

DEMİR-KARADENİZ, N. (2023). “Perinatal Dönemde Baba Olma Sürecindeki Erkeklerin Ruhsal Dünyalarının Projektif Testler ile Değerlendirilmesi”. (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

KOÇAK, Y.Ç. (2007). “İlk Kez Anne-Baba Olacaklara Antenatal Dönemde Verilen Eğitimin Kaygı Düzeylerine Etkisi”, (Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi, Ebelik Anabilim Dalı Programı, İzmir.

DİĞER KAYNAKLAR

SHAPIRO, J.L. (1985). **The Lost Card: Becoming a Father in the Age of Feminism.** Unpublished manuscript, Universities of Santa Clara, Santa Clara, CA.

EKLER

EK 1: Yarı Yapılandırılmış Ön Görüşme Soruları

EK 2: Rorschach Testi Örneği

EK 3: Etik Kurul Kararı

Ek-1: YARI YAPILANDIRILMIŞ ÖN GÖRÜŞME SORULARI

Kişisel Bilgiler

Yaşınız kaç?

Mesleğiniz nedir?

Aylık ortalama geliriniz nedir?

Mezuniyet durumunuz nedir?

Daha önce psikiyatrik bir tanı veya psikolojik bir destek aldınız mı?

Evlilik Bilgileri

Eşinizle birlikte ayrı bir evde mi yaşıyorsunuz, yanınızda kalan başkaları da var mı?

Eşinizle kaç yıldır birliktesiniz?

Kaç yıldır evlisiniz?

Eşinizle olan birlikteliğiniz nasıl başladı ve ilişkinizi nasıl tarif edersiniz, hangi aşamada?

Aile Öyküsü-Çocukluk

Anne ve babanız hayatta mı?

Anneniz sizce nasıl bir annedir?

Annenizle olan ilişkinizi nasıl tarif edersiniz?

Babanız sizce nasıl bir babadır?

Babanızla olan ilişkinizi nasıl tarif edersiniz?

Kardeşiniz var mı?

a) Kardeşinizi nasıl tanımlarsınız?

b) Siz kaçınıcı çocuksunuz?

Kendi doğum hikayenizden bahseder misiniz? Planlı, istenilen bir bebek miydiniz?

Annenizin düşük veya ölümle sonuçlanan bir gebeliği var mıydı?

Çocukluğunuza dair hatırladığınız bir anınız var mı?

Rüya görür müsünüz?

Tekrarlayan bir rüyanız var mıdır?

Doğacak Bebeğe Dair Bilgiler- Hamilelik Süreci

Eşinizin hamileliği planlı ve istenilen bir hamilelik miydi?

Eşinizin hamileliği sürecinde ona yardımcı oldunuz mu? Hangi durumlarda yardımcı oldunuz?

Doğacak olan bebeğinizin cinsiyeti nedir?

Doğacak olan bebeğinizin cinsiyeti hakkında hisleriniz nelerdir?

Doğacak olan bebeğinize isim düşündünüz mü?

a) İsmi kim buldu?

b) İsmi sizin için anlamı nedir?

Cinsiyet Kavramına Dair Bilgiler- Cinsiyet Farkı, Eşitlik

Kadın ve erkek denince cinsiyetler arası farklılıkla ilgili aklınıza neler geliyor?

Cinsiyet eşitliği denince aklınıza neler geliyor?

Cinsiyetler arası şiddet denince aklınıza neler geliyor?

Ek-2: RORSCHACH TESTİ ÖRNEĞİ

KARTLAR	YANITLAR	ANKET	KODLAMA
KART I	1)Böcek görüyorum, hamamböceği gibi. Parça parça gördüklerimi söyleyeyim mi? 2)Sağda sola, şurada köşesinde gülen bir şey var ama ne olduğunu bilmiyorum 3)bir parçasında da asık surat görüyorum insan gibi değil de hayvan gibi, ama büyük olarak böcek görüyorum karafatma gibi.	Şu çengelleri, Aslında tam hamam böceği gibi iç kısmı ama üstünde de kanatları açılmış yani bir böcek şu bölgesinde özellikle düşündürdüğü o.	1)G F+ A 2)Dd F- Hd 3)Dd F- Hd
KART II	4)Alt kısmında kelebek görüyorum, 5)yani şöyle şu iki tarafında benzer iki tane hayvan var ve ellerini böyle tepede birleştirmişler, hangi hayvan, ayı yavrusu gibi bir şey olabilir üstteki parçayı bir şeye benzetemedim bu kırmızı kısmı	Şöyle ilk baktığımda kelebeği gördüm ondan sonra baktığımda da şurada yüzleri var sanki (kelebek için) şu kırmızı olan	4)D FC A/BAN 5)D kan A
KART III	Bunda parça parça bir şey görüyorum ama değil gibi de aslında. 6)Şu ortada papyon var kırmızı parçası, 7)şurası ilk etapta insan gövdesi, kaburgası gibi hani zırh gibi gördüm, 8)ondan sonra bir hayalet gibi, silüet gibi şu kısmı ikisi de eş birbirine şuradan silüet çıkıyor gibi geldi, hayalet gibi bu kadar bunda	Altı burası olan iki tane silüet eş Bunlara istediğimiz şekilde bakmakta özgür müyüm? Verdiğiniz gibi mi?	6)D FC Nesne/BAN/Giysi 7)D F+ Anatomi 8)D F- (H)

KART IV	9)Ya bunda ejderha gibi bir şey gördüm aslında ejderha mı ... şurada kafası ilk benzettiğim o oldu alt kısmı ve onun üstten böyle silüeti kolları yarası gibi bir şey de olabilir ejderha da olabilir kafasından yola çıktım benzetirken	Yani tam ejderha mı ondan da emin değilim, tepeden uçuyor, uçan başka bir böcek de olabilir..	9)G kan (A)
KART V	Çok fazla hayvan görüyorum normal mi acaba (gülerek) Sürekli hayvana benzetiyorum. 10) Yani burada da yine uçan bir hayvan gibi ama Yine dediğim gibi yarası mı başka bir hayvan mı bilmiyorum şu bacakları, şu da kafası ve kanatları olarak gördüm. Kuş da olabilir ama şu kısımdan emin olamadım (kulakları gösterdi) bir de belki siyah beyaz diye sürekli yarası düşündüm.	Arkadan gördüm yukarıdan daha doğrusu uçan bir yarası ya da kuş başka bir şey de olabilir.	10) G kan A
KART VI	11)^v yani ilk etapta baktığımda şurasını hayvan postuna benzettim, üst kısmını da benzetemediğim bir şey var böyle sanki elleri açılmış, insan da diyemiyorum ama çok fazla elleri olan karışık bir şey gördüm üst kısmında alt kısmında ekstra bir şey göremedim	(postu gösterdi) ama kafasını göremediğim için bir şey diyemiyorum. (diğer karta geçerken) Belki böyle bir totem gibi bir şey de olabilir üst kısmı için	11)G F+ A

KART VII	12) Burada karşılıklı iki tane yüz görüyorum yani vücudu normal vücut gibi değil ama kafa olarak gördüm iki tane karşılıklı birbirine benzeyen yüz onun dışında başka bir şey görmüyorum	Karşılıklı birbirlerine bakıyorlar ama tabi vücutları vs. yok	12)Dd kan Hd
KART VIII	^v 13)Burada yine karşılıklı benzer tamamen iki tane hayvan var yani tilki de olabilir çita da olabilir, çok çita gibi sanki yani yani tam benzemiyor da burada sanki böyle ağaca tırmanıyor gibi tasvir edilmiş gibi	Şu da ağaç tasviri renginden dolayı gibi sanki	13)D F+ A
KART IX	^ 14)Burada, ağacın arkasından bakan bir maymun yüzü görüyorum, hani ağacın yaprakları içinden bakıyor, üstteki pembe kısmı anlamlandıramadım	Göstereyim mi? Şurası gözleri şurası ağzı şu da üstünü kaplayan yapraklar Gözleri şaşı biraz sersem bakan bir maymun gibi (hafif gülerek)	14) Dbl kan Ad

KART X	Karışıkmiş baya bir şey var gibi geliyor, tek tek söyleyeyim 15)şu ortada siyah gibi olan kısımda yine birbiriyle eş ayakta durup kavga eden iki tane kuş var gibi sinirliler birbirine,		15) D kan A
	16)şu sağda ve solda maviler de yengeç gibi bir şey yengeç daha doğrusu, kıskaçlarında bir şey var, bir şey yakalamışlar yeşil olan,		16) D F- A
	17)sonra şu alttaki şunlar da iki tane yukarı tırmanan hayvan var eş birbirine,		17)D kan A
	18)onun ortasındaki mavi yine tırmanan bir örümcek,		18)D kan A
	19)o örümceğin biraz üstünde de turuncu bir tane kuş var,		19)Dd FC A
	20)şu örümceğin tutunduğu pembe olan iki parça da sanki bir kaya parçası dağ parçası gibi		20)Dd F- Parça
	21)altta yine orta altta yeşil olan böyle kolları uzun ve yüzü gözüken bir hayvan var ama tam olarak ne diyebilirim ona bilemedim bu kadar.		21)D F- A

Toplam Süre: 21:51,58

En sevdiği kart: X- bunu sevdim fazla bir şey var ondan güzeldi

En sevmediği kart: VI- şu olabilir çok anlam vermekte zorlandım biraz ama zorla seçiyorum çok da öyle rahatsız olduğum bir şey olmadı.

Ek-3: Etik kurul kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 02.03.2022-42962

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-88083623-020-42962
Konu : Etik Onayı Hk.

02.03.2022

Sayın BÜŞRA BİLGE ÇAĞLAYAN

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 28.02.2022 tarihli ve 2022/03 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur. Bilgilerinize rica ederim.

Dr.Öğr.Üyesi Alper FİDAN
Müdür Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BS93YHHM4Z Pin Kodu : 02882

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/istanbul-aydin-universitesi-ebys?>

Adres : Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy , 34295 Küçükçekmece / İSTANBUL

Telefon : 444 1 428

Web : <http://www.aydin.edu.tr/>

Kep Adresi : iau.yazisleri@iau.hs03.kep.tr

Bilgi için : Hicran DEMİR

Unvanı : Yazı İşleri Uzmanı

ÖZGEÇMİŞ

1. Adı Soyadı: Büşra Bilge Çağlayan

2. Öğrenim Durumu:

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik (İngilizce)	Maltepe Üniversitesi	2019
Yüksek Lisans	Klinik Psikoloji	İstanbul Aydın Üniversitesi	2023

3. Yayınlar

Çağlayan, B.B. (2023). “Psikanalitik Çerçeve Kavramı ve İşlevleri” International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:108; pp:5633-5638. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sssj.68247>

